

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ
OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Ahmet ALDEMİR

**Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü için öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır.**

**Ankara
Haziran, 2004**

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ
OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Ahmet ALDEMİR

**Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü için öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak hazırlanmıştır.**

**Ankara
Haziran, 2004**

Sevgili Babamın anısına...

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma, jürimiz tarafından Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan -----

Prof. Dr. Gülbün BAYDUR

Üye -----

Prof. Dr. Buket AKKOYUNLU

Üye -----

Doç. Dr. Serap KURBANOĞLU (Danışman)

Üye -----

Doç. Dr. İnci ÖNAL

Üye -----

Doç. Dr. Nazan UÇAK

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

...../...../2004

Prof. Dr. Nuran ÖZYER
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu alıőma birçok kişinin destek, anlayış, sabır ve yardımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte en büyük teőtakkr, bilgileriyle beni yönlendiren, yazdıklarımı sabırla okuyarak düzelten ve her türlü desteğini benden esirgemeyen, değerli Hocam, danıőmanın Doç. Dr. Serap Kurbanoğlu'na borçluyum, sonsuz teőtakkrler...

Bu aőamaya gelene kadar üzerimde emeği olan tüm bölüm hocalarıma ve katkılarından dolayı Jüri yelerine çok teőtakkr ederim.

Blmle iletişim kurmamda bana zaman ayıran ve yardımcı olan sevgili Arő. Gör. Coőtun Polat ve Arő. Gör. Esin Sultan Oğuz'a teőtakkr ederim.

Bu alıőma süresince anlayış ve desteği ile bana yardımcı olan sevgili eőtime ve kızıma, annelik emeğine saygım olan anneme ve bugünlere gelene kadar bana babalık yapan tüm ağabeylerime sonsuz teőtakkrler.

ÖZET

Bilginin nitelik ve niceliğindeki artış yaşamboyu öğrenmeyi tüm toplum bireyleri için bir zorunluluk haline getirirken, yaşamboyu öğrenme başta bilgi okuryazarlığı olmak üzere bazı becerilerin geliştirilmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Bilgi gereksiniminin tanımlanması, bilginin aranması, bulunması, kullanılması ve iletimi aşamalarını içeren bilgi okuryazarlığı becerilerinin bireylere eğitim süreci içinde kazandırılması, öncelikle öğretmenlerin bu becerilere sahip olmalarını gerektirmekte bu durumda da öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinden bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olarak mezun olmalarını sağlamak önem kazanmaktadır.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencileri üzerinde yürütülen bu araştırmadan elde edilen bulgular kütüphane olanaklarının ve aldıkları eğitimin öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesine olanak vermediğini ve öğretmen adaylarının bu alanda eğitim almaya istekli olduklarını göstermektedir.

[↔↔](#)

SUMMARY

As the increase in the quantity and the quality of the information makes the lifelong learning compulsory for all the members of the society, lifelong learning requires improvement of some skills like information literacy skills. Equipping individuals with the information literacy skills, such as defining the information needs, searching, finding, using and communicating information, during their formal education requires that the teachers should possess these skills. Therefore, it is getting important for teacher candidates to graduate from the Faculty equipped with information literacy skills.

The findings of this research carried out on the senior students attending Sakarya University Faculty of Education show that library facilities they owe as well as the education they get don't let their information literacy skills to improve. Findings also prove that they are willing to attend information literacy training programs.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR	vii
KISALTMALAR	ix
ÖNSÖZ	x

[1.BÖLÜM: GİRİŞ](#)

1.1. KONUNUN ÖNEMİ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZ	3
1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	3
1.4. YÖNTEM VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ	4
1.5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ	5
1.6. KAYNAKLAR	5

[2.BÖLÜM: BİLGİ OKURYAZARLIĞI](#)

2.1. GİRİŞ	8
2.2. BİLGİ OKURYAZARLIĞININ TANIMI	9
2.3. BİLGİ OKURYAZARLIĞININ GELİŞİMİ	14
2.4. BİLGİ OKURYAZARLIĞI KAVRAMIYLA İLİŞKİLİ DİĞER KAVRAMLAR	19
2.4.1. BİLGİ TEKNOLOJİLERİ ve TEKNOLOJİ OKURYAZARLIĞI	19
2.4.2. BİLGİSAYAR OKURYAZARLIĞI	20
2.4.3. MEDYA OKURYAZARLIĞI	21
2.4.4. AĞ (INTERNET) OKURYAZARLIĞI	21

2.4.5. <u>ELEKTRONİK OKURYAZARLIĞI</u>	21
2.4.6. <u>ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİ</u>	21
2.4.7. <u>YAŞAMBOYU ÖĞRENME</u>	22
2.5. <u>BİLGİ OKURYAZARLIĞI STANDARTLARI</u>	23
2.5.1. <u>YÜKSEK ÖĞRETİMDE BİLGİ OKURYAZARLIĞI</u> <u>STANDARTLARI</u>	24
2.6. <u>YÜKSEK ÖĞRETİMDE BİLGİ OKURYAZARLIĞI</u>	33
2.7. <u>BİLGİ OKURYAZARLIĞI VE KÜTÜPHANELER</u>	40
2.8. <u>BİLGİ OKURYAZARLIĞI ÇALIŞMALARI</u>	44
2.9. <u>TÜRKİYE'DE BİLGİ OKURYAZARLIĞI ÇALIŞMALARI</u>	46

3.BÖLÜM: BİLGİ OKURYAZARLIĞI VE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

3.1. <u>BİLGİ TOPLUMU VE EĞİTİM</u>	50
3.2. <u>EĞİTİMDE PARADİGMA DEĞİŞİMLERİ</u>	51
3.2.1. <u>DAVRANIŞÇI YAKLAŞIM</u>	52
3.2.2. <u>BİLİŞSEL KURAM</u>	52
3.2.3. <u>YAPISALCI YAKLAŞIM</u>	53
3.3. <u>ÖĞRENME YÖNTEMLERİ</u>	57
3.4. <u>BİLGİ TOPLUMU VE ÖĞRENCİ</u>	60
3.5. <u>BİLGİ TOPLUMU VE ÖĞRETMEN</u>	64
3.6. <u>BİLGİ TOPLUMUNDA ÖĞRETMEN EĞİTİMİ</u>	67
3.7. <u>ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE BİLGİ OKURYAZARLIĞININ YERİ VE</u> <u>ÖNEMİ</u>	69
3.8. <u>TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ</u>	75

4.BÖLÜM: ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

4. 1. <u>ANKETİN HAZIRLANMASI</u>	80
4. 2. <u>PILOT ÇALIŞMA</u>	81
4. 3. <u>GENİŞ ÖLÇEKLİ ÇALIŞMA</u>	82

4.3.1. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ	
KÜTÜPHANESİ	83
4.3.2. BULGULAR	84
4.3.2.1. ÖĞRENCİLERİN BİLGİ OKURYAZARLIĞI	
BECERİ DÜZEYLERİ	84
4.3.2.2. ÖĞRENCİLERİN BİLGİ OKURYAZARLIĞIYLA	
İLGİLİ KONULARDA EĞİTİM ALMIŞ OLMA	
DURUMLARI	98
4.3.2.3. ÖĞRENCİLERİN BİLGİ OKURYAZARLIĞIYLA	
İLGİLİ KONULARDA EĞİTİM ALMA	
GEREKSİNİMLERİ	106
5.BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER	
5.1. SONUÇ	115
5.2. ÖNERİLER	119
KAYNAKÇA	127
EKLER	137
EK 1: EĞİTİM FAKÜLTESİ BULUNAN ÜNİVERSİTELER	137
EK 2: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ İLK	
ÖĞRETİM BÖLÜMÜ PROGRAMLARI	139
EK 3: ANKET FORMU	149

TABLOLAR

Tablo No.

<u>Tablo 1: Bilgi Okuryazarlığı Programından Bir Bölüm</u>	37
Tablo 2: <u>Davranışçı öğretim yöntemi ile yapısalıcı öğretim yöntemi arasındaki temel farklar</u>	57
Tablo 3: <u>Günümüzde ve gelecekte öğrenme içeriğindeki değişmeler</u>	58
Tablo 4: <u>Kaynağa dayalı bilgi okuryazarlığı modeli</u>	72
Tablo 5: <u>Araştırmaya katılım oranı</u>	79
Tablo 6: <u>Deneklerin Bölümlere Göre Dağılımı</u>	80
Tablo 7: <u>Deneklerin Sınıflara Göre Dağılımı</u>	82
Tablo 8: <u>Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinliklerine Göre Ortalamaları</u>	85
Tablo 9: <u>Deneklerin Bilgi Okuryazarlığı Aşamaları Ortalamalarının Bölümlere Göre Dağılımı</u>	91
Tablo10: <u>Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Becerileri Konusunda Bölümler Arası Farklılıkların Anlamlılığı</u>	93
Tablo 11: <u>Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinliklerinde Zorlanma Düzeyleri Açısından Bölümler Arası Farklılıklar (Tukey HSD Testi)</u>	96
Tablo 12: <u>Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinlikleriyle İlgili Eğitim Alma Durumları</u>	99
Tablo 13: <u>Bilgi Okuryazarlığı Etkinliklerinde Zorlanma Düzeyi ile İlgili Alanda Eğitim Almış Olma Durumu Arasındaki İlişki</u>	102
Tablo 14: <u>Deneklerin Bölümlere Göre Bilgi Okuryazarlığı İle İlgili Eğitim Alıp Almadıkları</u>	103
Tablo 15: <u>Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığıyla İlgili Konularda Aldıkları Eğitim Açısından Bölümler Arası Farkların Anlamlılığı</u>	104
Tablo 16: <u>Öğrencilerin Eğitim Alma Durumuna İlişkin Bölümler Arası Farklılıklar (Tukey HSD Testi)</u>	105
Tablo 17: <u>Deneklerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinlikleriyle İlgili Olarak Eğitim</u>	

Almak İsteyip İstemedikleri.....	108
Tablo 18: Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinliklerinde Zorlanma Düzeylerinin Eğitim Alma İstekleriyle İlişkisi.....	109
Tablo 19: Öğrencilerin Bölümlere Göre Bilgi Okuryazarlığı İle İlgili Konularda Eğitim Alma İstekleri.....	110
Tablo 20: Öğrencilerin Eğitim Alma İstekleri Konusunda Bölümler Arası Farklılığın Anlamlılığı (Anova)	111
Tablo 21: Öğrencilerin Eğitim Alma İsteklerinin Bölümler Arası Farklılığı (Tukey HSD Testi)	112
Tablo 22: Öğrencilerin Eğitim Almış Olmaları ile Eğitim Alma İstekleri Arasındaki İlişki (Korelasyon Testi)	114

KISALTMALAR

AASL : American Association of School Librarians

ACRL:Association of College and Reseach Libraries

AECT: Association for Educational Communication and Technology

ALA : American Library Association

ASCD : The Association of Supervision and Curriculum Development

CAUL : Council of Australian University Librarians

CQU : Central Quesland Universty

CSU : Clevelend State Universty

EBSS : The Education and Behavioral Sciences Section

ERIC : Educational Research for Information Center

IIA : Information Industry Association

ISTE : The International Society for Technology in Education

NCLIS : National Commission on Libraries and Information Science

NCSETA : The National Commitee on Science Education Standards and
Assessments

NCSS : The National Council for Social Studies

NCTM : The National Council of Teachers of Mathema

NFIL : National Forum on Information Literacy

TUSİAD: Türkiye Sanayi ve İşadamları Derneği

UNESCO: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization

UNI : Northern Iowa Universty

YÖK : Yükseköğretim Kurumu

[↩↩](#)

ÖNSÖZ

Değişimin sürekliliği eğitim kurumlarında kazandırılan bilgi ve becerilerin zaman içinde yetersiz kalmasına neden olmakta, bir başka deyişle yaşamboyu öğrenmeyi gerekli kılmaktadır. Yaşamboyu öğrenmenin ön koşulu olan bilgi okuryazarlığı ise yine eğitim kurumlarında kazandırılması gereken bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu gelişmelerin sonucunda bilgi okuryazarlığı çağdaş eğitim programlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelmeye başlamış, eğitim kurumları çağın bireylerine gereksinim duydukları “öğrenmeyi öğrenme”, “bilgi okuryazarlığı” ve “yaşamboyu öğrenme” gibi becerileri kazandırmak amacıyla bir yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Eğitim-öğretimin yeniden yapılandırılması sürecinde öğretmenler daha çok rehber ve yol gösterici rolünü üstlenmekte, böylece öğrencilere, öğrenme sürecinde sorumluluk verilmektedir. Çocuklar ve gençlerin yetiştirilmesindeki rolleri, öğretmen adaylarının bu becerilere sahip olmalarını bir gereklilik haline getirmekte ve dört yıllık eğitimlerinin sonunda bilgi gereksinimini tanımlama, bilgiyi arama, bulma, analiz etme, düzenleme, iletme ve bu süreci değerlendirme, kısaca bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olarak mezun olmalarını sağlamak giderek artan bir önem kazanmaktadır.

Bu nedenlerden dolayı, Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin (öğretmen adaylarının) bilgi okuryazarlığı düzeyleri araştırılarak, resmi eğitim sürecinin sonunda öğrencilerin hangi bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştiği ve varsa eksiklerinin hangi aşamalarda ortaya çıktığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerileriyle ilgili alanlarda eksiklikleri olduğu ve böyle bir eğitim almaya istekli oldukları saptanmış ve aldıkları eğitim ve kendilerine sunulan kütüphane hizmetlerinin öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesi konusunda yeterli olmadığı görülmüştür.

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. KONUNUN ÖNEMİ

İçinde bulunduğumuz çağın en önemli özelliklerinden biri de “değişimdir”. Var olan bilgi ve teknolojiler, meslekler, iş tanımları, gereksinim duyulan beceriler, dolayısıyla gereksinim duyulan insan gücü sürekli olarak değişmektedir. Bu tür değişimlerden ve gelişmelerden en çok etkilenen kurumlardan biri de hiç kuşkusuz farklı sektörlere insan gücü yetiştiren eğitim kurumlarıdır. Söz konusu değişimlere ve gelişmelere ayak uydurmakla kalmayıp öncülük de eden eğitim kurumları toplumsal değişimler alanında önemli bir rol üstlenmektedir. Sonuçta gereksinim duyacakları bilgi ve beceriler toplum bireylerine eğitim kurumlarında kazandırılmaktadır.

Değişimin sürekliliği eğitim kurumlarında kazandırılan bilgi ve becerilerin zaman içinde yetersiz kalmasına neden olmakta, bir başka deyişle yaşamboyu öğrenmeyi gerekli kılmaktadır. Yaşamboyu öğrenmenin ön koşulu olan bilgi okuryazarlığı ise yine eğitim kurumlarında kazandırılması gereken bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu gelişmelerin sonucunda bilgi okuryazarlığı çağdaş eğitim programlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelmeye başlamış, eğitim kurumları çağın bireylerine gereksinim duydukları “öğrenmeyi öğrenme”, “bilgi okuryazarlığı” ve “yaşamboyu öğrenme” gibi becerileri kazandırmak amacıyla bir yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Yeniden yapılanma kapsamında öğretim programlarının gözden geçirilmesi ve gereksinimler çerçevesinde değişiklikler yapılması hedeflenirken, öğretmenlerin niteliklerini ve yeterliliklerini geliştirmek konusunda da yeni düzenlemelere gidilmektedir. Öğrenmeyi öğrenme ve yaşamboyu öğrenme başka bir ifadeyle bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip öğretmenlerin eğitim-öğretimde daha etkin ve

etkili olmaları kaçınılmazdır. ALA (1989) tarafından yayınlanan bir raporda, öğretmen eğitiminin bilgi okuryazarlığı çerçevesinde yapılandırılması ve öğretmen adaylarının bilgi okuryazarı olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Bilgi okuryazarlığının öğretmen eğitimindeki öneminin anlaşılmasıyla birlikte bu konuda çalışmalar yoğunlaştırılmıştır.

Eğitim-öğretimin yeniden yapılandırılması sürecinde öğretmenler daha çok rehber ve yol gösterici rolünü üstlenmekte, böylece öğrencilere, öğrenme sürecinde sorumluluk verilmektedir. Öğrenme sürecinde sorumluluk üstlenmek, başka bir ifadeyle kendi kendine öğrenmek ancak bilgi okuryazarlığı becerileriyle mümkündür. Dolayısıyla öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerini kazanmaları ve bu alanda eksik yönlerini tamamlamaları kaçınılmaz hale gelmekte, bu alanda kütüphanecilere ve öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Uzman kütüphanecilerle işbirliğine gitmek, ilgili bilgi ve becerileri öğrencilere kazandırmaya yönelik etkinlikler planlamak öğretmenlerin bu alandaki sorumluluklarının başında sayılabilir. Öğretmenler, öğrencilerini gerek basılı gerekse elektronik ortamdaki çeşitli bilgi kaynaklarına yönlendirerek ve bu kaynakları kullanmalarını sağlayarak da öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesine katkıda bulunabilirler.

Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması alanındaki rolleri öğretmenlerin bu becerilere sahip olması gereğini de ortaya çıkarmaktadır. Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması alanında temel sorumluluk kütüphanecilere ait olmasına rağmen öğretmenlerle işbirliğine gidilmeden bu alanda başarı kazanılması neredeyse olanaksızdır. Söz konusu işbirliği ise öğretmenlerin bu becerilere sahip olmasını gerektirmektedir.

Tüm bunların sonucunda öğretmen yetiştirme sürecinde “aday öğretmenlere” ilgili becerilerin kazandırılması gereği doğmaktadır. İçinde bulunduğumuz koşullarda öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin öğretim

programlarının öğretmen adaylarına bilgi okuryazarlığı becerilerini kazandırmaya yönelik olarak düzenlenmesi bir zorunluluk haline gelmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE HİPOTEZ

Bu çalışmanın amacı bilgi okuryazarlığının öğretmen adaylarının eğitimindeki önemini ortaya koymak, mevcut uygulamalar hakkında bilgi vermek, üniversitelerimize bağlı eğitim fakültelerinde bilgi okuryazarlığı eğitiminin verilip verilmediğini saptamak, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeylerini belirlemek ve elde edilen verilere dayanarak öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı konusunda eğitimi için bir ders programı taslağı hazırlayarak bu konuda önerilerde bulunmaktır.

Öğretmenlerin bilgi okuryazarı olmalarının gereğı ve önemi bilinmekte, ancak ülkemizde öğretmen adaylarının bu konudaki bilgi ve beceri düzeyleri bilinmemektedir. Araştırmanın problemi; “Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyi nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Çalışmanın hipotezi ise, “Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının aldıkları eğitim ve öğrencilere sunulan kütüphane hizmetleri öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesi konusunda yeterli olmamaktadır” şeklinde formüle edilmiştir.

1.3. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırmanın kapsamı eğitim fakültesi son sınıf öğrencileriyle sınırlı tutulmuştur. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Türkçe

Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği son sınıf öğrencileri çalışma grubunu oluşturmuştur.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıfta I. ve II. öğretimde öğrenim gören toplam 523 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 436'sı, (% 83) araştırmaya katılmıştır.

1.4. YÖNTEM VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırma yöntemi olarak “betimleme yöntemi” (survey) kullanılmıştır. Kaptan (1995:59) betimleme yöntemini şöyle açıklar:

Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Bu yönetime dayanan araştırmalarla, durum nedir? Neredeyiz? Ne yapmak istiyoruz? Nereye hangi yöne gitmeliyiz? Oraya nasıl gideriz? gibi sorularla, mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanılarak cevap bulunmak istenir....

Betimleme, olayları, obje ve problemleri anlama ve anlatmada ilk aşamayı oluşturur. Bilimsel etkinlikler olayların betimlenmesiyle başlar. Bu sayede onları iyi anlayabilme, gruplayabilme olanağı sağlanır ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur.

Araştırmada veri toplama tekniklerinden anket ve gözlemden yararlanılmıştır. Öğrencilere uygulanan anket ile öğrencilerin bilgi okuryazarlığı

düzeyleri, bilgi okuryazarlığı aşamalarından hangilerinde zorlandıkları, bilgi okuryazarlığı konularında daha önce eğitim alıp almadıkları ve bu konularda eğitim almak isteyip istemedikleri konularında bilgi toplanmıştır.

Otuzbeş madde ve üç bölümden oluşan anket, bilgi okuryazarlığı tanımları, standartları ve bilgi problemi çözme aşamaları ışığında hazırlanmıştır. Her madde için öğretmen adaylarından üç yanıt vermeleri beklenmiş, birinci bölümde maddelerde verilen ifadeleri söz konusu eylemi gerçekleştirirken deneyimlerindeki zorlanma düzeyine göre derecelendirmeleri istenmiştir. Bu amaçla 5'li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. İkinci bölümde daha önce bu alanda eğitim alıp almadıkları, üçüncü bölümde ise eğitim almak isteyip istemedikleri sorulmuştur.

1.5. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ

Araştırmanın Birinci Bölümünde konunun önemi, hipotez, araştırma yöntemi, araştırmanın kapsamı; İkinci Bölümünde bilgi okuryazarlığının tanımı, tarihsel gelişimi, bilgi okuryazarlığı ile ilişkili kavramlar, bilgi okuryazarlığı standartları, bilgi okuryazarlığı ve kütüphaneler arasındaki ilişki, bilgi okuryazarlığı programları ve bilgi okuryazarlığı çalışmaları; Üçüncü Bölümünde bilgi okuryazarlığı ve öğretmen eğitimi, eğitimde paradigma değişimleri, öğrenme yöntemleri konuları üzerinde durulmuştur. Dördüncü Bölüm öğretmen adayları üzerinde yürütülen çalışmanın (anketin) sonuçları ve bu sonuçların değerlendirilmesi; Beşinci Bölümü ise sonuç ve önerilere ayrılmıştır.

1.6. KAYNAKLAR

Araştırma kapsamında, “bilgi okuryazarlığı”, “yaşamboyu öğrenme”, “kütüphane kullanımı”, “yükseköğretimde/üniversitelerde bilgi okuryazarlığı

eğitimi/dersleri”, “bilgi okuryazarlığı programları”, “kullanıcı eğitimi”, “bibliyografik eğitim” “öğretmen yetiştirme programları” gibi anahtar kelimelerle ayrıntılı bir literatür taraması yapılmıştır. Kaynakların elde edilmesinde Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Hacettepe Üniversitesi Beytepe Merkez Kütüphanesi, ULAKBİM, TED Ankara Koleji Vakfı Kütüphanesi gibi kütüphanelerden yararlanılmıştır.

Literatür taraması için aşağıdaki basılı ve elektronik kaynaklar kullanılmıştır.

Academic Dialog (çevrimiçi veritabanı)

Library & Information Science Onesearch (1974-)

Bilgi Dünyası

EBSCOhost (çevrimiçi veritabanı)

ERIC (1974-2003)

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

IFLA (İnternet sitesi)

LISA CD-ROM (1969-2003)

OCLC FirstSearch-Electronic Collections Online-Database (ECO)

(1995-).

OCLC ArticleFirst® Database (ArticleFirst) (1990-).

OCLC Wilson Select Plus

Social Sciences Abstracts (1972-).

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (1952-1986).

Türk Kütüphaneciliği (1987-).

Türkiye Bibliyografyası (1935-).

Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1952-).

UMI (University Microfilms) (1997-).

Yükseköğretim Kurulu Tez Kataloğu

Literatür taraması sonucunda konuyla ilgili Türkçe kaynak sayısının çok kısıtlı olduğu görölmüştür. Kitap, makale ve web kaynaklarının yanı sıra yurtdışında yapılmış iki tez temin edilmiş ve çalışmada yararlanılmıştır.

Tez düzeninin oluşturulmasında, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlanmış olan; Yüksek Lisans ve Sanatta Yeterlilik Tezleri Yazım ve Basım Yönergesi'nden (2000) temel alınmıştır.

2. BÖLÜM

BİLGİ OKURYAZARLIĞI

2.1. GİRİŞ

Birleşmiş Milletler tarafından 1990 yılının “uluslararası okuryazarlık yılı” olarak ilan edilmesiyle okuryazarlık kavramına ilginin arttığı söylenebilir (Bawden 2001:219). Snaveley ve Natasha (1997:12), coğrafya okuryazarlığı, tarım okuryazarlığı, ekonomi okuryazarlığı, tarih okuryazarlığı, eskiçağ okuryazarlığı, siyaset okuryazarlığı, yurttaşlık okuryazarlığı, yasa (hukuk) okuryazarlığı, bilim okuryazarlığı, kültür okuryazarlığı, işyeri okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, tüketici okuryazarlığı, dünya okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, eleştirel okuryazarlık gibi 34 farklı okuryazarlık kavramının kullanıldığını söylemektedir.

Bawden (2001:218), sadece okuma ve yazma becerilerine sahip olmak olarak kabul edilen okuryazarlık kavramının, son on yılda bilgi miktarındaki artış ve teknolojik gelişmelerle beraber çeşitlilik gösterdiğini ve okuryazarlığın “beceri tabanlı” bir karakter kazandığını belirtmektedir. Bawden, beceri tabanlı okuryazarlık türleri arasında bilgi okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, kütüphane okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, ağ okuryazarlığı ve dijital okuryazarlığı saymaktadır.

Eğitim uzmanları, sosyal, kültürel ve bilimsel içerikli okuryazarlık türlerinin önemi üzerinde durmaktadırlar. Bireyin öğrenmesinde etkili olan farklı okuryazarlık türleri kendi disiplinleri içerisinde değerlendirilebilirken, bilgi okuryazarlığının, bütün okuryazarlık türlerinin anlaşılmasını sağlayacak bir içeriğe sahip olduğu söylenebilir (Breivik 2000:4).

2.2. BİLGİ OKURYAZARLIĞININ TANIMI

Bilgi okuryazarlığı tanımları literatürde iki farklı yaklaşımla ele alınmıştır. Birinci yaklaşım “bilgi okuryazarlığı” kavramının ne olduğu, ikinci yaklaşım ise bilgi okuryazarı olan bireyin sahip olması gereken özelliklerin neler olduğu ile ilgilidir.

Birinci yaklaşımla yapılan bilgi okuryazarlığı tanımları, bilgi gereksinimini fark etme, bilginin yerini belirleme, bilgiye ulaşma, arama stratejilerini oluşturma, bilgiyi analiz etme, yorumlama, değerlendirme, iletme, problem çözme becerilerine sahip olma, kaynağa dayalı eğitim, yaşamboyu öğrenme, öğrenen toplum, sürekli eğitim, öğretim programına yönelik reformlar, bilgi patlaması ve bilgi miktarındaki artış, demokratikleşme ve telif haklarına saygı gibi konuları içermektedir. Bu tanımlar teknolojik gelişmelere paralel olarak yeni boyutlar kazanmaktadır.

Bilgi okuryazarlığı kavramını ilk kullanan Paul Zurkowski (1974), bireylerin nasıl bilgi okuryazarı olacakları üzerinde durmuş, bilgi okuryazarlığını, bir problemin çözümünde bilgi kaynaklarını kullanmak kadar bilgi erişim için gerekli olan teknik becerilere de sahip olmak şeklinde tanımlamıştır (Spitzer 1998: 246; Bawden 2001:227).

Taylor, 1979 yılında bir bilgi okuryazarlığı tanımının içermesi gereken unsurları şöyle sıralamıştır: Gerçek yaşamla ilgili problemleri çözebilmek için bilgiye ulaşma, değişik kaynaklardan bilgiye erişebilme, bilgilenmenin sürekliliğini sağlayabilme, bilginin ne zaman ve nasıl elde edileceğine ilişkin stratejiler belirleyebilme (Spitzer 1998: 246; Bawden 2001: 228).

Bilgi okuryazarlığı tanımları diğer okuryazarlık türleriyle karşılaştırmalı olarak da yapılmaktadır. Hortin, 1983 yılında, bilgisayar okuryazarlığından farklı olarak bilgi okuryazarlığını, bilgi miktarındaki artışın farkında olarak problem

çözmede, karar vermede ve bilginin aktarılmasında, gereksinim duyulan bilgi ve belgelere erişimde makine destekli bir sistemin nasıl kullanılacağını bilmek şeklinde tanımlamıştır (Spitzer 1998:247).

Bilginin nicel olarak artması karşısında bilgiye gereksinim duyan bireylerin sahip olması gereken beceriler de artmıştır. Söz konusu beceriler bilgi okuryazarlığının temelini oluşturmuştur. Martin Tessmer 1985'de bilgi okuryazarlığını, bireyin gereksinimleri doğrultusunda bilginin etkin bir biçimde elde edilmesi ve değerlendirilmesi becerisi olarak tanımlamıştır. Tessmer, araştırma stratejisi oluşturmak, bilgiyi değerlendirmek, detay üzerinde durmak, zaman unsurunu hesaba katmak ve problem çözmek gibi becerilerin bilgi okuryazarlığı olduğunu belirtirken, bilgi okuryazarlığı ile bilgisayar okuryazarlığının karıştırılmaması gerektiğini belirtmiştir (Spitzer 1998:247).

Bilgi okuryazarlığı kavramı özellikle eğitim kurumlarının dikkatlerini çekmektedir. Kuhlthau 1987'de yayınlanan *Bilgi Toplumu için Bilgi Becerileri (Information Skills for an Information Society: A Review of the Research)* adlı kitabında bilgi okuryazarlığının eğitim programları içerisinde yer alması gerektiğini ve bilgi okuryazarlığı ve fonksiyonel okuryazarlık arasında yakın bir ilişki bulunduğunu belirtmiştir. Kuhlthau, bilgi okuryazarlığını; bilgiye duyulan gereksinimin fark edilmesinden başlayarak, bilgiye dayalı karar vermeye kadar olan aşamada, bilgisayar ve iletişim araçları tarafından sunulan bilginin yönetilmesi becerisi olarak tanımlamıştır. Kuhlthau, bilgi okuryazarlığı becerilerini, teknik ve sosyal değişimin gerektirdiği yeni beceriler ve yaşamın her alanında öğretilmesi gereken beceriler olarak da tanımlamıştır (Spitzer 1998:249; Doyle 1994:1).

Tuckett (1989), bilgi okuryazarlığını üç aşamalı bilgi becerileri hiyerarşisiyle açıklamıştır. Tuckett'in bilgi okuryazarlığı hiyerarşisi şu şekildedir:

- Basit bilgi becerileri; tek bir bilgi kaynağını kullanmak,

- Bileşik bilgi becerileri; bilgi kaynaklarını kullanarak bir sonuca varmak,
- Bütünleşik bilgi becerileri; bir çok bilgi ağlarını kullanarak bilgiyi değerlendirip, yeni bilgiye ulaşmak.

1989 yılında fütürist Long, insanların 1990'lı yıllarda kütüphaneyi yeniden keşfedeceğini belirtmiştir. Long, bilgi okuryazarlığını “insanlara cevapları bulmalarında nasıl daha becerikli olacaklarının öğretilmesi” olarak tanımlamıştır (McCrank 1992:487).

Bilgi okuryazarlığı tanımlarında benzerlikler görülmektedir. Rader (1991), bilgi okuryazarlığını, problem çözme ve karar vermede bilginin etkili bir biçimde elde edilmesi ve değerlendirilmesi olarak tanımlarken, bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olanların yapabileceklerini şu şekilde sıralamıştır: Bilgi ve teknoloji alanında araştırma yapmak ve başarılı olmak, demokratik bir toplumda üretken olmak, hızla değişen çevreye uyum sağlamak, yeni nesiller için daha iyi bir gelecek hazırlamak, kişisel ve mesleki problemlerin çözümünde uygun bilgiyi bulmak, yazma ve bilgisayar kullanma becerisine sahip olmak. Kısaca söylemek gerekirse Rader'e göre bilgi okuryazarı bireyler, yaşamboyu öğrenme becerisine sahip bireylerdir.

McCrank (1992:485), bilgi okuryazarlığı tanımlarında standartların eksik olduğunu ve bilgi okuryazarlığı kavramının tüm okuryazarlık türlerini kapsayan “şemsiye” bir terim olarak kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Shapiro ve Huges (1996) sosyal açıdan ele aldıkları bilgi okuryazarlığını, bilgisayar kullanmayı bilme, bilginin doğasını anlama, teknik araçları kullanma, bilginin sosyal, kültürel ve felsefi etkisini bilerek bilgiye erişme sürecini kapsayan liberal bir sanat şeklinde tanımlamışlardır.

Bruce (1997:1), bilgi okuryazarlığını sürekli eğitimle ilişkilendirdiği çalışmasında bilgi okuryazarlığını, genel olarak bilginin elde edilmesi, yönetilmesi ve kullanılması becerisi olarak tanımlamıştır. Başka bir ifade ile Bruce'a göre bilgi okuryazarlığı etkili karar verme, sorun çözme ve araştırmacıya bilgi becerileri kazandırma açısından önemlidir. Ayrıca, bireyin kişisel ve mesleki bağlamda sürekli eğitim almasını sağlamaktadır.

Bilgi okuryazarlığı tanımlarında ikinci yaklaşım Rader örneğinde olduğu gibi, bireyin sahip olması gereken özelliklere dayanır. Bilgi okuryazarlığı tanımları, kavramın anlaşılmasında yararlı olurken çoğu bilim adamı bilgi okuryazarı kişinin tanımlanmasını tercih etmektedir (Bruce, 1994). Bu kapsama giren tanımlardan biri 1979 yılında IIA (US Information Industry Association- Amerikan Bilgi Endüstrisi Derneği) tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre bilgi okuryazarı olan kişi, soruları sistematik olarak çözümede bilgi kaynaklarını kullanabilen ve kaynakların kullanımı ile ilgili teknik becerilere sahip olan kişidir (Spitzer, 1998:246).

Amerikan Kütüphane Derneği'nin Bilgi Okuryazarlığı Komitesi (1989:1), tarafından yayınlanan raporda bilgi okuryazarlığı iki temel yaklaşımla tanımlanmıştır. Birincisinde bilgi okuryazarlığının Amerikan toplumu için önemi vurgulanırken, ikincisinde bilgi okuryazarı kişinin taşıması gereken özellikler belirtilmiştir. Söz konusu özelliklere göre bilgi okuryazarı kişi, bilgi gereksinimini fark eder, gereksinim duyduğu bilginin yerini belirler, bilgiyi değerlendirir ve bilgiyi etkin olarak kullanır. Bilgi okuryazarı kişi, nasıl öğreneceğini bilen kişidir. Nasıl öğreneceğini bilir, çünkü bilginin nasıl düzenlendiğini, nasıl bulunacağını ve bilgiyi nasıl kullanacağını bilir.

Plotnick (2000:27), 1989 sonrası yapılan alternatif bilgi okuryazarlığı tanımlarının ALA, (American Library Association- Amerikan Kütüphane Derneği) tarafından yapılan tanımdan türediğini vurgulamaktadır. Burnhein (1992: 194) tarafından yapılan tanım buna iyi bir örnektir. Burnhein, kişinin bilgi okuryazarı

olabilmesi için, bilgi gereksinimini fark etmesi, bilginin yerini belirleyebilmesi, bilgiyi değerlendirebilmesi ve gereksinim duyduğu bilgiyi etkili biçimde kullanabilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Doyle (1992:3) tarafından gerçekleştirilen, “Delphi Çalışması” diye de adlandırılan çalışmada yapılan bilgi okuryazarlığı tanımı ses getirmiştir. Doyle’a göre, bilgi okuryazarı olan bir kişi; doğru ve yeterli bilginin mantıklı karar vermenin temeli olduğunu bilir, bilgi gereksinimini fark eder, bilgi gereksinimlerine dayalı olarak soruları formüle eder, olası bilgi kaynaklarını belirler, başarılı araştırma stratejileri geliştirir, bilgisayar tabanlı ve diğer teknolojileri de kapsayan bilgi kaynaklarına erişir, bilgiyi değerlendirir, bilgiyi düzenler, yeni bilgiyi mevcut bilgiyle bütünleştirir, bilgiyi eleştirel düşünme ve problem çözmede kullanır.

Lenox (1993:314), bilgi okuryazarlığını geniş anlamıyla, kişinin değişik bilgi kaynaklarına erişme ve bilgiyi anlama becerisi olarak ifade ederken, bilgi okuryazarı olan kişiyi, bilmeyi arzu eden, soruları formüle edebilen, analitik düşünme becerilerine sahip olan, araştırma yöntemlerini belirleyebilen ve sonuçların değerlendirilmesinde eleştirel olabilen kişi olarak tanımlamaktadır. Lenox’a göre, bilgi okuryazarı, bilgi problemini çözebilmek için artan bilgi kaynakları üzerinde araştırma yapma becerisine sahip olmak zorundadır.

Bruce (1994:3), ALA ve Doyle tarafından yapılan tanımlardan hareket ederek bilgi okuryazarı kişinin “yedi anahtar” özelliğini şöyle sıralamıştır: Bilgi okuryazarı; öğrenmeyle meşgul olur, bilgiyi etkin olarak kullanır, değişik bilgi teknolojileri ve sistemlerini kullanır, bilgi kullanımını teşvik eden iç dinamiklere sahiptir, bilgi dünyası hakkında sağlam bilgiye sahiptir, bilgiye eleştirel yaklaşır, bilgi dünyasıyla karşılıklı etkileşimi kolaylaştıran kişisel bir bilgi birikimine sahiptir.

2.3. BİLGİ OKURYAZARLIĞININ GELİŞİMİ

Bilgi okuryazarlığı ilk kez 1974 yılında IIA (US Information Industry Association-Amerika Bilgi Endüstrisi Derneği) başkanı olan Paul Zurkowski tarafından NCLIS (National Commission on Libraries and Information Science-Kütüphaneler ve Bilgi Bilim Ulusal Komisyonu) toplantısında kullanılmıştır. IIA'nın misyonu endüstriye bilgi sağlayan geleneksel kütüphanelerin politikalarının özel sektörün bilgi gereksinimini gelecek on yıl içinde daha etkin olarak karşılamasını sağlamaktır. Toplantıda, 1984 yılı için ulusal ve uluslararası bilgi okuryazarlığı hedefleri ile ilgili öneriler sunulmuştur (Spitzer 1998:246; Doyel 1994:5; Bawden 2001:227).

Bilgi okuryazarlığı kavramı ilk kez 1974'te kullanılmasına rağmen, kütüphaneciler için yeni bir kavram değildi. Kütüphaneciler, bibliyografik eğitim ve kullanıcı eğitimi vermekteydi. "Kullanıcı eğitimi" ve "bibliyografik eğitim" kavramları, kütüphane kataloglarını ve danışma kaynaklarını kullanma ve bilgi aramayı öğretmek amacıyla düzenlenen eğitim programları için birbirlerinin yerine kullanılmış terimlerdir. Bilgi okuryazarlığı eğitimi söz konusu kavramları da içine alan daha geniş bir kavramdır. Bu kavramın, bilginin formatındaki çeşitlilik ve kütüphane duvarları ötesindeki bilgiye erişmek isteğinin sonucu geliştiği söylenebilir (Grafstein 2002:197).

1976 yılında Burchnial, bir kütüphanecilik sempozyumunda bilgi becerilerini açıklayan bir bildiri sunmuştur. Burchnial'a göre bilgi okuryazarı olabilmek belirli becerilere sahip olmayı gerektirmektedir. Bunlar, problem çözme ve karar vermede gereksinim duyulan bilginin elde edilmesi ve kullanılması ile ilgili becerilerdir (Spitzer 1998:246).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1983 yılında National Commission on Excellence in Education (Eğitimde Kalite Ulusal Komisyonu) tarafından yayınlanan *Nation at Risk* adlı raporda ülkedeki okullarda özellikle ilk ve

ortaöğretim düzeyinde bilgi okuryazarlığı eğitiminin yeterince verilmediği vurgulanmaktadır. Ayrıca “öğrenen toplum” (learning society) için elektronik formdaki karmaşık bilgilerin yönetimin önemi vurgulanmıştır. Fakat bu çalışmada ilk ve ortaöğretim düzeyinde bilgi okuryazarlığı eğitiminde kütüphane ve bilgi kaynaklarının fonksiyonlarına yönelik bir öneriye rastlanmamaktadır (Spitzer 1998:247; Plotnick 2000:27; Doyle 1994:6).

Mancall, Aaron ve Walker, 1986 yılında, öğrencilerin eğitiminde okul kütüphanesinin rolü konulu çalışmalarında, öğrencilerin düşünme becerilerinin diğer bir deyişle bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesinde okul kütüphanesinin rolüne değinmişlerdir (Spitzer 1998:247 ; Doyle 1994:6).

Eğitim sektöründe de tartışılmaya başlanan bilgi okuryazarlığı kavramı 1987’de Kuhlthau tarafından yayınlanan *Bir Bilgi Toplumu İçin Bilgi Becerileri: Bir İnceleme (Information Skills for an Information Society: A Review of the Research)* isimli kitaba konu olmuştur. Bu kitap, ERIC (Educational Research for Information Center) veritabanına girmesi ve bilgi okuryazarlığının eğitim programları içerisinde yer alması konusunu ele alması açısından bir kilometre taşı sayılmaktadır (Doyle1994:8).

1988 yılında AASL (American Association of School Librarians- Amerikan Okul Kütüphanecileri Derneği) ve AECT (Association for Educational Communication and Technology-Eğitimsel İletişim ve Teknoloji Derneği), *Bilginin Gücü (information power)* adı altında ulusal bir rehber yayınlamıştır. *Bilginin Gücü* kütüphane ve kütüphaneci kavramlarında yenilik anlayışını da beraberinde getirmiştir. Bu rehberin amacı, öğrencilerin ve okul personelinin, bilginin etkin kullanıcıları olmalarını sağlamak olarak açıklanmıştır. Rehberde belirtilen başlıca hedefler şunlardır. Hangi formatta olursa olsun her tür materyale erişimi sağlamak, bilginin kullanılmasını teşvik etmek, bunun için gerekli becerileri kazandırmak ve öğrencilerin öğrenmeyle ilgili gereksinimlerinin belirlenmesine

yönelik çalışmalar yapmak (Doyle 1994:7; Spitzer 1998:251; Plotnick 2000:27; Hancock 1993; Seamans 2001:18).

Eisenberg ve Berkowitz tarafından geliştirilen, bilgi problemlerinin çözümünde öğrencilere sistematik bir bakış açısı kazandıracak; bilgi ihtiyacının tanımlanması, bilginin aranması, bilgi kaynaklarının bulunması, bilgi kaynaklarının kullanılması, bilginin iletimi ve değerlendirmesinden oluşan altı aşamalı bir model *Bilgi Problemlerinin Çözümünde Büyük Altı/Bilişsel Altı Becerileri Modeli (Big6™ Skills Model of Information Problem Solving)* adıyla 1988'de yayınlanmıştır. Bilişsel Altı Modeli bilgi okuryazarlığının anlaşılmasına yardımcı olmuştur. Bilişsel Altı Modeli bilgi okuryazarlığı sürecinde etkili bir yere sahiptir, çünkü bilgi okuryazarlığının kütüphane eğitimi ve okul öğretim programıyla bütünleştirilmesinde rehber olmaktadır (Seamans 2001:17; Spitzer 1998:251).

Bilgi okuryazarlığı kavramının gelişiminde önemli çalışmalardan birisi de, ALA Bilgi Okuryazarlığı Komitesi Sonuç Raporu'dur. Bu Rapor'da bilgi okuryazarlığının önemi üzerinde durulmuştur. 1989'da yayınlanan Rapor dört ana bölümden oluşmaktadır: Bireyler, iş dünyası ve vatandaşlık için bilgi okuryazarlığının önemi; bilgi okuryazarlığını geliştirmek için yapılması gerekenler; bilgi okuryazarlığının okullar için önemi; ve öneriler (ALA 1989:1).

Raporda, Amerikan halkının demokratik bir hak olarak bilgiye erişme becerilerine sahip olmasının önemi üzerinde durulmaktadır. Rapor'da bilgi okuryazarlığının iş dünyası açısından zaman ve para kayıplarının önlenmesi ve rekabet ortamının oluşturulması sürecindeki önemi vurgulanmakta, ayrıca ulusal düzeyde tüm okullarda uzun vadeli, planlı bir bilgi okuryazarlığı eğitiminin verilmesinin gereği belirtilmektedir (ALA 1989:1).

Bilgi Okuryazarlığı Komitesi Sonuç Raporu'nda öneriler kısmı altı maddeden oluşmaktadır. Bunlar (ALA 1989:11-13):

1. Toplumda herkes bilginin, bilgiye erişebilme becerilerine sahip olmanın ve bilgi merkezlerini kullanabilmenin önemi konusunda bilinçlendirilmelidir.
2. Bilgi okuryazarlığının geliştirilmesi için ALA liderliğinde işbirliği yapılmalıdır.
3. Bilgiye erişim ve bilginin kullanılmasına ilişkin konularda araştırmalara ve projelere gereksinim vardır.
4. Yüksek Öğretim Kurumları, öğrencilerin bilgi okuryazarı olmaları için uygun ortam oluşturmaktan sorumludur.
5. Öğretmen eğitimi ve performans beklentileri, bilgi okuryazarlığını içerecek biçimde geliştirilmelidir.
6. Bilgi okuryazarlığının yaygınlaştırılması için konferanslar düzenlenmelidir.

ALA Sonuç Raporu'ndaki öneriler doğrultusunda NFIL'in (National Forum on Information Literacy-Ulusal Bilgi Okuryazarlığı Forumu) temeli atılmıştır. ALA, NFIL'in kurulmasına yardımcı olmuştur. NFIL ulusal bir bilgi okuryazarlığı programının hazırlanmasını desteklemekle beraber, bilgi okuryazarlığı kavramını evrenselleştirmek ve bunun gerçekleşmesini sağlamak için her kuruluşun bilgi okuryazarlığını kurumsal öncelikleri arasına almasını sağlamak için çalışmaktadır (Breivik ve Ford 1993:98; Plotnick 2000:27).

Bilgi okuryazarlığı alanındaki çalışmalar değişik çalışmalarla gündeme taşınırken, bilgi okuryazarlığı ile en yakın ilişkili alanlara yönelik ilginin kaydığı görülmektedir. Bilgi okuryazarlığı becerilerinin eğitim süreci sonunda kazanılması ilgilerin eğitim sistemi ve önemi üzerine çevrilmesine neden olmuştur.

Eğitimin yeniden yapılanmasına yönelik çeşitli çalışmalar da yapılmaktadır. Bunlar arasında Amerika'da hazırlanan SCANS Raporu ve Hedef 2000 (Goals 2000) diye adlandırılan çalışmalar gösterilebilir. SCANS

Raporunda, okulların yeniden yapılandırılması çalışmalarına ışık tutması açısından bilgi teknolojileri, çağında her bireyin sahip olması gereken temel becerileri sıralamıştır: Temel beceriler (konuşma, yazma, okuma, anlama ve iletişim gibi), düşünme becerileri (problem çözme, nasıl öğreneceğini bilme, yeni fikirler üretme, hedefler belirleme ve alternatifler seçme), kişisel yeterlilikler (sorumluluk, kendine güven, sosyal olma ve dürüstlüktür). SCANS Raporu'ndaki öneriler ile bilgi okuryazarlığı tanımları arasında yakın bir ilişki olduğu görülmektedir (SCANS 1991).

Bundy (1998:1), bilgi okuryazarlığının Avustralya yükseköğretim programları için önemini ele aldığı çalışmasında, bilgi okuryazarlığı becerilerinin 21. yüzyıl için temel alınması gereken beceriler olduğunu vurgulamıştır. Bundy, bu becerilerin bireylerin sosyal ve demokratik bir toplumda yaşayabilmeleri için gerekli olduğunu vurgulayarak, konunun eğitimciler tarafından ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Avustralya'da bu alanda çeşitli konferanslar yapılmıştır. 1992 ve 1995 yıllarında *Adelaide'de Information Literacy: the Australian Agenda* ve *Learning for Life: Information Literacy and the Autonomous Learner* adlarıyla, 1997 yılında *Information Literacy: the Professional Issue* adıyla toplantılar düzenlenmiştir. ABD, Yeni Zelanda, Singapur'dan bilgi profesyonellerinin katıldığı bu konferanslarda, Avustralya için gerekli olan bilgi okuryazarlık programları, bilgi profesyonellerinin durumları ve eğitim programları ele alınmıştır (Bundy 1998:6-7).

1998 yılında AASL ve AECT tarafından, ilk ve ortaöğretim öğrencileri için Bilgi Okuryazarlığı Standartları yayınlanmıştır (AASL/AECT 1998).

2000 yılında ACRL (Association of College and Research Libraries-Kolej ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği) tarafından "Yüksek Öğretimde Bilgi Okuryazarlığı Standartları" geliştirilmiştir.

İskoçya'da 2002 ve 2003 yılında Uluslararası Bilgi ve Bilgi Teknolojileri Okuryazarlığı konferansları toplanmıştır. Bilgi okuryazarlığı alanında yapılan çalışmalar (araştırmalar, uygulamalar, yayınlar ve toplantılar) artarak devam etmekte, bu çalışmalarda konunun farklı boyutları gündeme gelmektedir.

2.4. BİLGİ OKURYAZARLIĞI KAVRAMIYLA İLİŞKİLİ DİĞER KAVRAMLAR

Bilgi okuryazarlığı kavramı, üzerinde tartışmaların devam ettiği, henüz tam anlamıyla oturmamış bir kavram olduğu için bazen farklı anlamlarda kullanıldığı, başka bazı kavramlarla karıştırıldığı, bazen başka kavramlarla eş anlamlı kullanıldığı görülmektedir. Bu karışıklıklara engel olmak için bilgi okuryazarlığı ile en sık ilişkilendirilen kavramlar burada kısaca ele alınıp tanımlanacaktır.

2.4.1. Bilgi Teknolojileri ve Teknoloji Okuryazarlığı

Bilgi teknolojileri, bilgi kaynaklarının elde edilebilmesinde yardımcı olur. Bilgi teknolojileri elektronik kaynaklar, haberleşme aygıtları ve uzak iletişim ağları gibi pek çok şeyi kapsamaktadır. İnsanlar bilgi teknolojilerini kullanarak bilgiye daha kolay erişebilmektedir. Bilgi teknolojileri eğitimde yaygın olarak kullanılmaktadır. Okullarda kullanılan teknoloji ürünleri arasında bilgisayarlar, televizyonlar, videolar ve projeksiyon ekipmanları sayılabilir (Bruce 1994:4; Plotnick 2000:28).

Teknoloji okuryazarlığı, bilgi teknolojilerindeki yenilikleri kavramak, gelişmelere uyum sağlamak, yeni teknolojileri değerlendirmek ve kullanmak becerilerini kapsamaktadır. Bilgi teknolojilerinin kullanımı bilgiye erişim için gereklidir. Bilgiye erişim ise bilgi okuryazarlığının bir parçasıdır. Dolayısıyla bilgi

teknolojileri okuryazarlığı bilgi okuryazarlığının kapsamında ele alınabilecek bir beceridir.

2.4.2. Bilgisayar Okuryazarlığı [↔↔](#)

Bilgi okuryazarlığına giden yol, bilgisayar okuryazarlığından geçmektedir. Bilgisayar okuryazarlığı terimi genellikle teknoloji okuryazarlığı ve bilgi teknolojileri okuryazarlığı ile eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Bilgi teknolojilerini diğer bir deyişle bilgisayarları kullanma becerisine sahip olmadan bilgi okuryazarlığı becerisine sahip olmak olanaksızdır. Çünkü günümüzde teknoloji bilginin sunumu ve dağıtımı gamacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır (Zhang 2001:147).

Rader (1991:26), bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip kişinin yapabileceklerini sıralarken, ilk sırada bilgi teknolojileri alanında başarılı olması gerektiği, aynı zamanda yazma becerisi ve bilgisayar okuryazarlığı becerilerine sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bilgi okuryazarlığı ile bilgisayar okuryazarlığı çok karıştırılan terimlerdir. Bilgi okuryazarlığı terimi daha geniş bir kavram olduğundan bilgisayar okuryazarlığını da kapsamaktadır.

Bilgisayar okuryazarlığı, bilgisayar ve bilgisayar yazılımını kullanabilme becerisidir. Bu beceriler, bilgisayarın açılması ile kapanması arasında bilgisayarda yapılabilen her şeyi kapsamaktadır. Bu süreç bilgisayarı niçin, nasıl ve ne zaman kullanılmasıyla ilgili soruları da kapsamaktadır. Bu bağlamda bilgisayar okuryazarlığı bilgiye erişim, bilgiyi kullanma ve bilgiyi işleme sürecinde bilgisayarın teknolojik bir araç olarak kullanılması şeklinde de tanımlanabilmektedir (Akkoyunlu 1996:130; Zoller ve David 1996; ISTE 1998; Bilgi teknolojileri 1999).

2.4.3. Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığı, televizyon, radyo, İnternet, gazete, dergi gibi kitle iletişim araçlarını takip edebilme, anlama ve yorumlamayı kapsayan süreçtir (Bawden 2001:6; Definition...2000; Schwarz 2000:8).

2.4.4. Ağ (İnternet) Okuryazarlığı

Ağ okuryazarlığı, bilgi kaynaklarına erişmek, bu kaynakları kullanmak ve yeni bilgi kaynakları yaratmak amacıyla elektronik ağların kullanılmasıdır. Ağ okuryazarlığı, internet okuryazarlığı ve bilgisayar okuryazarlığı ile eş anlamlı olarak da kullanılmaktadır (Bawden 2001:26).

2.4.5. Elektronik Okuryazarlık (e- okuryazarlık)

E-okuryazarlık, bireyin elektronik ortamdaki bilgilere ulaşması için gerekli olan becerileri kapsamaktadır. Özellikle veritabanları, bilgi ağları ve elektronik bilgi kaynaklarının kullanımıyla ilgili becerileri kapsamaktadır (Revised IT...2003).

2.4.6. Eleştirel Düşünme Becerileri

Bilgi okuryazarlığının temelinde eleştirel düşünme becerileri yatmaktadır. Eleştirel düşünme becerileri, farklı fikirlerin değerlendirilmesi, gereksiz bilginin ayıklanması, yeterli ve yetersiz bilginin ayırt edilmesi, bilginin güvenilirliğinin sorgulanması, önyargının, tahminler ya da iddiaların fark edilmesi, uygun bir altyapı içinde verilerin birleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Eleştirel düşünme becerileri, bilginin elektronik ortamda elde edilebilirliğinden sonra daha fazla

önem kazanmıştır. Eleştirel düşünme becerileri, akademik çalışmalarda özellikle önemlidir (Bruce 1994:3; Gratstein 2002:201).

2.4.7. Yaşamboyu Öğrenme

Bilgi okuryazarlığının temel hedefi, “öğrenmeyi öğrenme” bu sayede de “yaşamboyu öğrenme”dir. Bilgi okuryazarlığı tanımları söz konusu her iki kavramı da içermektedir. Aslında bireyin kendi kendine öğrenmesi kavramının 1930’lu yıllarda kullanıldığı görülmektedir. “Bağımsız öğrenme”, “kendi kendine öğrenme” merkezli düşünce ve kavramlar liberal eğitim hareketi içinde daima yer almıştır (Grafstein 2002:199).

Üniversite öğrencilerinin eğitimleri sırasında yaşamboyu öğrenme becerilerini geliştirmeleri için gerekli bulunan beceriler şunlardır: Belli başlı bilgi kaynakları hakkında bilgi sahibi olma, araştırılabilir soruları yapılandırma, bilginin yerini belirleme, bilgiyi değerlendirme, yönetme ve kullanma, bilgiye erişim, bilgiyi analiz etme ve bilginin eleştirel olarak değerlendirilmesi. Bu beceriler bilgi okuryazarlığı becerileri olarak bilinmektedir. Bu açıdan bilgi okuryazarlığı becerilerinin yaşamboyu öğrenmenin temelini oluşturduğu söylenebilir (Bruce 1994:3).

Rader (1991:25), bilgi okuryazarı kişiyi tanımlarken yaşamboyu öğrenmeyi bilen kişi olarak tanımlamaktadır. Rader, bilgi okuryazarlığını, yaşamboyu öğrenmenin, mesleğe yararlı olmanın ve sosyal problemleri çözmenin önkoşulu saymaktadır.

Plotnick (2000:27), Amerikan Ulusal Eğitim Hedefleri’nin arasında yetişkinlere yönelik yapılan çalışmalarda bilgi okuryazarlığı ve yaşamboyu öğrenme becerilerinin yer almasını, konuya verilen önemin göstergesi olarak görmektedir.

Avustralya'da 1999 yılında yapılan 4.Bilgi Okuryazarlığı Konferansı'nda da yaşamboyu öğrenme ve bilgi okuryazarlığı arasındaki ilişki ele alınmış, "öğrenmeyi öğrenmenin" önemi üzerinde durulmuştur. Yaşamboyu öğrenme bilgi toplumlarının vazgeçilmez öğesidir. Öğrenmeyi öğrenme ve bilgi okuryazarlığı da yaşamboyu öğrenmenin temel koşuludur (ALIA 2000:49).

2.5. BİLGİ OKURYAZARLIĞI STANDARTLARI

Bilgi okuryazarlığının ölçülebilmesi/değerlendirilebilmesi için bir takım standartlar geliştirme gereği duyulmuştur. 1998 yılında ABD'de ilk ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik olarak, AASL ve AECT tarafından, *Öğrenciler İçin Bilgi Okuryazarlığı Standartları (Information Literacy Standards for Student Learning)* yayınlanmıştır. AASL ve AECT tarafından geliştirilen söz konusu standartlar, üç ana başlık altında toplanan dokuz standart ve yirmi dokuz göstergeden oluşmaktadır (AASL/AECT 1998; ayrıca bakınız: Plotnik'e 2000:27; Kurbanoglu 2001:8-13; Semans 2001:65; Brown 2002).

İlk ve ortaöğretime yönelik olarak geliştirilen bilgi okuryazarlığı standartlarını takiben 2000 yılında ACRL tarafından *Yüksek Öğretimde Bilgi Okuryazarlığı Standartları* geliştirilmiştir. Yükseköğretim standartları, beş temel standart ve yirmi iki göstergeden oluşmaktadır (ACRL 2000).

ACRL tarafından hazırlanan yüksek öğretim standartları CAUL (Council of Australian University Librarians- Avustralya Üniversite Kütüphanecileri Birliği) tarafından gözden geçirilerek bir takım eklemeler yapılmış ve Avustralya ve Yeni Zelanda için bilgi okuryazarlığı standartları hazırlanmıştır (CAUL 2001:3).

Araştırmamız öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık becerileri üzerine olduğu için burada sadece yüksek öğretim standartları ele alınacak, söz konusu diğer standartlar ile aralarındaki farklılıklar ayrıca belirtilecektir.

I.5.1.Yüksek Öğretimde Bilgi Okuryazarlığı Standartları

Söz konusu standartlar ve göstergeleri şunlardır (ACRL, 2000; ayrıca bakınız:Yalvaç 2001:146-148):

1. Standart :

Bilgi okuryazarı öğrenci, gereksinim duyduğu bilginin boyutunu ve yapısını belirler.

Performans Göstergeleri:

1. Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgi gereksinimini tanımlar ve ifade eder.

Sonuçları:

- a. Bir araştırma konusu ya da diğer bilgi gereksinimi tanımlarken başkalarıyla (fikir alış verişini yapar) görüşür.
- b. Bilgi gereksinimine dayalı sorular geliştirir.
- c. Konu ile ilgili bilgisini artırmak için genel bilgi kaynaklarını araştırır.
- d. Başarı için gerekli olan bilgiyi tanımlar.
- e. Anahtar kelime ve terimler kullanarak bilgi gereksinimini tanımlar.
- f. Yeni bilginin üretilmesi için mevcut bilginin orijinal düşünceler, deneyimler ve analizlerle birleştirilmesi gerektiğini bilir.

2. Bilgi okuryazarı öğrenci, potansiyel bilgi kaynaklarının türlerini ve formatlarını bilir.

Sonuçları:

- a. Bilginin nasıl üretildiğini, düzenlendiğini ve yayınlandığını bilir.
- b. Bilgiye erişimi etkileyen disiplinlerin nasıl düzenlendiğini bilir.
- c. Değişik formatlardaki, potansiyel bilgi kaynaklarının değerini ve farklılıklarını bilir.
- d. Mevcut kaynakların amacını ve hangi kitleye hitap ettiğini bilir.
- e. Birincil ve ikincil kaynakların her disipline göre farklı kullanım ve öneme sahip olduğunu bilir.
- f. Birincil kaynaklarda yer alan bilginin ham veri içerebileceğini ve yorumlamaya gereksinimi olabileceğini bilir.

3. Bilgi okuryazarı öğrenci, gereksinim duyulan bilgiye ulaşmanın maliyetlerini ve yararlarını değerlendirir.

Sonuçları:

- a. Gereksinim duyulan bilginin elde edilebilirliğini değerlendirir ve mevcut kaynakların dışında erişebileceği kaynakları belirler.
- b. Bilgiyi elde etmede ve yorumlamada yeni bir dil ya da beceri öğrenmenin gerekli olup olmadığını değerlendirir.
- c. Gereksinim duyulan bilginin elde edilebilmesi için kapsamlı bir plan ve zaman çizelgesi hazırlar.

4. Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgi gereksiniminin doğasını ve boyutunu sürekli değerlendirir.

Sonuçları:

- a. Problemi belirginleştirmek, incelemek ve yeniden tanımlamak için gereksinim duyacağı bilgiyi gözden geçirir.
- b. Bilgiye dayalı olarak alacağı kararlarda kullanacağı ölçütleri tanımlar.

2. Standart:

Bilgi okuryazarı öğrenci, gereksinim duyduğu bilgiye etkin ve etkili olarak erişir.

Performans Göstergeleri:

1. Bilgi okuryazarı öğrenci, gereksinim duyulan bilgiye erişmek için en uygun araştırma metotlarını veya bilgi erişim sistemlerini seçer.

Sonuçları:

- a. Uygun araştırma yöntemlerini seçer.
- b. Değişik araştırma yöntemlerinin uygulanabilirliğini araştırır.
- c. Bilgi erişim sistemlerinin alan, içerik ve düzenini araştırır.
- d. Gereksinim duyulan bilgiye erişimde, kullanılacak araştırma yöntemi ya da bilgi erişim sistemine uygun etkin ve yeterli yaklaşımları seçer.

2. Bilgi okuryazarı öğrenci, etkin araştırma stratejileri tasarlar ve uygular.

Sonuçları:

- a. Araştırma yöntemi için uygun araştırma planı geliştirir.
- b. Anahtar kelimeleri, eş anlamlı ve ilişkili terimleri belirler.
- c. Disipline ya da bilgi erişim sistemine özel kontrollü kelime seçer.
- d. Seçilen bilgi erişim sisteminde kullanılan uygun komutlar ile bir araştırma stratejisi oluşturur.
- e. Bilgi erişim sistemlerinde kullanılan arayüzler ve arama motorlarının her birinde farklı komut dilleri, protokolleri ve arama parametreleri olduğunu bilir ve arama stratejisini bu doğrultuda gerçekleştirir.
- f. Araştırmasını disipline uygun arama protokolleri kullanarak gerçekleştirir.

3. Bilgi okuryazarı öğrenci, değişik yöntemler kullanarak bilgiye erişir.

Sonuçları:

- a. Değişik formatlardaki bilgiye erişim için değişik tarama sistemleri kullanır.
- b. Kütüphane veya fiziksel araştırma birimlerinde yer alan bilgi kaynaklarına erişmek için değişik sınıflama şemaları ve diğer sistemleri kullanır.
- c. Gereksinim duyulan bilgiye erişim için sunulan çeşitli sunduğu hizmetleri kullanır (kütüphanelerarası ödünç verme, belge sağlama vs.).
- d. Birincil bilgiye erişmek için anket, mektup, görüşme tekniklerini kullanır.

4. Bilgi okuryazarı öğrenci, gerektiğinde arama stratejisini yeniden tanımlar.

Sonuçları:

- a. Alternatif bilgi erişim sistemleri ya da araştırma yöntemlerini uygulayıp uygulamayacağını belirlemek üzere tarama sonuçlarının niceliğini, niteliğini ve ilgililiğini değerlendirir.
- b. Araştırma stratejisini gözden geçirdiğinde, bilginin erişim ve yerinin belirlenmesinde boşluklar varsa bunları yeniden belirler.
- c. Gerektiğinde araştırmada kullandığı stratejisini yeniler.

5. Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgiyi ve bilginin elde edildiği bilgi kaynaklarını elde eder, kaydeder ve yönetir.

Sonuçları:

- a. Gereksinim duyulan bilgiye ulaşmak için mevcut teknolojilerden birini seçer.
- b. Bilgiyi düzenlemek için bir sistem belirler.
- c. Kullanılan kaynakları göstermede kaynak türleri arasında farklılıklar olduğunu bilir.

- d. Referanslar için uygun atıf bilgilerini kaydeder.
- e. Bilgiyi seçebilmek ve düzenleyebilmek için değişik teknolojileri kullanır.

3. Standart:

Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgiyi ve bilgi kaynaklarını eleştirel olarak değerlendirir ve bilgiyi kendi bilgi ve değer sistemi içerisinde birleştirir.

Performans Göstergeleri:

1. Bilgi okuryazarı öğrenci, topladığı bilgi kaynaklarından ana fikirler çıkarır.

Sonuçları:

- a. Kaynakları okur ve temel fikirleri seçer.
- b. Kaynaklardaki bilgileri kendi kelimeleriyle ifade eder.
- c. Materyali en iyi biçimde özetleyecek olan yöntemi belirler.

2. Bilgi okuryazarı öğrenci, hem bilgiyi, hem de bilgi kaynaklarını değerlendirme kriterlerini bilir ve uygular.

Sonuçları:

- a. Değişik kaynaklardaki bilginin güvenilirliği, geçerliliği, doğruluğu, otoritesi, güncelliği ve bakış açısını test eder.
- b. Destekleyici tartışmaların ve metotların yapısı ve mantığını analiz eder.
- c. Önyargı, yanılma ve karışıklıkların farkındadır.
- d. Bilginin oluşması ve anlaşılmasında etkili olan kültürel, fiziksel ve diğer çevresel etmenleri belirler.

3. Bilgi okuryazarı öğrenci, yeni düşünceler oluşturmak için ana fikirlerin sentezini yapar

Sonuçları:

- a. Kavramlar arası ilişkiyi belirler, başlangıçta ifade edilen araştırma sorusuna delil olacak biçimde birleştirir.
- b. İlk sentezleri olabildiğince genişleterek ek bilgi gerektirebilecek yeni hipotezler oluşturur.
- c. Çalışmalarında bilgisayar ve diğer teknolojilerden yararlanır.

4. Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgiye yeni eklemeler yapmak, çelişkileri gidermek ve genel özellikleri belirlemek için başlangıçtaki bilgi ile yeni bilgiyi karşılaştırır.

Sonuçları:

- a. Bilgi gereksinimi için bilginin yeterli olup olmadığını belirler.
- b. Diğer kaynaklardan kullanılan bilginin doğru olup olmadığını belirlenmesi için bilinçli kriterler kullanır.
- c. Kazanılan bilgiye dayalı olarak sonuçlar ortaya koyar.
- d. Teorileri disipline uygun teknikler ile test eder.
- e. Verilerin kaynağının sorgulanması, bilgiye erişimde araç ve stratejilerin sınırlandırılması ve sonuçların kabul edilebilirliği ile ilgili muhtemel doğruları belirler.
- f. Yeni bilgiyi mevcut bilgi ile birleştirir.
- g. Konuya delil teşkil edecek bilgiyi seçer.

5. Bilgi okuryazarı öğrenci, yeni bilginin bireysel değer sistemine etkisi veya farklılıkları uzlaştırmada kullanılıp kullanamayacağını belirler.

Sonuçları:

- a. Literatürde karşılaştığı farklı bakış açılarını araştırır.
- b. Karşılaştığı bakış açılarından hangilerini red veya kabul edeceğini belirler.

6. Bilgi okuryazarı öğrenci, diğer bireyler, konu uzmanları veya uygulamacıların söylemlerindeki bilginin anlaşılması ve yorumlanmasına katkıda bulunur.

Sonuçları:

- a. Sınıfta ve diğer ortamlardaki tartışmalara katılır.
- b. Konu üzerinde karşılaşılan söylemlerle ilgili sınıfla birlikte elektronik iletişim forumlarına katılır.
- c. Uzmanların görüşünü almak için çeşitli araçları kullanır.

7. Bilgi okuryazarı öğrenci, başlangıçtaki sorunun yeniden gözden geçirip geçirilmesi gerektiğine karar verir.

Sonuçları:

- a. Orijinal bilgi gereksiniminin karşılanıp karşılanmadığını veya ek bilgiye gereksinim duyulup duyulmayacağını belirler.
- b. Gerekli olursa tarama stratejisini değiştirir ve ek kavramlara gereksinim olup olmadığını gözden geçirir.
- c. Kullanılan bilgi kaynaklarını gözden geçirir gereksinim duyulduğunda kaynaklarını başka kaynaklarla genişletir.

4. Standart:

Bilgi okuryazarı öğrenci, bireysel olarak veya bir grubun üyesi olarak özel bir amacın gerçekleştirilmesinde bilgiyi etkili bir biçimde kullanır.

Performans Göstergeleri:

1. Bilgi okuryazarı öğrenci, belirli bir ürün veya performansın planlanması ve oluşturulması için yeni bilgiye başvurur.

Sonuçları:

- a. Ürün ya da performansın formatını amaçları destekleyici bir biçimde düzenler.
- b. Ürün ya da performansı planlama ve oluşturma aşamasında önceki deneyimlerine yeni bilgi ve becerilerini de katar.

- c. Yeni bilgi ve önceki bilgiyi uygun alıntılar yaparak ve paragraflar oluşturarak ürün ya da performansı destekleyecek biçimde birleştirir.
- d. Sunulacak ürünün içeriğini gerekli olduğu durumlarda orijinal metin, görüntü ve verileri aynen aktararak zenginleştirir.

2. Bilgi okuryazarı öğrenci, ürün veya performansın gelişimini takip eder.

Sonuçları:

- a. Bilginin araştırılması, değerlendirilmesi ve iletilmesi işlemleriyle ilişkili aktiviteleri sürdürür.
- b. Geçmiş başarıları, başarısızlıkları ve alternatifleri stratejilerine yansıtır.

3. Bilgi okuryazarı öğrenci, ürün veya performansı başkalarına etkili olarak iletir.

Sonuçları:

- a. Ürün ve performansın ve hedef kitlenin amaçlarını en iyi biçimde destekleyici bir iletişim ortamı ve formatı seçer.
- b. Bilgi teknolojilerini ürün veya performans oluşturulmada kullanır.
- c. Bilgiyi oluşturma ve iletme süreçlerini birleştirir.
- d. Hedef kitlenin amaçlarını destekleyici bir tarzda iletişim kurar.

5. Standart:

Bilgi okuryazarı öğrenci, bilginin önündeki yasal, ekonomik ve sosyal sorunları bilir ve bilgiyi etik ve yasalara uygun olarak kullanır.

Performans Göstergeleri:

1. Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgi ve bilgi teknolojisi çevresinde ele alınan etik, yasal ve sosyal konuların çoğunu anlar.

Sonuçları:

- a. Hem basılı hem de elektronik ortamdaki özel ve gizlilik gerektiren konuları belirler ve tartışır.
- b. Bilgiye özgürce erişim ile ilişkili sorunları belirler ve tartışır.
- c. Sansür ve ifade özgürlüğüne ilişkin sorunları belirler ve tartışır.
- d. Entellektüel mülkiyet, telif hakkı ve telif hakkı olan eserlerin dürüst kullanımını tartışır ve konu hakkında bilgi sahibidir.

2. Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgi kaynaklarına erişim ve kaynakların kullanımı ile ilişkili yasaları, düzenlemeleri, kurumsal politikaları ve protokolleri takip eder.

Sonuçları:

- a. Elektronik tartışma gruplarına katılır.
- b. Bilgi kaynaklarına erişimde uygun şifreler (password) ve diğer kişisel tanımlama formlarını kullanır.
- c. Bilgi kaynaklarına erişimde kurumsal politikalara uyar.
- d. Bilgi kaynakları için gerekli ekipmanı ve sistemleri korur.
- e. Metinleri, verileri, görüntüleri ya da sesleri elde etme, depolama ve yaymayı yasal olarak gerçekleştirir.
- f. Başkalarının görüşlerini kendininmiş gibi sunma yaklaşımının karşısındadır.
- g. İnsan kaynakları konusunda kurumsal politikaları anlar.

3. Bilgi okuryazarı öğrenci ürün ya da performans için kullandığı kaynakları gösterir ve doğrular.

Sonuçları:

- a. Uygun kaynak gösterme yönetimini/stilini seçer ve tutarlı bir şekilde kullanır.
- b. Telif hakkı olan materyali izin alarak kullanır.

AASL ve AECT tarafından 1998 yılında ABD’de ilk ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik olarak geliştirilen bilgi okuryazarlığı standartları, dokuz standarttan oluşurken Yüksek Öğretimde Bilgi Okuryazarlığı Standartları beş temel standarttan oluşmaktadır. Bu iki standart arasında pek fazla bir fark yoktur. İkisi de benzer becerileri farklı cümlelerle ifade etmektedir. Aradaki farklılık öğrenci kitesinin öğrenim seviyesinden kaynaklanmaktadır.

Avustralya ve Yeni Zelanda için hazırlanan bilgi okuryazarlığı standartları, ACRL tarafından hazırlanan yüksek öğretim standartlarının gözden geçirilerek bu standartlara bir takım eklemeler yapılmasıyla oluşturulmuştur. CAUL tarafından mevcut standartlara iki standart daha eklenerek yedi standart hazırlanmıştır. Sonradan eklenen iki standartlar şunlardır (CAUL 2001):

1. (Dördüncü standart), bilgi okuryazarı bulduğu bilgileri, sınıflar, düzenler, kontrol eder ve yönlendirir.
2. (Yedinci standart), bilgi okuryazarı, yaşamboyu öğrenme ve katılımcı vatandaşlığın bilgi okuryazarlığı becerilerini gerektireceğinin farkındadır.

Bilgi okuryazarlığı standartları arasında belirgin fark yoktur. Hepsinde bireyin/öğrencinin bilgi gereksinimini fark etmesinden bilgiyi iletmesine kadar olan süreçte bireye gerekli olan becerilerin kazandırılması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada yüksek öğretim öğrencilerinden öğretmen adaylarını ele aldığımızdan diğer öğrenci ve iş kollarına yönelik teorik bilgilere ve uygulamalara yer verilmeyecek, yüksek öğretimde bilgi okuryazarlığı üzerinde durulacaktır.

2.6. YÜKSEK ÖĞRETİMDE BİLGİ OKURYAZARLIĞI PROGRAMLARI VE BU PROGRAMLARIN İÇERİKLERİ [↔↔](#)

Bilgi okuryazarlığı ilk önce ilk ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik kütüphane programlarına konulmuş ve ders programıyla bütünleştirilmiştir. Bilgi okuryazarlığı daha sonra üniversite çevresinde ele alınmaya başlanmıştır. Buna rağmen yüksek öğretimdeki bilgi okuryazarlığı çalışmalarının daha fazla olduğu söylenebilir (Seamans 2001:15).

Amerika'da üniversitelerden mezun olan öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olması konusuna öncelik verildiği görülmektedir. Bunlardan bazıları California (1994), Kentucky (1995), Utah (1996), Towson, Purdue ve Washington'da başlatılan çalışmalardır. Üniversiteden mezun olan öğrencilerin bilgi okuryazarlığı yeterliliği kazanmasının yolu, üniversitelerin öğretim programlarına bilgi okuryazarlığının tam olarak entegre edilmesinden geçmektedir (Clay, Harlan ve Swanson 2000:157-159; Angeley ve Purdue 2002:4).

Seamans (2001: 22), Ratteray ve Simons'a dayanarak 1995 yılında ABD'deki 830 yükseköğretim kurumunda uygulanan bir anket sonucuna göre bu kurumlardan % 19'unda bir bilgi okuryazarlığı programı olduğunu belirtmektedir.

Bilgi okuryazarlığı çalışmaları politikalar, yayınlar ve programlar olmak üzere genelde üç alanda yoğunlaşmaktadır. Politikalarla ilgili bir çalışma 1992 yılında ASCD (The Association of Supervision and Curriculum Development-Müfredat Geliştirme Derneği) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmaya göre; öğretim programına yönelik reform çalışmaları, hızla değişen bilginin doğası ve ortaya çıkan bilgi teknolojilerine bağlı olarak ele alınmalıdır. Bilgi okuryazarlığı eğitimiyle, bilginin etkin bir biçimde elde edilmesi, işlenmesi, kullanılması, bilgi toplumunun sunduğu fırsatlardan bireysel olarak yararlanılmasına yardımcı olunmaktadır. Her öğrenci eğitim sürecinde bu becerileri edinmeli ve

kullanmalıdır. Bundan dolayı ASCD, öğretim programlarına bilgi okuryazarlığı programlarının entegrasyonunun gerçekleşmesi için çalışmaktadır (Breivik ve Ford 1993:98).

Üniversitelerde bilgi okuryazarlığı eğitimi hem personel hem de öğrenci için gereklidir. Bilgi okuryazarlığı eğitimiyle bireyler çevrelerindeki bilgi kaynaklarını öğrenmekte, bilgi kaynaklarına yönlendirilmekte ve bilgi kaynaklarının kullanımına teşvik edilmektedir (Bruce 1994:5).

Üniversitelerde ders koordinatörleri ve ders hocaları, üniversiteden mezun olan öğrencilerin bilgi okuryazarı olmasını sağlamada kritik bir role sahiptir. Bu kişiler bilgi okuryazarlığının amaçlarının anlaşılmasına uygun eğitim-öğretim ve değerlendirme stratejileri ile öğrencilere yönelik programlar hazırlamalıdır. Bilgi okuryazarlığının bir ders düzeyinde ele alınması şaşırtıcı gelebilir. Fakat bilgi okuryazarlığı planlı bir strateji gerektirmektedir. Bilgi okuryazarlığı eğitimi programlarına ilişkin değerlendirme, koordinasyon, etkinlik ve kararlılık açısından ele alınmalıdır. Bilgi okuryazarlığı üniversitenin akademik programı içerisindeki konulara paralel olarak düzenlenmeli ve öğrencilere verilmelidir. Bilgi okuryazarlığı eğitimi şu unsurları içermelidir: Bilgi toplumunun doğasını anlamak, bilgiye erişim ve kullanma becerisi kazandırmak, bilgi gereksinimini tanımlamak ve elde edilen bilginin sentezini yapmak, iletişim becerisini artırmak, meslektaşlarla ve bilgi profesyonelleriyle iletişime geçebilmek, bilgi kaynakları hakkında doğru bilgiye sahip olmak, ağ kaynaklarını kullanmayı bilmek ve bunları kullanma stratejilerini geliştirmektir (Bruce 1994:5).

Yüksek öğretimde öğrencilerin daha etkin ve başarılı olmaları onların bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olmalarıyla ilişkilendirilmektedir. Bilgi okuryazarlığı programlarının beklentileri karşılayabilmesi için standartlara uygun olarak hazırlanmaları gereklidir. Bu bölümde mevcut uygulamalardan örnekler verilecektir.

Avustralya'daki Central Quesland Üniversitesi'nde bilgi okuryazarlığı eğitimi sınıflarda verilmektedir. Bilgi okuryazarlığı programlarının öğretim programları içerisine bilgi arama, değerlendirme ve kullanma becerileri olarak entegre edilmeleri kütüphaneciler tarafından tercih edilmiştir. Bu uygulamada kütüphaneci ve öğretim üyeleri işbirliği yaparak sorumlulukları paylaşmıştır. Ders hocaları dersin içeriğini vermekte, kütüphaneciler de bilgi okuryazarlığıyla ilgili bölümleri vermektedir (Orr 2001:458).

Bu üniversitede bilgi okuryazarlığı eğitimiyle öğrencilere problem çözme, araştırma, karar verme ve mesleki gelişimleri takip için bilgiyi elde etme, yönetme, eleştirel olarak değerlendirme ve kullanma becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir. Söz konusu beceriler, yaşamboyu öğrenmenin temel unsurlarıdır. Bireylere bu yeteneğin kazandırılmasıyla muhakeme etme, eleştirel düşünme gibi entellektüel becerilerini geliştirme fırsatı verilmektedir. Bununla hedeflenen bilginin devamlı artmakta olduğu süreçte, bu hızlı değişime ayak uyduran bireyler yetiştirmektir. Aslında bu değişim eğitimdeki paradigmaların kaymasının bir sonucudur (Orr 2001:457).

Bilgi okuryazarlığı eğitimi yüz yüze verilebildiği gibi çevrimiçi olarak uzaktan erişilebilen programlarla da verilebilmektedir. Önemli olan programlar hazırlanırken farklı disiplinlerde farklı gereksinimlerin olabileceğinin ve bireylerin farklı öğrenme biçimleri ve algılama düzeylerine sahip olabileceğinin göz önünde tutulmasıdır. Bir bilgi okuryazarlığı programının alt yapısı oluşturulurken şunlara dikkat edilmelidir: Program değişik disiplinleri desteklemelidir; yüz-yüze, uzaktan eğitim, web-tabanlı, video konferans gibi tüm dağıtım modüllerini desteklemelidir; farklı eğitim-öğretim yöntemlerine uygun seçenekler sunmalıdır; değişik şartlarda ve çevrelerde uygulanabilir olmalıdır; kütüphaneci ve akademisyenlerin işbirliğini teşvik etmeli ve rollerini açıkça belirtmelidir (Orr, 2001:458).

Bilgi okuryazarlığı programları oluşturulurken bilgi okuryazarlığı tanımları ve özellikle bilgi okuryazarlığı standartlarından yola çıkılmalıdır. Standartları karşılayan bir programın eksik yönü kalması olasılığı zayıftır. Nitekim CQU'deki bilgi okuryazarlığı programı Avustralya bilgi okuryazarlığı standartları temel alınarak geliştirilmiştir. Amaç, öğrencilerin bilgi kaynaklarını başarıyla kullanabilmeleri ve bilgi okuryazarlığı becerilerini kazanmalarındır. Burada temel bilgi okuryazarlığı prensipleri/standartları bu standartları karşılayacak eğitim konuları halinde listelenmiştir. Bakınız Tablo1 (Orr 2001:461).

Orr (2001), bu tür bilgi okuryazarlığı programlarında ders kapsamında öğrencilere verilen eğitimi destekleyecek kaynakların seçiminin öğretim üyeleri ve kütüphanecilerin işbirliği ile yapılması gerektiğini belirtmektedir. Orr'a göre bilgi okuryazarlığı programları için farklı disiplinlere göre farklı yaklaşımlar uygulanmalıdır.

Tablo 1: Bilgi Okuryazarlığı Programından Bir Bölüm

Genel Prensip	Eğitim kapsamında ele alınacak konular
*Uygun kaynaklardan bilgiye erişim	<ul style="list-style-type: none"> *Bilgi kaynaklarının nasıl yapılandırıldığına anlaşılmaması, *Farklı bilgi kaynaklarının bilinmesi ve seçilmesi, *Kütüphane kataloglarının anlaşılması ve kullanılması, *Elektronik ve basılı materyallere erişim için veritabanlarının kullanımının anlaşılması, *WWW'nin kullanımının anlaşılması, *Belirli bir disiplinle resmi ve resmi olmayan kaynakların anlaşılması ve kullanılması, *Etkin ve yeterli araştırma stratejilerinin geliştirilmesi, *Gereksinim duyulduğunda yardım ve yol gösterici olması açısından uzmanlardan görüş alınması, *Sorun ve gereksinimlerle ilişkili bilginin belirlenmesi ve erişilmesi.

Üniversitelerde yürütülen bilgi okuryazarlığı programları kütüphaneciler ile akademik personelin işbirliğini gerekli kılmaktadır. Örneğin Olin Kütüphanesi (Rollins College) ve Bilgi Teknolojileri Bölümü arasında yapılan işbirliği sonucu öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar okuryazarlığı eğitimi tek bir çatı altında birleştirilmiştir. Kütüphanede bir laboratuvar kurularak, Üniversiteye yeni gelen öğrencilerin temel bilgisayar becerilerini kazanmaları sağlanmıştır. Bilgi okuryazarlığı ve eleştirel düşünme becerilerini içeren bir aylık kurs eğitmenler tarafından, hem basılı hem de elektronik bilgi kaynakları üzerinden aktif öğrenme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Web tasarımı, powerpoint sunum teknikleri bu ders içerisine konulmuştur. Amaç öğrencileri bilgi okuryazarı yapmak, bilimsel yöntem ve araştırmaya dayalı eğitimi desteklemektir (Zhang 2001:147).

Hangi kütüphane eğitim programı olursa olsun tüm eğitim programlarının sağlam pedagojik prensiplere dayanması gerekir. Rollins College'de verilen bibliyografik eğitimde Piaget'in "bilişsel psikoloji" ve Skinner'in "davranışsal eğitim kuramı" etkili olmuştur (Zhang 2001:142).

1989 yılında ALA yıllık toplantısında bilgi okuryazarlığı programları sunulmuştur. Bunlardan Cleveland State Üniversitesi (CSU) bilgi okuryazarlığı programı kütüphane personeli tarafından öğretim programında yer verilmek üzere iki yıl içinde planlanmış ve uygulanmıştır. CSU'da yeni öğretim programında bilgi okuryazarlığı unsurları yerleşmiş, kütüphane gereksinimlerini karşılamak üzere yenilenmiş ve hedefleri belirlenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda pilot programda, öğrencilere bilgi okuryazarı olmalarına yönelik eleştirel düşünmeyi öğrenme, ödev hazırlama, çalışmalarını yayınlama ve kütüphane kaynaklarını kullanma becerileri kazandırılmıştır (Rader 1994:28).

İnternetin öğretim sürecine girmesiyle öğrencileri bu konuda bilgilendirme de bilgi okuryazarlığı programları kapsamında ele alınmıştır. Örneğin, Rollins College'da 1996 yılında "Araştırma için Web'in Kullanımı" adlı tek kredilik bir ders açılmıştır. Bu derste öğrencilere Web'i tanıma, Web'de bilgiye erişim,

araştırma, Web kaynaklarını değerlendirme ve kullanma becerisi yanında elektronik kaynakların bibliyografyasının hazırlanması öğretilmiştir (Zhang 2001:146).

Bilgi okuryazarlığı programları oluşturulurken izlenmesi gereken temel ölçütler 4. Bilgi Okuryazarlığı Konferansında şu şekilde belirtilmiştir: Bilgi okuryazarlığı bilgiye erişimi de içeren bir bakış açısı ile kütüphanelerin misyonu içerisinde yer almalı, bilgi okuryazarlığını destekleyici ve onun etkin kullanılmasına yönelik bir kurumsal kültür geliştirilmeli, kurumun içinde işbirliği geliştirilmeli, roller açık olmalı, terminoloji açık hale getirilerek kullanıcılarla aynı dil konuşulmalı, bilgi okuryazarlığını destekleyici politikalar geliştirmeli, içerik ve uygulamalarda esneklik getirilmeli, tüm eğitim sektörlerinde ortak bir program planlanmalı ve eğitim kolaylaştırılmalı, bilgi işlemlerinin gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesinde bilgi kullanılmalıdır (Zhang 2001).

Bilgi okuryazarlığı programlarının değerlendirilmesi de gerekmektedir. Eğitim öğretim programlarıyla kaynaştırılan bilgi okuryazarlığı, diğer derslerle birlikte ele alınmalıdır. Bilgi okuryazarlığı programları öğrencilerin öğrenme stratejilerine uygunluğu ve getirdiği yararları göre değerlendirilir. Bilgi okuryazarlığının eğitime katkıları bazı beklentilere göre değerlendirilmelidir (Bruce 1994:7);

- Konunun amaçları çerçevesinde belirlenen bilgi becerileri geliştirilmiş mi?
- Programda yer alan etkinlikler, bilgi becerilerinin gelişimini sağlıyor mu?
- Öğretim stratejileri bilgi becerilerinin kullanılmasını teşvik ediyor mu?
- Bilgi erişim becerileri üniversite öğrencisini ilk yıllarda olduğu gibi son yıllarda da geniş ölçüde araştırmaya teşvik ediyor mu?
- Bilgi erişim becerileri konuların anlaşılmasında yardımcı oluyor mu?
- Oluşturulan stratejiler öğrencilerin resmi ve resmi olmayan bilgi kaynakları hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlıyor mu?

- Öğrencilere bilgi dünyasıyla ilişkili olarak “öğrenmeyi öğrenen” olma fırsatı sağlıyor mu?

Sonuç olarak başarılı programların iki temel göstergesinin öğretim programı içerisinde verilmesi ve ölçme ve değerlendirme unsurları içermesi olduğu söylenebilir (Angeley 2002).

2.7. BİLGİ OKURYAZARLIĞI VE KÜTÜPHANELER

Modern kütüphanecilik eğitimi Melvil Dewey'in 1876'da kütüphaneler için başlattığı eğitimle başlamıştır. Dewey, kütüphanecilerin bir binaya sahip olmalarının ve koleksiyonu düzenlemelerinin ötesinde kitapların nasıl seçileceğini kullanıcılarına öğretmesi gerektiğini vurgulamış, ilerleyen yıllarda “bibliyografik eğitim (kullanıcı eğitimi)”, kütüphane hizmetlerinin bir parçası haline gelmiştir. Kütüphanecilerin bilgi çağında başarılı olmaları, kullanıcılarına bilgi okuryazarlığı becerilerini öğretmekten geçmektedir. Bu nedenle kütüphaneciler etkin birer eğitmen olmak durumundadırlar (Zhang 2001:141).

1991'de toplanan ALA yıllık konferansında kütüphane eğitiminin amaçları tartışılmış ve bilgi okuryazarlığı konusu ele alınmıştır. Kütüphanecilerin, bağımsız öğrenen, sürekli okuyan ve sürekli öğrenen kişiler oldukları belirtilmiştir. Kütüphaneciler, kullanıcılara bilgi erişiminde yardımcı olmanın yanında, bilginin nasıl düzenlendiğini ve kullanımını da öğretmelidir. Bilgi okuryazarlığı becerilerinin ve bağımsız öğrenmenin geliştirilmesinde özellikle üniversite kütüphanecileri kritik bir rol üstlenmektedirler (Zhang 2001:144).

Kütüphaneciler tarafından verilen bibliyografik eğitim programları ve kütüphane eğitiminin altyapısı Arp ve Wilson (1989) tarafından şöyle sıralanmıştır (Zhang 2001:142):

1. Oryantasyon: Kütüphane ile kullanıcının tanıştırılması aktivitesidir.
2. Ders-İlişkili Eğitim: Dersin kapsamı içerisinde kütüphanenin öğrencilere ilgili kaynakları tanıtmaya sürecidir.
3. Ders-Entegreli Eğitim: Bu dersin amaçlarından bir tanesi de kütüphane kullanımının öğretilmesidir.
4. Takım Öğretimi: Kütüphaneci ve öğretim üyeleri işbirliği sonucu öğretim programıyla ilişkili çalışmalardır.
5. Ayrı Kurslar: Kütüphaneci tarafından kredili veya kredisiz verilen ve kurumun öğretim programının bir parçası olarak düşünülen derslerdir.

ALA'nın 1989 yılında hazırladığı Rapor, kütüphanecilerin bilgi okuryazarlığı konusunda gerekli eğitimi alması konusu da tartışmaya açmıştır. Kütüphaneciler tarafından verilen "ders-ilişkili eğitim" ve "oryantasyon"un yeterli olmadığını fark edilmiş, ortaya çıkan yeni gereksinimleri karşılayacak kütüphanecilerin eğitiminde de önlemler alınması gereği ortaya çıkmıştır. 1950 sonrası özellikle üniversite kütüphanecileri tarafından "kütüphane eğitimi" ve "bibliyografik eğitim" amaçlı pek çok eğitim programları geliştirilmiştir. Bu eğitim programlarında kullanıcıların bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir. Bu çalışmalar, yüksek öğretimde bilgi okuryazarlığı standartlarının yaygınlaşmasını da sağlamaktadır (Zhang 2001:142).

Bilgi okuryazarlığı kütüphanecilik literatüründe bazen "bibliyografik eğitim" bazen de "kullanıcı eğitimi" yerine tercih edilmiş daha kapsamlı bir terim olmuştur. Bilgi okuryazarlığı, kütüphane becerilerinin, kullanıcı eğitiminin ya da bibliyografik eğitimin günün koşullarına göre yeniden düzenlenmesi şeklinde algılanabilir. Bilgi okuryazarlığı söz konusu terimlerin yerini alan bir terim olmuştur. Bu bağlamda kütüphaneciler, iş dünyası ve eğitim sektöründen daha önce bilgi okuryazarlığının önemini fark etmişlerdir (Bruce 1999:209; McCrank 1992:487).

Kullanıcı eğitimi tanımı 1990'da ALA, Bilgi Okuryazarlığı İçin Kullanıcı Eğitimi Komitesi (User Instruction for Information Literacy Committee) tarafından bilgi okuryazarlığına adapte edilmiş ve mesleki ve kişisel yaşamda bilgiyi bulma, değerlendirme ve etkin olarak kullanma becerisi biçiminde yeniden ele alınmıştır (McCrank 1992:490).

Üniversite kütüphaneleri, bilgi hizmetleri ve bilgi okuryazarlığı programlarının yürütülmesinde önemli bir role sahiptir. Üniversite kütüphanelerinin bu alanda en önemli iki rolü; bilgi kaynaklarını sağlamak ve bu kaynakların kullanımına yönelik eğitimi vermektir (Bruce 1994).

1986 yılında hazırlanan Carnegie Vakfı Raporu'nda, kütüphanelerin basılı materyallerin deposu olmaktan çıktığı ve bilgiye giden geçitler haline geldiği vurgulanmaktadır. Bu değişimin temelinde 1970'li yıllardan itibaren kütüphanelere giren bilgisayarların ve onlara bağlı oluşan otomasyon sistemlerinin olduğu söylenebilir. Artık bibliyografik eğitim, oryantasyon ve kullanıcı eğitimi yerine bilgi okuryazarlığı eğitim programı oluşturulmakta ve bu programlar üniversite öğretim programına paralel olarak hazırlanmaktadır (Angeley ve Purdue 2002:2).

Eisenberg (2002), öğrencilere, temel bilgi becerilerinin ancak kütüphane programlarının oluşturulmasıyla kazandırılabilceğini belirtmektedir.

Bilgi toplumunda her ferdin, özellikle eğitimciler ve kütüphanecilerin bilginin önemini çok iyi anlamaları gerekmektedir. Eğitimciler ve kütüphaneciler, bilgi toplumunun avantajlarından faydalanan nüfusun sayısının artmasında öncülük etmek zorundadırlar (Rader 1991:27).

Üniversite kütüphanecileri, kullanıcılara eğitim vereceklerse akademik personelle öğretim programı geliştirmede sıkı ilişkiler kurmaları kaçınılmazdır.

Kütüphaneler öğretim programı geliştirme, yürütme ve değerlendirme konularıyla yakından ilgilenmelidir (Bruce 1994:5; Wenxian 2001:144).

Akademik öğretim programı içerisine kütüphane eğitiminin başarılı olarak kaynaştırılması üç faktöre bağlıdır (Wenxian 2001:148):

- kütüphane yöneticileri öğretim programı içerisine kütüphane eğitiminin kaynaştırılmasında uzun-vadeli sorumluluklar almalıdırlar,
- öğretim programı geliştirme çalışmalarında konu ve program geliştirme uzmanları ile birlikte kütüphaneciler de yer almalıdır, ,
- kurum, öğrencilere eleştirel düşünme, problem çözme ve bilgi becerileri konularında gerekli eğitimin verilmesi için politika geliştirmekle sorumlu olmalıdır.

Başarılı bir bilgi okuryazarlığı modelinin öğretim programıyla bütünleştirilmesinde öğretim üyeleri, kütüphaneci ve yöneticilerin işbirliği gerekir (Angeley ve Purdue 2002). Söz konusu işbirliği öğretmen adaylarının eğitiminde özellikle önem kazanmaktadır. Bu işbirliği öğretmeni sınıfta daha etkin kılmaktadır.

Sheehy (2001:9), kütüphaneci, öğretmen işbirliği ile oluşturulan öğretmen adaylarına yönelik bilgi okuryazarlığı programının amacının, öğretmen adaylarının sınıf içinde kullandıkları bilgi teknolojileriyle ilgili becerileri desteklemek olduğunu belirtir.

Kaynağa dayalı eğitimde kütüphaneciler anahtardır. Öğrencilerin araştırma becerilerinin geliştirilmesi etkili bir öğretmen, kütüphaneci işbirliğine dayanır (Sheehy 2001:10).

Görüldüğü gibi gerek Yüksek öğretimde gerekse ilk ve ortaöğretimde bilgi okuryazarlığı ile ilgili çalışmaları kütüphaneciler üstlenmektedirler. Oluşturulan

bilgi okuryazarlığı programlarında öğrencilerin ihtiyaçları ve öğretim programı temel alınmaktadır.

2.8. BİLGİ OKURYAZARLIĞI ÇALIŞMALARI

Bilgi okuryazarlığı araştırmaları başlangıç aşamasındadır. Mevcut araştırmaların “kullanıcı” ve “teorik” alt yapıya yönelik olduğu söylenebilir. Halen devam eden çalışmalar iki alanda yoğunlaşmaktadır; uygulamaya yönelik araştırmalar ve kuramsal araştırmalar. Uygulamaya yönelik araştırmalarda bilgi okuryazarlığı programları içerisinde yer alan bireylerle ortaklaşa hareket edilmektedir. Bilgi okuryazarlığı araştırmalarında ele alınan temel konular ise şöyle özetlenebilir: Bilginin doğası; farklı kültürlerdeki bilgi ve bilgi okuryazarlığı, bireylerin ya da grupların bilgi okuryazarlığı deneyimleri, bilgi okuryazarlığı alanında insanları motive eden faktörler, bilgi okuryazarlığı programlarının yürütülmesindeki engeller, bireylerin ve toplumların bilgi okuryazarı olmalarında izleyecekleri stratejiler.

Bilgi okuryazarlığı araştırmalarında üç farklı yaklaşım görölmektedir. Birinci yaklaşım da bilgi okuryazarlığı bir süreç olarak ele alınmakta ve bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması düşüncesi etrafındaki gelişmeler incelenmektedir. İkinci yaklaşımda bilgi okuryazarlığı becerilerinde başarılı olmak için eğitimsel yapılar içinde öğretim programıyla bütünleştirilmesi konusu ele alınmakta, üçüncü yaklaşımda ise bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelecekteki başarılar için taşıdığı önem ele alınmaktadır (Plotnik, 2000:27).

Bilgi okuryazarlığı araştırmalarını tarihsel süreç içinde dönemler halinde incelemek mümkün görölmektedir. Birinci dönem 1980 sonrasını kapsayan “giriş dönemi” dir. Bu dönemde “bibliyografik eğitim” ve “bilgi becerileri” kavramları üzerinde durulmaktadır; 1988 yılında Kuhlthau tarafından kütüphanede öğrencilerin bilgiyi kullanma becerilerine yönelik bir çalışma yapılmış bunu 1989

sonunda ALA tarafından hazırlanan rapor sonrasında eğitimciler ve devlet yetkililerinin bu konuya eğilmeleri, eğitim, toplum ve iş dünyasına yönelik çalışmalar izlemiştir. 1990-1995 arasını kapsayan ikinci dönem, “deneysel dönem”dir. 1989 sonrası, birbirinden bağımsız bölgelerde çok sayıda hareketlenme başlamıştır. 1992 yılında Cristina Doyle’in bilgi okuryazarlığı tanımı çalışması ses getirmiştir. “Delphi Çalışması”, Avustralya’da öğrencilere verilen bilgi okuryazarlığı programı ve I. Avustralya Bilgi Okuryazarlığı Konferansı bu dönemde yapılan çalışmalardır. Üçüncü dönem 1995-1999 yıllarını kapsayan “araştırma dönemi”dir. Bilgi okuryazarlığı önce eğitim sektöründe konuşulurken kütüphaneciler ve hükümet bu alanda çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bu araştırmalar, eğitim ve işletme sektörlerine dayalı araştırmalar, bilgi teknolojilerinden yola çıkarak yapılan araştırmalar, topluma yönelik araştırmalar ve eğitim kurumlarına yönelik araştırmaları kapsamaktadır. Son dönem 2000 ve sonrasını kapsayan “genişleme dönemi”dir. Geleceğin dünyasında eğitim, toplum ve iş dünyası kesimlerinden herkesin geniş bir yörüngede yaptıkları çalışmaları içerir (Bruce 2000:91-93).

Bilgi okuryazarlığı kavramına kütüphanelerin ilgisinin artmasıyla 1990’dan sonra literatürde konuyla ilgili yayın sayısında bir artış görülmektedir. Belli başlı konuların öğretim programları, bilgi okuryazarlığı programları, işbirliği ve entegrasyonla ilgili olduğu söylenebilir (Grafstein 2002:197; Bawden 2001:219).

1980’li yıllardan başlayarak dünyanın hemen her köşesinde bilgi okuryazarlığı çalışmaları ve uygulamalarının başladığını görmekteyiz. Amerika’da NFIL önderliğinde yürütülen çalışmalar devam ederken, Avrupa ülkelerinden İsveç’te bilgi okuryazarlığının öğretim programlarıyla bütünleştirilmesi çalışmaları yapılmıştır. İngiltere’de 1980’li yıllardan beri bilgi becerileri eğitimi konusunda çalışılmaktadır. Fransa’da bütün okuryazarlık işlevlerini birleştirici bir eğitim modeli üzerinde durulmaktadır. Hollanda’da 1990 sonrası öğrencilere bilgi ve bilgisayar okuryazarlığı dersleri verildiği görülmektedir (Bruce 2000:91; Ford 1994:3; Loveless ve Longman 1997:2).

Afrika ülkelerinde Dünya Bankası ve UNESCO'nun desteğiyle okuryazarlık ve internet çalışmaları birleştirilerek bilgi okuryazarlığı üzerine çalışmalar yoğunlaştırılmıştır. Bu süreçte Nijerya'da Ulusal Bilgi Okuryazarlığı Forumu oluşturulmuştur. Ayrıca Ford Vakfı tarafından bilgi okuryazarlığı eğitimine yönelik çalışmalar devam etmektedir (Aiyepku ve diğer 2002; Ford 1994: 3).

Asya ülkelerinden Çin'de halk kütüphanesi kullanıcılarına yönelik olarak ele alınmış çalışmalar bulunmaktadır. Bilgi okuryazarlığı özellikle üniversite kütüphane kullanıcılarına yönelik ele alınmaktadır. Malezya'da çoğu üniversite kütüphaneleri kullanıcı eğitimi kapsamında olmak üzere bilgi okuryazarlığı programları geliştirilmiştir. Birbirinden bağımsız olan bu programlar genelde öğretim programıyla bütünleştirilmiş ve öğrencilerin zorunlu olarak alması gereken programlardır. Avrupa Birliği ülkelerinden İngiltere, Fransa ve Hollanda'da fonksiyonel okuryazarlıkla bilgi okuryazarlığının bütünleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Tayland'da yüksek öğretim öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı düzeylerine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Güney Amerika'da üniversite öğrencilerine yönelik çalışmalarla, Avustralya ve Yeni Zelanda'da çalışmalar sürmektedir (Ford 1994:4; Jingxia 2002:2; Saad ve Zainab 2002:2; Sacchanand 2000:4; Bruce 2000:91; Loveless ve Longman 1997).

2.9. TÜRKİYE'DE BİLGİ OKURYAZARLIĞI ÇALIŞMALARI

Dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi bir süredir ülkemizde de bilgi okuryazarlığı üzerine yürütülen çalışmalara rastlanmaktadır. Bilgi okuryazarlığından söz etmemesine rağmen nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin önemi, bireylerin okulda aldıkları bilginin üstüne devamlı yenilerini ekleme zorunluluğu ve bunun sürekli eğitimi ve yaşamboyu öğrenmeyi gerektirdiğini vurgulayan TÜSİAD (1999) raporu konuya dolaylı olarak değinmektedir. Raporda bireylerin iletişim kurma, doğru bilgiye ulaşma, uyum

sağlama, karar verme, işbirliği yapma, yaratıcılık gösterme, karmaşık sistemleri algılama, sorun çözme ve kendini geliştirme gibi yeterliliklere sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır ki bu özelliklerin çoğu bilgi okuryazarlığı özellikleridir.

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde hazırlanan Bilişim Teknolojileri ve Politikaları Özel İhtisas Komisyon Raporu'nda da bilgi okuryazarlığı konusu ele alınmıştır. Ülkemizdeki bilgi okuryazarlığı oranının düşüklüğü konunun yeterince farkında olunamamasına bağlanmaktadır. Bu konuda köklü çözümler sunacak sistematik bir çalışmanın olmadığı vurgulanmaktadır. Ülkemizde bilgi okuryazarlığı eğitiminin ortaöğretim ve üniversite öğrencilerine yönelik bilgisayar ve kütüphane kullanımını kapsayan derslerle verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Her tür eğitim kurumunda bilgi okuryazarlığı derslerine yer verilmesi, bilgisayar ve internet kullanımının özendirilmesi de sunulan öneriler arasındadır (Bilişim... 2001:28).

Ülkemizde bilgi okuryazarlığı konusunda yapılan yayınlara 2000'li yıllardan itibaren rastlanmaktadır. Bu yayınlarda genel olarak konunun önemi, standartlar, tanımlar, kütüphanelerin bu alandaki sorumlulukları, gibi konular ele alınmaktadır (Bakınız: Gürdal 2000; Kurbanoğlu 2001; Kurbanoğlu ve Akkoyunlu 2001a, 2001b, 2002a, 2002b, 2003; Yalvaç, 2001a, 2001b).

Bilgi okuryazarlığı konusundaki uygulamalara gelince, ülkemizde üniversite kütüphanelerinde uzun yıllardır okuyucu eğitimi verildiği bilinmektedir. Ancak bilgi okuryazarlığı eğitimi adı altında ve bilgi okuryazarlığını tüm yönleriyle kapsayan uygulamalar oldukça yenidir. Bilgi okuryazarlığı üzerine bilinen ilk uygulamalı çalışma Kurbanoğlu ve Akkoyunlu (2001a; 2002a) tarafından bir ilköğretim okulunda yapılmıştır. Altıncı sınıf öğrencilerine bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması amacıyla bir program uygulanmıştır. Bu program öğrencilerin bilgi gereksinimlerini tanımlama, bilgi erişim araçlarını kullanma, kütüphane düzenini bilme, bilgi kaynakları türlerini öğrenme, bu kaynakları kullanma, bilgiyi değerlendirme, bilgiyi sunma, ödev ve araştırma raporunu

yazma gibi konuları kapsamaktadır. Onbeş haftalık bir sürede 433 öğrenci üzerinde uygulanan program sonucunda toplanan veriler değerlendirilerek programın etkinliği ortaya çıkarılmıştır.

Kurbanoğlu ve Akkoyunlu (2002b) çalışmaları sırasında öğretmenlerin yeterli bilgi okuryazarlığı becerisine sahip olmadıklarını fark etmişlerdir. Bu nedenle bundan sonraki uygulamalarını öğretmenler ve öğretmen adaylarına yönelik yapmışlardır. Öğretmen adayları üzerine yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının bilgisayar öz-yeterlilik algıları ile bilgi okuryazarlığı becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmışlardır. Çalışma 12 hafta sürmüştür. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ile bilgisayar öz-yeterliliği arasında orta düzeyde bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Söz konusu araştırma çerçevesinde böyle bir eğitimin öğrencilere ilk yıllarda verilmiş olmasının yararlı olacağı belirtilmiştir.

Uygulamaya yönelik diğer bir çalışma da Dokuz Eylül Üniversitesinde başlatılmıştır. Bu çalışmada bilgi okuryazarlığı becerilerinin öğrencilere üniversite eğitimi sırasında verilmesinin önemi üzerinde durulmakta, bilgi okuryazarlığı eğitiminde kütüphane ve kütüphanecilerin konuları belirlenmeye çalışılmaktadır. Bilgi okuryazarlığı eğitimiyle üniversite eğitimine yeni boyutların kazandırılacağı savunulmaktadır (Saatçioğlu ve diğer 2002:297; Saatçioğlu ve diğer 2003:53).

Bilgi okuryazarlığına yönelik dersler, Bilgi Üniversitesi ve Bahçeşehir Üniversitesi gibi Vakıf üniversitelerinin de bilgi okuryazarlığına yönelik dersler konusunda çalışmalar yapılmaktadır.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'nca ortaöğretimin lise kısmı için hazırlanan "Bilgi Erişim ve Araştırma Teknikleri" dersi, seçmeli olarak verilmesi hedeflenen bir derstir. Bu konuda materyal olarak öğrenciler için ders kitabı da hazırlanmıştır. Ders kapsamında bilgi, bilgi tarihi, bilim tarihi, bilimlerin sınıflandırılması, fiziksel bilimler, toplum bilimleri ve yaşam bilimleri konularının

ele alınması planlanmıştır. Kütüphane ve bilgisayar laboratuvarında işlenecek derslerde dürüst kullanım, bilgi hırsızlığı, kopyacılık, yalancılık, sahtecilik gibi konulara da değinilecektir. Söz konusu dersin altyapısı uygun okullarda hemen başlatılması konusunda karar alınmıştır. Böyle bir dersin sonucunda öğrencilerin araştırmayı alışkanlık haline getirmeleri, yeni teknolojileri kolaylıkla kullanabilmeleri, eleştirel ve yapıcı düşünce becerisi kazanmaları, soru sorma, gözlem yapma ve yargılara vararak bilimsel düşünme becerisi kazanmaları, toplanan verileri yorumlama, karşılaştırma ve eleştirme becerisi kazanmaları, bilimsel düşünme yöntemini kullanmaları, akademik dürüstlük ilkelerine uygun davranmaları beklenmektedir. Hafta da 2 saat olarak planlanan ders kapsamında kütüphaneci tarafından kütüphane kaynaklarının tanıtılması, kullanımlarının öğretilmesi de hedeflenmektedir. Söz konusu dersin bilgi okuryazarlığı standartları ve bilgi okuryazarlığı aşamalarıyla tam örtüştüğünü söylemek güç olmakla birlikte bir başlangıç olarak faydalı olacağı konusunda kuşku yoktur. Ancak, böyle bir dersin kimler tarafından verileceği önemlidir. Özel Koç Lisesi ve Özel Kalamış Lisesi ve Fen Lisesi bu dersi öğrencilerine birkaç yıldır vermektedir (Bilgi erişim...2003; Bilgi erişim...2004).

Özel Bilkent İlköğretim okulunda 4. ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik bir bilgi okuryazarlığı eğitim çalışmasının yapıldığı da bilinmektedir. Bir yüksek lisans çalışması kapsamında yürütülen bu program sonunda öğrencilerin okul kütüphanesi ve kaynak kullanımına yönelik bilgi ve beceri düzeylerinde anlamlı bir artışın olduğu ispatlanmıştır (Kavuncu, 2001).

3. BÖLÜM

BİLGİ OKURYAZARLIĞI VE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

3.1. BİLGİ TOPLUMU VE EĞİTİM

Bilgi patlaması sonrası, bilgi miktarındaki artış hızlanmış, bilginin önemi artmış, bilgiye erişim önem kazanmış ve ilgiler bilgiye yönelmiştir. Toplumlar bilgiye verdikleri önem ve bilgiye yapılan yatırımlarla bilgi toplumu olma yolunda ilerlemektedir. Toplumların bilgi toplumu olmalarında, bilgi üretim, bilgi tüketim ve problem çözmede bilginin kullanım düzeylerine bakılmaktadır (Erdem ve Demirel 2002: 82; Fındıkçı 2001: 84).

Bilgi toplumunda eğitim sistemleri kendilerini yenilemektedir. Eğitim, toplumsal yaşamda beslenme, üreme ve fizyolojik ihtiyaçlarla aynı öncelikte görülmelidir. Eğitim, demokratik bir toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde devamlı yenilenecek yapılandırılmalıdır. Drucker (1994), eğitimde gelecek on yılda olacak değişmelerin matbaanın icadından bu yana olan değişikliklerden daha büyük olacağını ve bu değişikliklerden en çok okulların etkileneceğini vurgulamaktadır. Drucker'a (1994:271) göre eğitimdeki teknolojik devrim, gelecek on yılda öğrenme ve öğretme biçimimizi kökten değiştirecektir

Okullar sadece okuma, yazma, konuşma ve hesap yapabilme eğitim ve öğretiminin verildiği yerler olmaktan çıkarılmalıdır. Bilgi toplumunun bireyleri problem çözme, öğrenmeyi öğrenme, düşünmeyi öğrenme, takım çalışması yapabilme becerilerine sahip ve yaşamboyu öğrenmeyi öğrenmiş olarak okullardan mezun olmak zorundadır. Bu süreçteki değişimler eğitimde paradigma değişimini gündeme getirmektedir (Saban 2000:51; Drucker 1994:280).

3.2. EĞİTİMDE PARADİGMA DEĞİŞİMLERİ

Okullar ve öğretim sistemleri köklü değişikliklerle karşı karşıyadır (Drucker 1994:28). Geleneksel “öğretme” yaklaşımı 21. yüzyılda yerini “öğrenmeyi öğrenme” anlayışına bırakmıştır. Öğrenci/öğrenen, artık öğretilmeyi bekleyen, paketlenmiş bilgiyi alan değil, öğrenmede etkin, kendi öğrenme sorumluluğunu taşıyan, araştırmacı ve bilgiyi keşfedendir. Öğrenme sürecinde ders kitaplarını ana kaynak kabul eden anlayış yerini görsel, işitsel ve yazılı çok çeşitli kaynakları temel alan anlayışa bırakmıştır. Eğitim süreci okul eğitimiyle sınırlı kalmamakta, yaşamboyu öğrenme gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Bu değişimlerin sonucunda geleneksel okuryazarlık yerini bilgi okuryazarlığına bırakmaktadır (Duman 1998:4).

Bilişsel bilimciler (cognitive scientists), bireyin bilgiyi nasıl kavradığı, yorumladığı ve zihinsel olarak nasıl depoladığı üzerine araştırmalar yaparken, eğitimciler yeni eğitim kuramları geliştirmektedir (Sheehy 2001:7).

Zhang (2001:142), “bilişsel psikolojiden” yola çıkarak, “öğrenen-merkezli” bir yetişkin eğitim kuramı geliştirmiştir:

- Öğrenen kendini yönetmeyi tercih eder. Bu yüzden öğrenen ve öğretene ne öğretileceğini beraber planlamalıdır.
- Eğer deneyimlere dayanıyorsa eğitim anlamlı olmaktadır. Bu nedenle öğretim, deneyimler, tartışmalar, vaka çalışması gibi şeyleri içermelidir.
- Öğrenen gerçek yaşamında gereksinim duyduğu bir bilgiye sahip olacaksa öğrenmeye en hazır durumdadır.
- Öğrenenler öğrendiklerini yaşamlarında uygulayabilmeyi istemektedir.

Eğitimde paradigma değişimi sonucunda davranışçı öğretim yaklaşımı yerini yapısalcı yaklaşıma bırakmıştır. Eğitimde öğretmenlerin sahip olması

gereken özellikleri bilişsel kuram ve yapısalcı yaklaşımın karşıladığı düşünülduğünden davranışçı yaklaşım burada kısaca ele alınacaktır.

3.2.1. Davranışçı Yaklaşım [↔](#)

Davranışçı yaklaşım, öğrenme-öğretme anlayışına yüzyılın başında hakim olmuştur. Davranışçılık ekolünde, bireyin bilgiyi nasıl kazandığı değil davranışların nasıl kazanıldığı üzerinde durulmuştur. Davranışçı ekolde öğretmen öğrencinin dikkatini derse çeker, konu hakkında bilgileri veya becerileri verir, bilgi ve becerilerin öğrenci tarafından alınıp alınmadığını periyodik olarak kontrol eder, eksikleri varsa onu tamamlar ve öğrencileri uygulamaya yönlendirir (Saban 2000:120).

3.2.2. Bilişsel Kuram [↔](#)

Bilişsel akım temsilcilerine göre öğrenme anlama, tutum, bilgi, yetenek ve beceride, bir kısım bilgilerde veya davranışlarda yaşantı yoluyla oluşan değişikliktir. Bilişsel kuram, davranışçılığın tersine bireyin zihinsel yönleriyle, bilginin yapısı, nasıl erişildiği, nasıl kavranıldığı ve problem çözümede nasıl kullanılacağı gibi konuları açıklamaya çalışmaktadır (Açıkgöz 2003:81).

Bilişselciler, bireylerin bilginin kazanılması esnasında edilgen olmadıklarını, tam aksine kendilerine özgü aktif yollarla öğrenileni sentezlediklerini savunmaktadır. Bireyler öğrenmeyi gerçekleştirirken öğrenme sürecinde etkin olmak durumundadır (Açıkgöz 2003:83). Bilişsel kuramcılarının önde gelenleri arasında Piaget, Vygotsky ve Brunner sayılabilir (Gelişme ve Öğrenme 2000:45). Vygotsky'e göre bilişsel gelişme başkaları tarafından düzenlenen davranışlardan bireyin kendi kendine geliştirdiği davranışlara geçmesidir. Bilişsel yaklaşıma göre öğrenmenin temelinde organizmanın

algılanması, hatırlama ve düşünme kısaca bilişsel süreç bulunmaktadır (Arı 2003:119).

Bilişsel kuramda öğrenmenin doğasının nörofizyolojik temellerin incelenmesiyle açıklanacağı savunulmaktadır. Araştırmacılar, öğrenme ile beyin arasındaki ilişkiyi incelemektedir (Özden 1998:95). Öğrenme, uyarıcı-tepki ilişkisinden çok bilişsel ve karmaşık bir süreç olarak bireyin kendisine aktarılan bilgileri aynen almadığı, tam aksine kendisine ulaşan her bilgiyi süzerek yorumlayarak kendisi için anlam yüklemeye çalıştığı süreçtir (Özden 1998: 92). Bilişsel kuram neyin, nasıl ve nerede öğrenileceği konusunda yaklaşımlarda bulunmaktadır (Şahinel 2002:44).

3.2.3. Yapısalcı Yaklaşım [↔](#)

Yapılandırmacılık, bireyin “zihinsel yapılandırması” sonucu oluşan bilişim temelli bir öğrenme yaklaşımıdır. Yapılandırmacılık, gerçekliğin doğasına, bilginin doğasına, insanın doğasına ve bilimin doğasına dayanmaktadır. Felsefecilere göre yapılandırmacılık, öğrencilerin etkin katılımıyla bilgiyi zihinsel olarak yapılandırma sürecidir. Yapılandırmacılık, bireylerin nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram iken, öğrencilerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarına yönelik bir yaklaşım olmuştur. Öğrenme, ezberlemek yerine öğrencinin bilgiyi transfer etmesi, var olan bilgiyi yeniden yorumlaması ve yeni bilgi oluşturması sürecidir. Öğrenen birey, mevcut bilgi ile öğrenilen bilgiyi yaşamdaki problemlerin çözümünde kullanmaktadır (Sheehy 2001; Erdem ve Demirel 2002: 82, 85).

Yapılandırmacılığın gelişmesine öncülük eden Piaget ve Vygotsky'ye göre öğretmenlerin öğrenme sürecini yapılandırarak öğrencileri cesaretlendirip, içeriği kullanmaları için onlara fırsat vermeleri gerekmektedir. Yapılandırmacılar, öğretmenleri sınıf içindeki ortamı değiştirmeye zorlamaktadır. Böylece, öğrenciler öğretmenlerin gözetiminde eleştirel ve analitik düşünmeyi öğrenir,

birlikte çalışarak, öğrendiklerini gösterecek ürünleri yaratırlar (Sheehy 2001:31-67).

Eğitim programlarının amacı, bireyin deneyim ve ilgileri üzerine odaklanmakta, onu yaşama hazırlamaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımda birey, ne yaptığını bilir, sebep bulma, sonuç çıkarma becerilerine sahiptir, kavrayarak öğrenir ve öğrendiklerini problem çözmeye kullanır (Sheehy 2001:1).

Yapılandırmacılığın gelişmesinde etkin olan eğitimciler, felsefeciler ve psikologların ortak görüşüne göre (Sheehy 2001):

- Öğretmenler öğrenmeye etkin olarak katıldıklarında öğretilen daha kalıcı olmaktadır.
- Öğrenme etkin olarak eleştirel düşünme ve problem çözmeye dayanmaktadır.
- Öğrenciler araştırıp, keşfedip, yorumlayarak ve çevre ile etkileşim kurarak bireysel bilgilerini yapılandırmaktadır.

Yapılandırmacılıkta öğrencinin yaşamına yönelik öğrenmesi hedeflenerek, öğrenci yaşamboyu kullanacağı bilgilerle donatılmaktadır. Öğrencinin bilgiyi özümseyerek ne öğreneceğinden çok, neden ve nasıl öğreneceği üzerine odaklanması ve kısa zamanda çok bilgi yerine az bilgiyi derinlemesine öğrenmesi önemlidir (Sheehy 2001:31).

Yapılandırmacı öğrenmede teknoloji önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmen ve öğrenciler yapılandırmacı yaklaşımla teknolojiyi etkin öğrenme, analitik öğrenme, özgün öğrenme ve işbirliği içinde öğrenme amacına yönelik kullanmaktadır. Diğer bir deyişle öğrenci teknolojiyi kullanarak öğrenmektedir (Sheehy 2001:32).

Yapısalıcı öğretim yaklaşımında öğrencilerin temel bilgi ve becerileri kazanmasının yanında, eleştirel düşünmeyi öğrenmesi, kendi kendine öğrenmesi ve davranışlarını kontrol etmesi de gerekmektedir (Saban 2000:122).

Yapısalıcı yaklaşıma göre, birey öğrenme sürecinde aktif olmalı ve kendi kendine öğrenen olmalıdır. Öğretmenin öğrencilere problem çözmeye dayalı öğrenme, proje tabanlı öğrenme ve takım çalışması gibi becerileri kazandırması beklenmektedir. Öğretmen bu konularda bilgi ve beceriye sahip olmak zorundadır. Yapısalıcı öğretim yönteminde öğretmende olması gereken özellikler şunlardır (Saban 2000:132):

- Öğrencilerin ortaya attıkları fikirleri desteklemek,
- Kaynak kullanımında çeşitliliği ön planda tutmak,
- Öğrencilere yönelik ödevleri sınıflandırma, analiz etme ve yaratıcılık becerilerini geliştirecek şekilde hazırlamak,
- Öğrenci istekleriyle dersi yeniden yapılandırmak,
- Bilgiyi vermeden önce, öğrencilerin konu hakkındaki bilgilerini öğrenmeye çalışmak,
- Öğrenci diyalogunu ön planda tutmak,
- Açık uçlu sorular sorarak öğrencileri araştırmaya yönlendirmek,
- Öğrencilerin sorulara verdikleri cevapları geliştirerek konuları açıklamak,
- Yöneltilen sorulara cevap vermeleri için öğrencilere yeterli süre tanımak.

Yapılandırıcılık yaklaşımına göre öğretmenin sınıf içindeki rolü, uygun öğrenme ortamlarının hazırlanması, öğrencilerin düzeylerinin farklılıklarını göz önünde tutarak gereksinimlerinin karşılanması, gerekli öğretim materyallerinin sağlanması ve alanında çok iyi olmasına bağlıdır. Yapılandırıcılık yaklaşımında öğretmenler, öğrencilerin katılım ve kabulünü teşvik eder, öğrencilerin mevcut bilgilerini tartışarak karşılaştırır, öğrencileri grup etkinlikleriyle işbirliğine teşvik eder, sınıf içinde sınıflama, çözümlenme, tahminde bulunma ve yorumlama gibi bilişsel terminolojiyi kullanır, yaşamında gerekli olan

bilginin araştırılmasını öğretir ve etkileşimli fiziksel materyallerle birlikte bilimsel materyalleri kullanırlar (Erdem ve Demirel 2002:85).

Yapılandırmacılık yaklaşımında öğretmenler rehber rolünde, öğrencilerin önünde bulunmakta, öğrencilerin öğrenmeye odaklanmalarını sağlamaktadır. Bu süreç için, bilgiyi anlamlı ve kullanışlı hale getirebilmek için, zengin bir öğrenme çevresi oluşturmak ve zengin materyaller kullanmak gerekmektedir. Burada sonuçtan çok süreç önemlidir. Çünkü, kazanılacak bilgiden çok kazanılacak beceri ön plandadır (Saban 2000:132; Erdem ve Demirel 2002:85).

Saban (2000:131) davranışçı öğretim yöntemi ile yapısalıcı öğretim yöntemi arasındaki temel farkları tablo 2’de görüldüğü gibi özetlenmektedir:

Tablo 2: Davranışçı Öğretim Yöntemi İle Yapısalıcı Öğretim Yöntemi Arasındaki Temel Farklar

Davranışçı Öğretim Yöntemi	Yapısalıcı Öğretim Yöntemi
Mevcut bir öğretim programına bağımlılık vardır.	Öğretim sürecinde öğrencilerin ilgileri, istekleri ve ihtiyaçlarıyla ilgili sorunlara yer verilir.
Öğrenci her şeyi öğretmenden bekler.	Öğrenci kendi kendine öğrenme becerisine sahiptir.
Öğretmen bilgiyi aktaran tek kaynaktır.	Öğretmen öğrenme sürecinde yönlendirir
Öğrenciler bireysel çalışma taraftarıdır.	Öğrenciler genelde sınıf içinde takım çalışması yaparlar.

Kaynak : Saban (2000: 131)

Eğitimde sözünü ettiğimiz paradigma değişimi, yapısalıcı öğretim yaklaşımının davranışçı öğretim yaklaşımının yerini alması bilgi okuryazarlığı becerilerini ön plana çıkartması açısından önemlidir. Yapısalıcı yaklaşımda

öğrencilerin bilgi okuryazarı olmaları kadar öğretmenlerin de bilgi okuryazarlığı becerileriyle donatılması gerekmektedir.

3.3. ÖĞRENME YÖNTEMLERİ

Eğitimde paradigma değişimleri ve teknolojik gelişmeler sonucunda öğretim yöntemleri de değişmeye başlamıştır. Eğitim, bireyin yaşamında okuldan sonra da sürmektedir. Yaşamboyu eğitim bireyin özel, ailevi, toplumsal ve mesleki alanlardaki gelişimini sağlamak için bireyin yaşamında almış olduğu örgün ve yaygın öğrenmeyi kapsamaktadır. Toplumların öğrenme yöntemleri ile kalkınmışlık düzeyleri arasında ilişki bulunmaktadır. 1974 yılında UNESCO Genel Konferansı'nda yaşamboyu öğrenme şöyle tanımlanmıştır; “yaşamboyu eğitim, mevcut eğitim sistemini yeniden yapılandıran ve eğitimle ilgili olup da eğitim sisteminin dışında kalan tüm potansiyeli geliştirmeyi amaçlayan genel bir düzenlemedir”. Yaşamboyu öğrenmede üç amaç vardır; kişisel gelişmeyi sağlamak, toplumsal bütünleşmeyi gerçekleştirmek ve ekonomik büyümeyi sağlamak. Bu amaçlara ulaşmak için de, eğitim sisteminin yaşamboyu öğrenmeyi sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması, yaygın eğitim sektöründen faydalanmak ve bağımsız öğrenme ve öğrenmeyi öğrenme üzerinde durulması gerekmektedir (Hayatboyu öğrenme...2001:9).

Paradigma değişikliğinin yanı sıra teknolojinin eğitim sürecinde yaygın olarak kullanmaya başlanmasıyla “öğrenme” içeriğinde değişimler olmuştur. Bu değişiklikler Memmedova ve Seferoğlu (2002:2) tarafından “günümüzde öğrenme” ve “gelecekteki öğrenme” başlıkları altında Tablo 3’de özetlenmiştir.

Tablo 3: Günümüzde ve gelecekte öğrenme içeriğindeki değişimler

Günümüzde Öğrenme	Gelecekte Öğrenme
Öğretmen sunar, öğrenci dinler.	Öğretmen rehberdir, öğrenci düşünür, kavrar ve uygular.
Öğrenci birlikte çalışma taraftarı değildir.	Problem çözme ve öğrenme sürecinde işbirliği kolaylıklar sağlamaktadır.
Her disiplin diğerinden bağımsız öğretilir.	Öğrenme disiplinler arası bir yöntemle yapılır.
Öğrenme ispat merkezlidir.	Öğrenme problem çözme merkezlidir.
Öğretmen, en güvenilir en doğru bilgi kaynağıdır.	Öğrenmek için çok çeşitli kaynaklar kullanılır.
Yazılı kaynaklar en çok başvurulan iletişim şeklidir.	Görüşler diğer medya kaynaklarını kullanmakla desteklenir.
Değerlendirmede ezberlenen miktar önemlidir.	Değerlendirme, öğrencinin problem çözme, düşünceler arası ilişki kurma, bilgiyi iletme ve öğrenmeyi öğrenme becerileriyle olur.
Okullar toplumların diğer kurumlarından izole edilmiş konumdadır.	Teknoloji, sınıfı dünyaya dünyayı sınıfa bağlamaktadır.

Kaynak : Memmedova ve Seferoğlu (2002:2)

Yukarıda sözü edilen değişikliklerin sonucunda eğitimde yeni öğrenme yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır. Kaynağa dayalı öğrenme, aktif öğrenme, problem çözmeye dayalı öğrenme ve proje tabanlı öğrenme bu yöntemlere örnek olarak verilebilir.

Yaşamboyu eğitimde, bilginin nasıl öğretildiği, kendi kendini geliştirmenin nasıl gerçekleştirildiği, bilginin nasıl seçildiği, diğer bilgilerle nasıl bir araya getirildiği, öğrencilerle nasıl uygulama yapıldığı üzerinde durulmaktadır. Bu süreçte zihnin faaliyetlerini, düşünmeyi ve eleştirel düşünmeyi geliştirme üzerinde odaklanılmaktadır. Yaşamboyu öğrenmenin etkili olarak uygulanabilmesi için eğitim sisteminde dikkat edilmesi gereken hususlar arasında bilgilerin geleneksel yollarla aktarılmasına son verilmesi de yer almaktadır (Hayatboyu öğrenme...2001:11).

Kaynağa dayalı öğrenme, bilgi teknolojileri kullanılarak, öğrencinin kendisinin bilgi (knowledge) edinmesi, becerilerini geliştirmesi temeline dayanmaktadır (Sheehy 2001:8).

Proje tabanlı öğrenme, ana unsurların esnek olduğu, diğer konularla ilişkili bir problemin öğrenci merkezli ve küçük gruplarla birlikte öğrenildiği, tekil ve transfere yönelik değil belli bir amaca yönelik ilişkisel öğrenmedir. Proje tabanlı öğrenme hem bilgiye erişimde hem de toplanan bilgilerin düzenlenmesinde ve iletilmesinde bilgi okuryazarlığı becerilerini gerektirmektedir (Erdem ve Akkoyunlu 2002:2-3).

Aktif öğrenme öğrencilerin katılarak öğrenmeleri ve yeni şeyler öğrenmeye teşvik edilmeleri şeklinde özetlenebilir. Aktif öğretim yöntemi altı etkinlikten oluşmaktadır; nitelikli ders, beyin fırtınası, küçük grup çalışması, ortak projeler, dikkatli öğretim ve işbirliği ve yazma. Aktif öğretim yöntemi, öğrenciye çok değişik öğretim biçimleri sunmaktadır (Zhang 2001:143; Saban 2000:168).

Problem çözmeye dayalı öğrenme, karşılaşılan pek çok problem karşısında çözüm için mevcut bilgilere ve yeni bilgilere ulaşarak konuyu grup içinde tartışarak ve yeni şeyler öğrenme ihtiyacı hissederek problemlere çözüm bulmayla ilişkili öğrenmedir (Saban 2000:156).

Yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığımız eğitim alanındaki değişiklikler, paradigma değişimi ve öğrenme yöntemlerindeki değişiklikler öğretmen eğitimini yakından ilgilendiren değişikliklerdir. Bu değişikliklerin ışığında teknolojiyi kullanabilen, yeni öğretim yöntemlerini bilen ve hepsinden önce bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip öğrenci yetiştirebilecek öğretmenlere duyulan gereksinim ortaya çıkmaktadır.

3.4. BİLGİ TOPLUMU VE ÖĞRENCİ

Öğrenci eğitim ve öğretimde hep merkezdedir. Öğrencilerin farklı kültürel, ekonomik ve sosyal alt yapılardan geldikleri göz önüne alınmalıdır. Üniversite Eğitim ve Öğretim Planı'na göre (The University Teaching and Learning Plan)

her öğrencinin mezun olmadan önce sahip olması gereken nitelikler şunlardır (Orr 2001:459):

- Uygulama için teoriyle ilişkili disiplinlere başvurma,
- Bilimsel mantığa başvurarak problemleri çözme,
- Bilgi teknolojilerini kullanabilme,
- Bilgi okuryazarı olma,
- Takım üyeliği ve takım lideri olarak etkin olma,
- Fikirlerini sözlü ve yazılı olarak iletebilme.

Eğitimsel reform ve yapılanma bilgi okuryazarlığı becerilerini gerekli kılmaktadır. Eğitimciler öğrencilere çalışmalarında yardımcı olmak üzere değişik kaynaklara dayalı öğretim yöntemleri (otantik öğreti, probleme dayalı öğrenim ve çalışmaya dayalı öğrenim) seçmekte ve bilgi okuryazarlığı becerisi tüm bu yöntemlerde gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Plotnick 2000:28).

Bazı öğrenciler yalnızca başarılı olmak için bilmeye ihtiyaç duyarlar. Öğretmenlerinin kendilerine bilgiyi taşımalarına alışmış olmaları onları bilgi okuryazarlığı eğitimine karşı direnmeye itmekte ve bilgi okuryazarlığına teşvik eden stratejilere olumlu cevap verememektedirler. Öğrencilerin eğitim sürecinde yaşamboyu öğrenme bilinci ve becerisi kazanmak yerine, mezun olmak için bilmeye gereksinim duydukları görülmektedir. Bu öğrenciler, kaynaklardan bağımsız öğrenmeye dayalı sistemi gereksiz görürler. Onlar sorarak öğrendiklerinden, problem ve kaynak tabanlı öğretimde olduğu gibi bilginin eğitimle birleştirilmesine direnirler. Bu problemin üstesinde gelmenin yolu bilgi okuryazarlığını eğitim müfredatının bir parçası haline getirmektir (Bruce 1994:7).

Bilgi okuryazarlığı becerileri öğretim süreci içerisinde gerekli olmanın yanı sıra eğitim sonrası yaşam için gerekliliği nedeniyle de ilköğretim, ortaöğretim ve üniversitelerin müfredatlarında yer almak durumundadır. Bilginin organize edilmesinde ve sunulmasında değişik yaklaşımların kullanılması bu eğitimi gerekli kılmaktadır. Tüm disiplinler için gerekli olan bilgi okuryazarlığı

becerilerinin öğretimi, eleştirel düşünme, problem çözme, sözel ve yazılı iletişimin öğretilmesi ile birlikte düşünölmek zorundadır (Rader 1991:26).

Okul müfredatları, toplum bireyelerine gerekli olan becerileri öğrencilik sürecinde kazanmaları için hazırlanmaktadır. Bilgi toplumuna giden yol, bütün öğrenciler için hızla artan bilgiye erişmek, bilgi okuryazarlığı becerilerine, eleştirel düşünme becerilerine ve problem çözme becerilerine sahip olmaktan geçmektedir. Bilgi okuryazarlığının okul reformu metinlerinde yer alması, yeniden yapılanma, değerlendirme ve ulusal hedeflere ulaşmak için gereklidir. Bugün konu uzmanı profesyonel müfredat organizasyonları ulusal standartların belirlenmesinde hem fikirdirler (Hancock 1993:3).

ALA (1989), tarafından yayınlanan raporda altı öneriden dördüncüsü, öğrencilerin bilgi okuryazarı olmaları için Eğitim Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulları ve Akademik Yönetim Kurullarının konuyu ele almasının gereğini ve önemini vurgulamaktadır. Bilgi okuryazarlığı becerilerinin özellikle eğitim ve öğretim materyallerinin seçiminde, müfredatın oluşumunda ve karar vermede önemli olduğu belirtilmektedir. Öğrencilerin başarılarını artırmak için bilgi ve iletişim teknolojilerini eğitimde kullanmalarına yönelik standartlar hazırlanmıştır.

NETS (National Education Technology Standards- Ulusal Eğitim Teknolojileri Standartları) öğrencilerin teknolojiyi eğitimde kullanabileceği alanları altı kategoride sıralamıştır: Temel uygulamalar ve kavramlar; sosyal, etik ve insani konular; teknolojik verimlilik araçları; teknoloji iletişim araçları; teknoloji araştırma araçları; teknoloji problem çözme ve karar verme araçları. Bu kategoriler öğrencilerin bilgi toplumunda etkili ve etkin olmaları için teknolojiyi kullanmaları gereken alanlardır.

ISTE (The International Society for Technology in Education- Eğitim Teknolojileri Uluslararası Topluluğu) öğrencilerin değişen rolü gereği sahip olması gereken becerileri şu şekilde sıralamıştır: Bilgiye gereksinim duyduğunu

hissetme ve aradığı bilgiye erişme; eriştiği bilgiyi düzenleme ve kullanabilme; problem çözmeye dayalı becerilere sahip olma; teknolojiyi etkili şekilde kullanabilme; ekip çalışması yapabilme ve iletişim kurabilme (ISTE 1998).

SCANS Raporu toplumun her alanında gereksinim duyulan insan gücünün temel özelliklerini şöyle sıralamıştır: Temel beceriler (konuşma, yazma, okuma, anlama ve iletişim gibi), düşünme becerileri (problem çözme, nasıl öğreneceğini bilme, yeni fikirler üretme, hedefler belirleme ve alternatifler seçme), kişisel yeterlilikler (sorumluluk, kendine güven, sosyal olma ve dürüstlüktür) (SCANS 1991).

Amerikan eğitim sisteminin yapılanmasında ses getiren diğer bir çalışma "*Hedef 2000*" gösterilmektedir. *Hedef 2000*'de amaç, bireyin Amerikan iş gücünün global rekabete uygun olarak hazırlanması için öğrencilerin kişisel başarı seviyelerinin yükseltilmesini sağlamaktır. Çalışmanın Amerikan Ulusal Eğitim Hedefleri (National Education Goals) kısmında belirlenen sekiz hedeften üç tanesi bilgi okuryazarlığı ile ilgilidir (Hancock 1993:3; Plotnick 2000:27).

Hem *SCANS* hem de *Hedef 2000*, tartışmalarında çıkan sonuç, bütün öğrencilerin bağımsız öğrenen, yaşamboyu öğrenen, eleştirel düşünen, çeşitli teknolojileri ustalıkla kullanan ve başkalarıyla etkin olarak çalışan bireyler olmaları gerektirdiğidir. 1992 yılında yapılan diğer adıyla "*Delphi Çalışması*"nda ulusal eğitim hedeflerine ancak bilgi okuryazarlığı göstergelerinin uygulanmasıyla erişilebileceği belirtilmektedir (Hancock 1993:2).

ALA tarafından yayınlanan Bilgi Okuryazarlığı Komitesi Sonuç Raporu'nda (American Library Association Presidential Committee on Information Literacy Final Report) Amerikan toplumunda her vatandaşın bilgi okuryazarı olmasında eğitim kurumları olan okul ve kolejlere düşen görevler belirtilmektedir. Bu görevlerin başında bilgi okuryazarlığının müfredata entegrasyonu gelmektedir (ALA 1989:9).

Sonuç olarak öğrenci başarısında bilgi okuryazarlığı önemlidir. Drucker'a (1994:287) göre, bireyler temel beceriler olarak görülen bilgi okuryazarlığı becerilerini erken yaşlarda almamışlarsa bilgi gerektiren işleri yapmakta isteksiz davranmaktadırlar. Öğrencinin hem okul başarısı hem de okul sonrası başarısı okul süresince alacağı bilgi okuryazarlığı becerilerine bağlıdır. Bu sürecin verimli olması öğretmenlerin etkili olmasıyla paralellik göstermektedir. Bu nedenle öncelikle öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olmaları gerekmektedir.

3.5. BİLGİ TOPLUMU VE ÖĞRETMEN

Eğitim, sosyal bir sistem olarak öğrenci (öğrenen), öğretmen ve müfredat olarak tanımlanan üç unsurdan oluşmaktadır. Bir eğitim sisteminin başarılı olması bu unsurların uyum içinde bulunmalarıyla açıklanabilir. Bu unsurlardan birinde oluşacak olumsuzluk sistemi derinden etkileyecektir. Bu unsurlardan en etkin olanının öğretmen olduğu söylenebilir. Son gelişmeler de dikkate alındığında öğretmenin rolü artmakta ve kendisinden beklenenler farklılaşmaktadır (Karagözoğlu ve diğerleri 1993:209).

Toplumların gereksinim duydukları insan gücünü yetiştirmek eğitim sistemi ve öğretmenlerden beklenmektedir. Bu açıdan önce eğitim sistemleri ve öğretmen eğitimi büyük önem taşımaktadır. Sürekli öğrenme, kendini geliştirme alışkanlığına sahip bireylerin yetiştirilmesi için, geleneksel eğitim sisteminde köklü değişiklikler yapılması kaçınılmazdır (Fındıkçı 2001:88).

Öğretmenler, çağımızda meydana gelen değişiklikleri yakından izleyerek bu değişikliklere ayak uydurmak zorundadırlar. Öğretmenler, çocukları ve gençleri yaşadıkları toplumun kimliğinden koparmadan küreselleşen dünyaya hazırlanmaktadır. Bu sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için öncelikle

öğretmenlerin iyi yetiştirilmesi ve kendilerini iyi geliştirmeleri gerekmektedir (Güven 2001:2).

Özellikle küreselleşen dünyada bireylerin gelişmelerden haberdar olması ve gelişmeleri takip edebilmeleri öğretmenlerin yardımıyla olacaktır. Bu sürecin başarılı olması için de önce öğretmenlerin eğitimlerinde bu anlayışın hakim olması gerekmektedir. Küreselleşen dünyada sosyal değişmelerin en çok hissedildiği ortamlardan biri de okul içi ve sınıf içi süreçlerdir. Bu gelişmeler karşısında öğretmenlerin sadece mesleki bilgilere sahip kişi olarak değil, aynı zamanda bilgiyi kullanma yöntemlerini de bilen kişi olarak yetiştirilmesi gerekmektedir (Güven 2001:2).

Bilgi toplumunda öğretmenler sürekli olarak kendilerini yenilemelidirler. Fındıkçı'ya (2001:88-89), göre bilgi toplumunda öğretmen; interaktif öğrenme olanakları oluşturmalı, bilgi teknolojilerini en verimli şekilde kullanmalı, sürekli öğrenmeyi ihtiyaç olarak algılamalı, “öğrenen insanı” model almalı, karar vermede bilgiyi kullanmalı, bilgiyi aktaran değil, bilgiye yönlendiren olmalı, ulusal ve uluslararası eğitim standartlarına ulaşmayı hedef edinmeli ve bilgi yöneticisi olmalıdır.

Öğretmenler, öğrenciler gibi öğrenen bireyler olmalıdırlar. Öğretmenler için okul ortamı öğrettikleri kadar öğrendikleri bir ortam olmalıdır. Öğretmenler programı yetiştirmek yerine, öğrencilere öğrenme sorumluluğu kazandırma yollarını keşfetmelidirler. Öğretmen öğretme sürecinde öğrenciye yeni rotalar kazandırmada teknolojiden faydalanmalıdır. Her öğretmen okulun başarısı için kendini geliştirmek ve diğer öğretmenleri de zorlamak durumundadır (Gürşimşek 1998:25; Memmedova ve Seferoğlu 2002:2).

UNESCO tarafından düzenlenen “Öğretmen Eğitimi ve Değişim Süreci içinde Öğretmenlerin Rollerinin Değiştirilmesi” başlıklı konferansta değişim

sürecinde öğretmenlerin rollerinin artırılmasına yönelik eylem planları ve bu alanda uluslararası işbirliği konuları görüşülmüştür (Güven 2001:3).

Konferansta öğrencilerin araştırmaya yönlendirilmesi ve yeni bilgiyi araştıran kişiler olması için, öğretmenlerin “sürekli araştırmacı” bir yaklaşımla bilgiyi oluşturan kişiler olmaları gerektiği belirtilmiştir. Bilginin oluşturulmasında ve transferinde bireyin öğrenmeyi öğrenmesinin sağlanması gerekmektedir. Bununla beraber öğretmen, öğrencilere yalnızca bir şeyler öğreten değil, aynı zamanda nasıl öğreneceklerini ve öğrenme sürecinde bilişsel araçlarla nasıl iyi çıktığı alacaklarını öğretmelidir (Güven 2001).

Yaşadığımız 21. yüzyılda öğretmenlerin bilgi teknolojileri hakkında bilgi sahibi olmaları, bilgisayarı kullanmaları gün geçtikçe önemini daha çok artırmaktadır. Bilgisayarın sınıf ortamında kullanılmaya başlamasıyla öğretmenin fonksiyonu da değişmektedir. Bilginin niceliğinin ve niteliğinin hızla değiştiği günümüz eğitim sisteminde öğretmen her şeyi bilen kişi değil, yol gösterici, rehber, yönlendirici rolünü üstelenmiştir (Memmedova ve Seferoğlu 2002:4).

Öğretmenler bugünkü ve gelecekteki teknolojik gelişmelerden rahatsız olmamalı, teknolojiyi öğrenmede etkili bir araç olarak kabul edip kullanarak yeni seçenekler yaratmalı, geleneksel öğrenme biçimlerini yenileriyle değiştirmelidir (Memmedova ve Seferoğlu 2002:4).

UNI tarafından öğretmen adaylarına yönelik oluşturulan yeterlilik süreci, öğrencilerin hem ulusal teknolojik standartları (NCATE) ve Öğrenciler İçin Bilgi Okuryazarlığı Standartlarını, öğretmenlerin ilk ve ortaöğretim müfredatını bilmeleri ve bu entegrasyonun farkında olmalarını sağlamak için geliştirilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı performanslarını ölçebilmek için de bu alanda gerekli bilgi ve becerilere sahip olmaları gerekmektedir (Krueger 2000:48).

Eğitimde paradigma değişimi öğrenme yöntemlerindeki değişim ve bilgi teknolojilerindeki değişim öğretmenini önemini bir kez daha öne çıkarmaktadır. Öğretmen adaylarının eğitimi bu açıdan yeniden değerlendirilmeli ve yeniden yapılandırılmalıdır.

3.6. BİLGİ TOPLUMUNDA ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

Öğretmenler topluma insan gücü yetiştiren kişilerdir. Toplumsal değişmelere paralel olarak öğretmen adaylarının eğitime gerekli önem verilmelidir. Çünkü, öğretmenler, bireysel ve mesleki açıdan kendilerini yenilemelerinin yanında öğreteceklerinin içeriğini de sürekli yenilemek durumundadırlar. Bu anlayış öğretmen yetiştirme programlarının sorgulanmasına yol açmaktadır (Güven 2001:4).

Öğretmenin öğrenci ile teknoloji arasında bir köprü olması beklenmektedir. Öğretmenlerin bunu başarması ise öğretmen yetiştirme programlarına teknolojinin entegrasyonu ile olacaktır. Teknolojinin sistematik olarak entegrasyonu; öğretmen adaylarının öğretiminde teknolojinin rolünü anlamaları, teknolojinin entegrasyonu modellerinin yaratılması ve öğretim müfredatına yönelik teknolojinin uygulanması sağlanmalıdır. Araştırmacılar öğretmenlerin teknolojiyi öğretimine içine yerleştirecek kişiler olduğunda hem fikirlerdir. Bilgisayarın eğitim teknolojileriyle yaygın kullanılması öğretmenlerin de bilgisayar okuryazarı olmalarını gerektirmektedir (Krueger 2000; ayrı bkz Erdem ve Akkoyunlu 2002:98; Akkoyunlu 2002:17-22).

Öğretmen eğitiminin çağın gerektirdiği nitelikte olması için çalışmalar yapılmaktadır. ISTE (The International Society for Technology in Education- Eğitim Teknolojileri Uluslararası Topluluğu) eğitim, öğretim ve yönetim için teknolojinin kullanılmasını desteklemek amacıyla çeşitli standartlar geliştirmiştir ve çalışmalar yapmaktadır. ISTE standartlarında öncelikle öğrencinin teknolojiyi

kullanarak çeşitli kaynaklardan bilgiyi bulması, elde etmesi ve değerlendirmesi üzerinde durulmaktadır. ACRL ve AECT tarafından geliştirilen bilgi okuryazarlığı standartları temel alınarak öğretmenlerin bu standartlara uygun olarak yetiştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Carr 1998:2; Sheehy 2001:67).

ISTE Standartlarında, problem çözme ve bilgi teknolojilerini kullanma becerileri üzerinde durulmaktadır. Öğretmen adaylarının bilgiye erişim, analiz ve bilgiyi iletme için gerekli teknolojik araçları bilmesi ve kullanmasıyla ilişkili bilgi ve becerileri geliştirmesi hedeflenmiştir (Krueger 2000:48). Bu hedeflere ulaşmak için öğretmenlerde bulunması gereken özellikler aşağıda sıralanmıştır:

- Bilgisayar okuryazarı olmalı,
- Eğitimi sürecinde bilgisayar ve ilişkili teknolojiyi kullanmalı ve değerlendirmeli,
- Teknoloji temelli materyaller, uygulamalar, öğretim yazılımları ve yardımcı dokümanları keşfetmeli, değerlendirmeli ve kullanmalı,
- Problem çözmek için veri toplamalı, bilgiyi yönetebilmeli, iletişim kurabilmeli,
- Teknolojiyi ve bilgisayarı etkin bir biçimde öğrencilerin öğrenme aktiviteleri için kullanabilmeli,
- Bilgisayar/teknoloji tabanlı öğretimi müfredata entegre etmeli ve değerlendirmeli,
- Kelime işlemci ve veritabanları gibi araçları kullanabilmeli
- Teknoloji ve bilgisayarın toplumsal alanda kullanımına yönelik yasal, etik, dürüst kullanım (fair use) ve kişi hakları konusunda bilgili olmalı,
- Kişisel ve profesyonel verimi sağlamak için bilgiye erişimde bilgisayar temelli teknolojiyi bilmeli.

Öğretmenler teknolojiyi sadece kişisel olarak kullanan değil bilen kişiler olmalıdır. Öğretim sürecinde teknolojiyi uygulamaları teknolojinin müfredata entegrasyonu ile mümkündür. Öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde tüm bu unsurlar göz önüne alınmalıdır.

3.7. ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE BİLGİ OKURYAZARLIĞININ YERİ VE ÖNEMİ

Bilginin nitelik ve niceliğindeki artış sonucu bireyin performansının da buna paralel nitelikte artması beklenmektedir. Bireyin okul eğitimi süresince alması beklenen bilgi okuryazarlığı becerilerine öncelikle onları eğitecek öğretmenlerin sahip olması gerektiği görülmektedir. Bayrak'a (1999:10) göre öğretmenlik devamlı gelişme halinde olması gereken alan bilgisi, genel kültür, öğretmenlik yeteneği ve evrensel kaynaklardan beslenmesi gereken çok özel bir ihtisas mesleğidir.

Bilişsel bilimdeki gelişmeleri anlamak ve bilginin miktarındaki artışın farkında olmak öğrenim sürecinde göz önünde bulundurulması gereken bir konudur. Paradigmaların, bilginin zihinsel süreçte oluşturmasından önce, bilgiye erişme, değerlendirme ve kullanma sürecine doğru değiştiği bilinmektedir. Bilgi okuryazarı öğretmen, değişik anlayışları ve öğretim yaklaşımlarının en uygununu bulmalı, seçmeli ve kullanılmalıdır (Carr 1998:2).

Öğretmenin kendini yetiştirmesi öğretmenlik hayatı boyunca sürmelidir. Öğretmen, eğitim fakültesinden mezun olduktan sonra da öğrenmeye devam etmeli ve öğretme rolü yanında öğrenen rolü devam etmelidir. ALA (1989) Bilgi Okuryazarlığı Komitesi Sonuç Raporunda da öğretmenler için bilgi okuryazarlığının önemi üzerinde durulmaktadır. Rapora göre öğretmen eğitimi ve performans beklentileri, bilgi okuryazarlığını içerecek biçimde geliştirilmelidir. Öğretmen eğitiminin bilgi okuryazarlığı becerilerini kapsayacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir. Bilgi okuryazarlığı ve kaynağa dayalı eğitimde öğretmen, öğrenciye hazır bilgileri sunan değil bilgi kaynaklarına erişmelerini sağlayan, yönlendiren kişidir. Bu fonksiyonu yerine getirmesi için öğretmenin bilgi kaynaklarını kullanması gerekir. Bu kaynaklar bilgi ağları, müracaat kaynakları, süreli yayınlar, gazeteler ve diğer kaynaklardır. Öğretmenler, problem çözmeye dayalı eğitim modelini öğrencilerine uygulayarak onların bilgi okuryazarı olmalarını sağlamalıdır.

Breviek (2000), ALA tarafından hazırlanan Sonuç Raporu'ndaki önerileri değerlendirmesinde konuyu bilgi okuryazarlığı çalışmalarını düzenleyen NFIL çerçevesinde ele almıştır. NFIL bilgi okuryazarlığının yaygınlaştırılması için eğitim, kamu ve iş dünyasına yönelik çalışmalar yapmaktadır. Breviek, bilgi okuryazarlığı alanında araştırma ve uygulamalı projelerle bilginin kullanımı ve bilgi gereksinimine yönelik çalışmaların yaygınlaşarak devam etmesi gerektiğini belirtmektedir. Konunun öneminin anlaşılması, bilgi okuryazarlığının müfredatlara entegrasyonu ve bilgi okuryazarlığı standartlarına yönelik çalışmalar yapılmış olmasına rağmen Breviek'e göre öğretmen eğitiminde bilgi okuryazarlığı kapsamında yapılması gereken değişiklikler yapılamamıştır ve öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinden bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olabilmeleri için NFIL bünyesinde ulusal düzeyde bir çalışmanın yapılmasının başlatılması gerekmektedir.

Ulusal Bilgi Okuryazarlığı Forumu (NFIL) 1998 toplantısında 1989 yılında yayınlanan ALA Sonuç Raporunda yer alan öğretmenlerin eğitiminin bilgi okuryazarlığını içerecek şekilde değiştirilmesi için hiç bir şeyin yapılmadığı belirtilmiştir (NFIL 1998:5).

Breviek (2000) ALA Sonuç Raporunu değerlendirdiği çalışmasında öğretmen eğitiminde bilgi okuryazarlığının ele alınması konusunda hiçbir şeyin yapılmadığını belirtmiş ve önerileri arasında bu konuya da yer vermiştir. Öğretmen eğitimiyle ilgili kurumların ulusal düzeyde bilgi okuryazarlığını gündemlerine alması ve bu alanda işbirliği yapmaları ve bilgi okuryazarlığının eğitim fakültelerinin programlarına entegrasyonu Breviek'in önerileri arasında bulunmaktadır.

Böyle bir entegrasyon çalışması Miner tarafından yapılmış ve öğretmen adaylarına yönelik bir bilgi okuryazarlığı programı geliştirilmiştir. Bu program Brigham Young Üniversitesi'nde seçmeli ders olarak başlatılmış, öğretmen

adaylarının gereksinimleri doğrultusunda gözden geçirilerek, müfredata entegrasyonu yapılmıştır (Carr 1998: 2).

O'hanlon tarafından oluşturulan öğretmenler için bilgi okuryazarlığı modelinde ise öğretmen adayları için işbirliği ve problem çözme aktivitelerinin önemi vurgulanmaktadır (Carr 1998:2).

Carr (1998:2) öğretmenler için bilgi okuryazarlığı programına yönelik, on alan çalışması yapmıştır. Bu çalışmalar öğretmen adayları ve öğretmenler için ders planları geliştirilmesinde yardımcı olmuştur. Öğretmen adayları için, kaynağa dayalı eğitim, internette arama yöntemleri ve test hazırlama gibi konular bir sömestr ders olarak verilmiştir. Bu alan çalışmalarından çıkan ortak sonuç, bilgi okuryazarlığı programlarının öğretmen adayları için önemli ve gerekli olduğudur.

Braun (2001:13-18) sosyal alanlardaki öğretmenlerde olması gereken onbir beceriyi sıralamıştır. Genelde bu beceriler, bilgi teknolojilerini kapsamakla birlikte öncelik bilgiye erişim ve araştırma için sahip olunması gereken bilgi okuryazarlığı becerilerini de içermektedir. Braun'a göre öğretmenlerin bir eğitimci olarak öncelikle kendilerinin bilmeleri gereken beceriler şunlardır: İnternet ve linkleri değerlendirme, bilgi hırsızlığına karşı alınması gereken önlemleri bilme, veritabanlarını kullanabilme, tablo okuyabilme, kelime işlemci ve diğer elektronik (grafik vb) yazılımları bilme, bilgisayar donanımı bilgisine sahip olma ve multimedya (çoklu ortam) kullanabilme, FTP uygulamalarını bilme, web sayfası hazırlayabilme, sosyal alanlara yönelik yazılımları bilme, yeniliklere açık olma ve geleceğe yönelik plan yapabilmidir.

Tablo 4: Kaynağa dayalı bilgi okuryazarlığı modeli

Eski Metot	Geçiş Dönemi	Yeni Metot
Bilgisayar okuryazarlığı + Davranışçı teoriyle oluşan beceriler	Öğretmen adaylarının eğitimine taşınabilir güncel donanım + Profesyonel gelişimin kurulduğu zihinsel süreç	Kaynağa dayalı öğretim + Yapılandırmacı teoriye göre oluşan bilgi okuryazarlığı

Kaynak : Sheehy (2001:28)

Konuya başka bir noktadan yaklaşan Sheehy (2001:28) eğitimde paradigmalardan değişmesi ile kaynağa dayalı öğretim ve bilgi okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır (Bkz: Tablo 4).

Günümüzde okullar ve akademik kuruluşlarda eğitim ve araştırma ile yeni teknolojiler birleştirilmekte ve ulusal ve uluslararası ağlar yardımıyla bilgiye uzaktan erişilmektedir. Bu gelişmeler öğretmen ve öğrencilerin veritabanları yapısı, uzaktan erişim arayüzlerinin ve yazılımların kullanılmasını bilmelerini gerektirmektedir. Öğretmenler ve kütüphaneciler, elektronik kaynak labirentinde öğrencilere yol gösterici rolünü üstlenirken uygulama yazılımlarını ve bilginin üretim ve dağıtım döngüsünü öğretmek sorumluluğunu da yüklenmektedir (Rader 2001:27).

Araştırmacıların çoğu, öğretmenlerin eğitim sürecinin en önemli öğelerinden biri olduğu konusunda hem fikirdir. Eğitim sisteminde içerik, yöntem veya teknoloji alanındaki yenilikler ancak öğretmenin bu konularda olumlu tutumu ve yeniliği kabul ederek uygulamaya dönüştürmesiyle sonuç vermektedir (Memmedova ve Seferoğlu 2002:1).

İlk ve ortaöğretim müfredatlarının 21. yüzyıla hazırlanmasında, “eleştirel düşünme”, “problem çözme” ve “karar verme” becerilerinin önemi belirtilmektedir. Bu üç beceri öğrenmeyi öğrenen bireyler için temel becerilerdir.

Başka bir deyişle bilgi okuryazarı kişi, nasıl öğreneceğini öğrenmiş kişidir. Öğretmenlerin nasıl öğreteceklerini bilmeleri için önce öğrenmeyi öğrenmiş olmaları diğer bir deyişle bilgi okuryazarı olmaları gereklidir (Carr 1998:1).

Öğretim ve öğrenme sürecinde bilgi okuryazarlığının önemi vurgulanmasına rağmen bilgi okuryazarlığının öğretmen adaylarının eğitimine entegrasyonu gerçekleştirilememiştir. Bilgi okuryazarlığının müfredata entegrasyonu bu amaçla eğitim programlarında bilgi okuryazarlığı derslerine yer verilmesi konusu ele alınmalıdır (Carr 1998:3).

ABD'de başta ACRL olmak üzere çeşitli meslek dernekleri öğretmen adaylarının eğitimleri sürecinden bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olarak mezun olmaları için çalışmaktadır. Bilgi okuryazarlığı becerilerinin öğrencilere kazandırılmasında öğretmenlerin okul kütüphanecileri ile işbirliğine giderek özellikle ilk ve orta öğretim öğrencilerine yönelik çalışmalar yapmaları gerektiği vurgulanmaktadır (Carr 1998:3).

Öğretmen eğitiminde Northern Iowa Üniversitesi (UNI), Eğitim Fakültesi (Teacher Education Faculty) öğrenciler için hazırlanmış olan bilgi okuryazarlığı standartları öğretmen adayları için adapte etmiştir. (Krueger 2000). Öğretmen adaylarına bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasına yönelik çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Her ülke bilgi toplumu olma yolunda toplum bireylerini eğitecek öğretmenlerin eğitimine gerekli önemi vermelidir. Öğretmenlerin çağa uygun becerilerle donatılmaları gerekmektedir. Bu nedenle öğretmen adaylarının eğitim programlarının da gelişmelere paralel olarak yenilenmesi gerekmektedir. Okulların istenen seviyeye ulaşması, öğretmen yetiştirme programlarının değişen gereksinimlere göre yeniden şekillenmesi gerekmektedir (Güven 2001:2; Bayrak 1999:10).

Çağdaş insanı yetiştirmede yeni bir eğitim programına gereksinim duyulmaktadır. Bu program, bilgiye ulaşma yöntemlerini bilen, problem çözme

yeteneği gelişen, öğrenme ve bilgilenme isteğini devamlı canlı tutan, analitik düşünme becerisi kazanan, öğrenmeyi ekip çalışmasına yönlendiren ve öğrencinin öğrenimi sırasında aktif olarak katılımını sağlayan yaklaşımları içermelidir. Bu programların gerçekteşmesi için öğretmen adaylarının gereksinimleri karşılayacak bilgi ve becerilerle fakülteden mezun olmaları gerekmektedir (Gürşimşek 1998:25).

1996 yılında UNESCO tarafından düzenlenen konferansta, becerilerde sürekli olarak yeniden yapılanmanın gerektiği ve yeni bilginin oluşturulmasındaki katkılarından dolayı, öğretmenlerin yetiştirme programlarında yapısallaştırıcı yaklaşımın yer alması gerektiği tartışılmıştır (Güven 2001:2).

3.8. TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

Ülkemizdeki öğretmen yetiştirme modelleri iki türdür. Eğitim fakültelerindeki mevcut bölümler öğretmen yetiştirmekte veya bazı bölümlerden derece alan üniversite mezunlarına 1,5 yıllık tezsiz yüksek lisans programlarına devam ederek öğretmen olmaktadır (Bayrak 1999:10).

Ülkemizde öğretmen yetiştirmeye 1924 yılında 5 yıllık ilköğretim okullarının açılmasıyla başlanılmıştır. Daha sonra köy okulları için eğitim yetiştirmek amacıyla Köy enstitüleri kurulmuştur. 1932 yılında 6 yıla çıkarılan öğretmen yetiştirme süresi, 1970-71 öğretim yılından itibaren 7 yıla çıkarılmıştır. Öğretmenler, ilköğretim, ortaöğretim ve lise öğretmenliklerine yönelik olarak yetiştirilmişlerdir. 1974-75 öğretim yılında ilköğretim okullarının bir kısmı kapatılmış, bir kısmı da öğretmen lisesine dönüştürülmüştür. Aynı yıl ilk olarak öğretmen yetiştirmek üzere iki yıllık eğitim enstitüleri açılmıştır (Baskan 2001:17; Karagözoğlu ve Diğerleri 1993; Eğitim Fakülteleri...1998:3-5).

1972 yılında İlköğretim okulları “Eğitim Yüksek Okulları” adı altında diğer yüksek öğretim kurumları gibi üniversite çatısı altına alınmıştır. 1982 yılında 17 adet olan eğitim yüksek okullarının sayısı 1990 yılında 24’e ulaşmıştır. 1989 yılına kadar 2 yıllık eğitim veren Eğitim Yüksek Okulları 1989-90 öğretim yılından itibaren 4 yıllık lisans eğitimi vermeye başlamıştır. Eğitim Yüksek Okulları 1992-93 yılından itibaren sınıf öğretmenliği bölümü adıyla eğitim fakültelerinin bünyesine aktarılmıştır (Baskan 2001:17; Karagözoğlu ve Diğerleri 1993; Eğitim Fakülteleri...1998:5-7).

1970’li yıllarda iki yıllık eğitim enstitüleri 3 yıla, 1978-79 öğretim yılında 4 yıla çıkarılmış, “Yüksek Öğretmen Okulu” adını almıştır. Yüksek Öğretmen Okulu’nda fizik, kimya, tarih, Türk dili ve edebiyatı gibi alanlarda öğretilenler yetiştirilmiştir. Yüksek öğretmen mezunlarının statüsü üniversiteden mezun olan Fen-edebiyat mezunlarına eş seviyeye getirilmiştir. Söz konusu okullar daha sonra eğitim fakültelerine dönüşmüş ve üniversitelere bağlanmıştır (Baskan 2001:18; Karagözoğlu ve Diğerleri 1993; Eğitim Fakülteleri...1998:8-11).

Böylece ülkemizdeki öğretmen yetiştirme misyonu üniversitelere verilmiştir. 1998-99 öğretim yılında başlamak üzere öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesi YÖK tarafından yapılmış, eğitim fakültelerinin sorunlarını gidermek amacıyla bir takım kararlar alınmıştır. Ülkemiz üniversitelerinde öğretmen yetiştiren 66 adet Eğitim Fakültesi bulunmaktadır (Bkz.: Ek 1; Eğitim Fakültesi...2003; Baskan 2001:16; Eğitim Fakülteleri...1998:20).

YÖK Başkanlığı tarafından eğitim fakültelerini yeniden yapılandırma çalışması 1998-99 eğitim-öğretim yılında başlatılmıştır. Ülkenin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte öğretmenlerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. YÖK’ün ve Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Yetiştirme Projesi’nin ele aldığı kapsamında en son etkinliklerden birisi de öğretmen eğitiminde akreditasyon

sisteminin oluşturulmasıdır. Bu amaçla “Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi” oluşturulmuştur (Eğitim Fakülteleri...1998:26).

“Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi”, 1997 yılında Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu kararıyla Eğitim Fakültelerinde uygulanan programları denetlemek, değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla kurulmuştur. Komite'nin kurulmasını takiben öğretmen yetiştirme programlarındaki dersler ve içerikleri inceleye alınmıştır. Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi tarafından lisans düzeyinde öğretmen yetiştirme programı ve diğer fakülte mezunlarından öğretmen olmak isteyenlere eğitim fakülteleri bünyesinde açılan tezsiz yüksek lisans programı geliştirilmiştir (Eğitim Fakülteleri...1998:33-34).

İyi yetişmiş öğretmenlerin yeterlilik göstergelerinden biri de bilgi teknolojilerinden yararlanabilme ve bilgi teknolojilerini öğretme ve öğrenme sürecinde kullanabilmektir. Özellikle bilgi teknolojilerini ders kapsamında kullanma, dersi örneklendirilerek günlük yaşamla ilişkilendirme, öğrencilerle iyi iletişim kurma ve öğrencileri özel durumlara göre yönlendirme yeterlilik göstergeleri arasında yer alırken bilgi kaynaklarının kullanımı ve bilgi okuryazarlığı ile ilgili konularda yeterlilik göstergeleri arasında yer verilememektedir(Eğitim Fakülteleri...1998).

Eğitim sistemindeki en önemli temel sorun destek, bilgisayar, araç ve gereç değil, bilgi çağının gerektirdiği bakış açısını yakalayabilmektir. Ülkemizde her alanda gelişmeler olurken, eğitim sistemimiz bu gelişmelere ayak uyduramamış, eğitim programlarının içeriği, uygulanan yöntemler ve öğretim ortamlarında fazla bir yenilik getirilememiştir (Memmedova ve Seferoğlu 2002:3).

Bayrak'a (1999) göre, öğretmenlik her toplumda profesyonel bir meslek olarak ele alınmakta ve toplumsal statü zaman içinde dalgalanma göstermektedir. Türkiye'de öğretmenlik mesleği son yıllarda ciddi bir statü

kaybına uğramıştır. Bunun nedenleri arasında öğretmen yetiştirme sistemindeki eksiklikler en başta gelmektedir.

Ülkemizde öğretmen adaylarının yetiştirilmesiyle ilgili YÖK tarafından başlatılan yeniden yapılandırma çalışmalarını takiben 2000 yılında Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında Özel İhtisas Komisyonu çalışmalarında “Öğretmen Yetiştirme Alt Komisyonu” tarafından öğretmen yetiştirme konusu ele alınmıştır. Gelişen teknolojik ve bilgiye dayalı toplumsal süreçlerden ülkemiz eğitim sistemi de etkilenmiştir. 2023 yılını hedefleyen kalkınma planında eğitim sektörü yaklaşımında “öğretmen” önemli bir öge olarak yer almaktadır. 21. yüzyılda eğitimdeki paradigma değişiklikleri öğretmen ögesini geleneksel çerçevesini genişletmekte ve “eğitim uzmanları” ögesiyle birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Öğretmen yetiştirmede süreç, Eğitim Bilimleri çerçevesinde “eğitim uzmanları” yetiştirmeye birlikte düşünülmelidir (DPT 2000:39).

Ülkemizde öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerindeki ders programları incelendiğinde bilgi okuryazarlığı adı altında bilgi okuryazarlığı becerilerini tümünü kapsayan bir dersin olmadığı görülmektedir. Programda Yazılı Anlatım, Sözlü Anlatım, Gelişim ve Öğrenme, Bilgisayar, Özel Öğrenme Yöntemleri ve Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme ve Araştırma Yöntemleri gibi derslerin olduğu görülmektedir. Söz konusu derslerde temel bilgisayar becerileri, sözlü ve yazılı iletişim ve araştırma yöntemleri üzerinde durulmaktadır. Birbirinden bağımsız olarak verilen bu dersler bilgi okuryazarlığı becerilerinin ancak belli bir kısmını kapsamaktadır.

4. BÖLÜM

ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ OKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA, BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Araştırma, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Türkçe Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği I. ve II. öğretim son sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Araştırma için son sınıf öğrencilerinin seçilme nedeni, mevcut ders programlarının öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmelerine katkısı bulunup bulunmadığını ve varsa eksik becerileri belirlemektir.

Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin çalışmaya katılım oranı Tablo 5'te verilmiştir. Tablodan da görülebileceği gibi, söz konusu bölümlerde toplam 523 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin 436'sı (%83'ü) araştırmaya katılmıştır. Bölümlere göre katılım oranı %74 ile %95 arasında değişmektedir. Elde edilen sonuçlara göre örneklemin evreni temsil ettiği söylenebilir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılım Oranı

Bölüm	N	n	Katılım oranı
Okul Öncesi Öğretmenliği	102	96	% 94
Fen Bilgisi Öğretmenliği	98	69	% 70
Sınıf Öğretmenliği	118	112	% 95
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	102	83	% 81
Türkçe Öğretmenliği	103	76	% 74
Toplam	523	436	% 83

Araştırmaya katılan 436 öğrencinin 96'sı (%22) Okul Öncesi Öğretmenliği, 69'u (%16) Fen Bilgisi Öğretmenliği, 112'si (%26) Sınıf Öğretmenliği, 83'ü (%19) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, 76'sı (% 17) da Türkçe Öğretmenliği Bölümlerindedir (bkz. Tablo 6).

Tablo 6: Deneklerin Bölümlere Göre Dağılımı

Bölüm	n	%
Okul Öncesi Öğretmenliği	96	22
Fen Bilgisi Öğretmenliği	69	16
Sınıf Öğretmenliği	112	26
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	83	19
Türkçe Öğretmenliği	76	17
Toplam	436	100,0

↔↔

4. 1. ANKETİN HAZIRLANMASI

↔↔

Araştırma kapsamında gereksinim duyulan verilerin toplanması amacıyla bilgi okuryazarlığı aşamaları, bilgi okuryazarlığı standartları ve bilgi okuryazarlığı programları göz önüne alınarak bir anket hazırlanmıştır. Çalışmada temel alınan bilgi okuryazarlığı aşamaları; bilgi gereksiniminin tanımlanması, bilginin aranması, elde edilmesi, kullanılması, iletilmesi ve sürecin değerlendirilmesi basamaklarını içermektedir.

Anket, söz konusu aşamaları temsil edecek şekilde hazırlanmış 35 madde/ifade içermekte ve üç bölümden oluşmaktadır (Bkz.: Ek 2). Her madde/ifade için öğretmen adaylarından üç yanıt vermeleri beklenmiştir. Birinci bölümde öğretmen adaylarından ankette verilen ifadeleri değerlendirerek ilgili konudaki zorlanma derecelerini belirtmeleri istenmiştir. Bu amaçla 5'li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçekte “çok zorlanıyorum= 1”, “zorlanıyorum= 2”, “kararsızım= 3”, “zorlanmıyorum= 4” ve “hiç zorlanmıyorum= 5” şeklinde

puanlama yapılmıştır. Elde edilen ortalamaların değerlendirilmesinde kullanılan puan dağılımları ise şöyledir: 0-0.99 = çok zorlanıyorum; 1-1,99 = zorlanıyorum; 2-2,99 = kararsızım; 3-3,99 = zorlanmıyorum; 4-5 = hiç zorlanmıyorum;

İkinci bölümde öğretmen adaylarına ankette belirtilen bilgi okuryazarlığı becerileri ile ilgili eğitim alıp almadıkları sorulmuş, bu aşamayı evet (E) veya hayır (H) şeklinde yanıtlamaları beklenmiştir. Araştırmanın temel amacı durum saptamasından sonra önerilerde bulunmak olduğu için öğrencilere üçüncü aşamada ayrıca ilgili konuda eğitim almak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Bu bölümde de öğrencilere evet (E) ve hayır (H) seçenekleri sunulmuştur. Sonuç olarak öğrencilerden her soruya üç yanıt vermeleri beklenmiştir. Anket sonuçları da benzer şekilde üç bölüm altında değerlendirilecektir. Birinci bölümde öğrencilerin söz konusu durumlarla ilgili beceri düzeyleri, ikinci bölümde öğretmen adaylarının eğitim süreçlerinde bilgi okuryazarlığı konusunda eğitim alıp almadıkları ve üçüncü bölümde bu konularda eğitim almak isteyip istemedikleri üzerinde durulacaktır.

Geniş ölçekli çalışmaya başlamadan önce bir pilot çalışma yapılmıştır.

4. 2. PİLOT ÇALIŞMA

Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan bilgi okuryazarlığı anketindeki ifadelerin anlaşılabilirliğini, öğrencilerin seviyelerine uygunluğunu, uygulama esnasında çıkabilecek güçlükleri belirlemek amacıyla Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi 3. ve 4. sınıf öğrencileri üzerinde (80 öğrenci) bir pilot çalışma yürütülmüş, pilot çalışma sonucunda 15-20 dakikalık sürenin anketin doldurulması için yeterli olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 7).

Tablo 7: Deneklerin Sınıflara Göre Dağılımı

Sınıf	n	%
3. Sınıf	31	39
4. Sınıf	49	61
Toplam	80	100

[↩↩](#)

Bilgi okuryazarlığı anketi hazırlanırken mesleki terminoloji kullanmamaya özen gösterilmiş, uygulamada bir sorun çıkmadığı için pilot çalışma sonucunda sorularda değişikliğe gidilmemiştir. Pilot çalışmada yönlendirme yapılmış olmasına rağmen soruların genellikle birinci aşamasını işaretleyen öğrencilerin ikinci ve üçüncü aşamaları işaretlemedikleri görülmüştür. Geniş ölçekli çalışmada sınıfta öğrenciler arasında gezilerek işaretleme eksiği bulunan öğrencilerin uyarılmasının gerektiği sonucuna varılmıştır. Pilot çalışma sonucunda anketin güvenilirlik katsayısı Alpha .89 olarak bulunmuştur.

4.3. GENİŞ ÖLÇEKLİ ÇALIŞMA

[↩↩](#)

Pilot çalışmada anket sorularının öğrenciler tarafından anlaşılmasında bir sorun olmadığının ve anketin güvenilirlik katsayısının yüksek olduğunun saptanması sonucunda geniş ölçekli çalışma başlatılmıştır. Anket çalışmasının ders saatinde ve ders sorumlusunun da bulunduğu bir ortamda yapılması uygun görülmüştür. Bölümlerin ders programları incelenerek öğrenci katılımının nispeten yüksek olduğu tahmin edilen zorunlu dersler seçilmiş, ders sorumlusuyla ön görüşme yapılarak araştırmanın amacı hakkında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Pilot çalışmada yapılan yönlendirme anket çalışmasında da yapılmıştır.

Anket çalışmasından elde edilen bulguların sunulmasına geçmeden önce anket çalışmasının yapıldığı Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Kütüphanesi hakkında kısaca bilgi verilmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür.

4.3.1. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kütüphanesi

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sakarya ili Hendek ilçesinde eğitim ve öğretim vermektedir. Fakülte Kütüphanesi, Üniversite'nin öğretim elemanlarına, personeline ve öğrencilerine hizmet vermektedir. Kütüphane çalışanları arasında meslekten kütüphaneci yoktur. Çalışan personelin öğrencileri yönlendirmek ve bilgilendirmek gibi hizmetleri veremediği bilinmektedir. Kütüphane koleksiyonu kapalı raf sistemiyle hizmete sunulmuş kitaplardan oluşmaktadır. Koleksiyonda bulunan yaklaşık 3.000 kitabın künyesi kütüphane otomasyon programında kayıtlıdır ve Merkez Kütüphane kayıtlarıyla beraber web katalog üzerinden taramaya açıktır. Kullanıcı katalog taramasını kütüphane dışından, örneğin Fakülte İnternet Merkezindeki bilgisayarları kullanarak web üzerinden kendisi yapabildiği gibi Kütüphane içinde personelden de isteyebilmektedir. Fakülte Kütüphanesi içinde kullanıcılara açık terminal bulunmamaktadır. Katalog taraması sonucunda yer numarası ve künye bilgileri saptanan kaynaklar kullanıcıya personel tarafından verilmektedir. Öğrenciler gereksinim duyduklarında Merkez Kütüphanede bulunan katalog tarama bilgisayarlarından da faydalanabilmektedirler. Öğrencilerin Üniversite'nin abone olduğu veritabanlarına Merkez Kütüphane terminallerinden veya Kampus ve Fakülte'deki internet merkezlerinde bulunan terminallerden erişim olanakları da vardır (Genel Bilgiler 2004).

4.3.2. BULGULAR [↔↔](#)

4.3.2.1. Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Beceri Düzeyleri [↔↔](#)

Bilgi okuryazarlığının aşamalarını temsil eden çeşitli etkinlikleri içeren 35 maddelik anketin birinci bölümünde yer alan ölçekten elde edilen veriler Tablo 8'de sunulmuştur. Bu aşamada öğrencilerden ilgili faaliyetleri gerçekleştirme derecelerini 5'li Likert tipi ölçek üzerinde belirtmeleri istenmiştir. Veriler incelendiğinde 35 maddenin 9'undan elde edilen ortalamaların “kararsızım” (2-2,99) ve diğer 26'sından elde edilen ortalamaların “zorlanmıyorum” (3-3.99) dilimini işaret ettiği görülmektedir. Öğrencilerin hiçbir etkinlik için “çok zorlanıyorum”, “zorlanıyorum” veya “hiç zorlanmıyorum” seçeneklerini işaretlemedikleri görülmektedir.

Öğrencilerin “kararsız” (2-2,99) olduklarını belirttikleri etkinlikler şunlardır: Elektronik veritabanlarını seçmek ve kullanmak; elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirmeleri anlamak ve uygulamak; bilgi gereksinimini tanımlamak; web kaynaklarını (web üzerindeki web sayfaları, elektronik dergiler, ansiklopediler gibi) kullanmak; bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür gibi sınırlamalar yapmak, kavramlar arasındaki ilişkileri belirlemek); kütüphane kataloğunu kullanmak; web kaynaklarını değerlendirmek (güncellik, güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından) ve bilginin iletiminde/sunumunda uygun teknolojiyi (power point slaytları gibi) kullanmak. —Öğrencilerin zorlanıyorum, zorlanmıyorum, çok zorlanıyorum, hiç zorlanmıyorum kategorilerine sokmayıp kararsız olduklarını belirttikleri etkinliklerin daha çok bilgi okuryazarlığının bilgi ihtiyacının tanımlanması, bilginin aranması ve elde edilmesi aşamalarıyla ilgili olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinliklerine Göre Ortalamaları

	\bar{X}	ss
1. Ödev/Araştırma konusunu kendim belirlemek durumunda kaldığımda	3.13	.97
2. Ödev/Araştırma konusuna ilişkin bilgi gereksinimimi tanımlamakta	2.96	1.04
3. Ödev/Araştırma konusunu genişletmekte ve daraltmakta	3.10	1.07
4. Gereksinim duyduğum bilgiyi nasıl ve nerede bulacağımı bilmekte	3.01	1.14
5. Bilgi aramada konuyu en iyi ifade eden kelimeleri (anahtar kelimeleri) belirlemekte	3.17	1.12
6. Hangi tür bilgi kaynağının bilgi gereksinimi için daha uygun olduğuna karar vermekte	3.27	.98
7. Farklı türdeki bilgi kaynaklarını (ansiklopedi, dergi, rehber, yıllık gibi) kullanmakta	3.48	1.11
8. Web kaynaklarını (elektronik dergiler, ansiklopediler, web sayfaları vb.) kullanmakta	2.81	1.28
9. Bilgiye erişimi sağlayan indeksleri ve elektronik veritabanlarını seçmekte ve kullanmakta	2.43	1.15
10. Web arama motorlarını (google, altavista, arbul, gibi) kullanmakta	3.23	1.30
11. E-bilgi erişim sistemlerindeki (veritabanları) yönlendirici bilgileri anlamakta ve uygulamakta	2.60	1.24
12. Bilgisayarla bilgi ararken tarih, dil ve tür gibi sınırlamalar yapmakta	2.79	1.18
13. Bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arasındaki ilişkileri (“ve, veya, değil” ile) belirlemekte	2.81	1.17
14. Bilgi ararken başarısız olursam farklı arama yaklaşımlar denemekte	3.20	1.16
15. Kütüphane katalogları kullanmakta	2.94	1.22
16. Katalogda kaynaklarla ilgili sunulan bilgiyi anlamakta	3.21	1.20
17. Diğer kütüphaneleri kullanmakta	3.28	1.19
18. Elde ettiğim bilginin nitelik ve nicelik açısından konuya uygunluğunu değerlendirmekte	3.48	1.04
19. Bilgiyi, güncellik, güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmekte	3.31	1.07
20. Web kaynaklarını güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmekte	2.93	1.16
21. Elde ettiğim bilgi kaynağını okuyup temel fikrini belirlemekte	3.71	.94
22. Okuduğum bilgi kaynakları arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemekte	3.72	.89
23. Elde ettiğim bilgiyi yorumlamakta	3.72	.88
24. Önceki bilgilerimle yeni elde ettiğim bilgiyi ilişkilendirmekte	3.81	.84
25. Kaynaklardan elde ettiğim bilgiyi kendi sözcüklerimle yeniden ifade etmekte	3.47	.96
26. Ödev/araştırma yaparken çok sayıda kaynağı bir arada kullanmakta	3.38	1.09
27. Ödevin bölümlerini (kapak, içindekiler, giriş, gelişme, kaynakça, ekler, gibi) düzenlemekte	3.65	1.07
28. Ödev içinde hangi bilginin nereden alındığını göstermekte (gönderme/atıf, alıntı yapma)	3.52	1.05
29. Ödevde/araştırmada kullandığım farklı türde kaynakların kaynakça bilgilerini hazırlamakta	3.67	.98
30. Araştırma sonuçlarımı sözlü olarak sunmakta	3.28	1.13
31. Araştırma sonuçlarımı yazılı olarak (ödev, rapor, makale, vb) sunmakta	3.47	1.10
32. Bilginin sunumunda sayfa sayısı, zaman gibi sınırlamalara uymakta	3.21	1.11
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi (power point, word dosyası) kullanmakta	2.73	1.20
34. Yaptığım ödevleri/araştırmaları eleştirmekte (güçlü ve zayıf yönlerini tanımlamakta)	3.47	.94
35. Bilgi ile ilgili faaliyetlerimden ileriye yönelik dersler çıkarmakta	3.45	.90
Toplam	3,23	1.09

\bar{X} : ortalama

ss: standart sapma

Öğrencilerin “zorlanmıyorum” (3-3,99) seçeneğini işaretledikleri etkinlikler ise şunlardır: Mevcut bilgiyle yeni elde edilen bilgiyi ilişkilendirmek; ödev/araştırma konusu seçmek; konuyu genişletmek veya daraltmak; bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek; anahtar kelimeleri belirlemek; hangi tür bilgi kaynağının hangi tür bilgi gereksinimi için daha uygun olduğuna karar vermek; farklı türdeki bilgi kaynaklarını kullanmak; web arama motorlarını kullanmak; bilgi ararken farklı arama yaklaşımları denemek; katalogda sunulan künye bilgilerini

anlamak; başka kütüphaneleri kullanmak; elde edilen bilginin nitelik ve nicelik açısından konuya uygunluğunu değerlendirmek; bilgiyi, güncellik, güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmek; bilgi kaynağında aktarılan temel fikri belirlemek; bilgi kaynakları arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek; bilgiyi yorumlamak; bilgiyi yeniden ifade etmek; çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak; ödev/araştırma raporu bölümlerini düzenlemek; gönderme/atıf yapmak; kaynakça hazırlamak; sözlü sunum yapmak; yazılı sunum yapmak; bilgi sunumunda sayfa sayısı, zaman gibi sınırlamalara uymak; kendi çalışmalarını (ödevleri/araştırmaları) eleştirmek; bilgi ile ilgili faaliyetlerden ileriye yönelik dersler çıkarmak.

Öğretmen adaylarının zorlanmadıklarını belirttikleri etkinliklerin bilginin kullanılması ve iletilmesi aşamalarıyla ilgili olduğu görülmektedir. Bu aşama bilgi kaynaklarının değerlendirilmesi, bilginin analizi, sentezi, yorumlanması, özetlenmesi, yeniden ifade edilmesi ve düzenlenmesi ile ilgili etkinlikleri kapsamaktadır.

Yükseköğretim Kurulu tarafından oluşturulan Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi'nin çalışmalarının sonucunda Ülkemizde öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin müfredatları birleştirilmiş ve 1998 yılından itibaren tüm eğitim fakültelerinde ortak müfredat uygulanmaya başlanmıştır. Bilgi okuryazarlığının söz konusu ortak müfredatın kapsamında bir ders olarak yer almadığı bilinmekte ancak eldeki bulgular müfredatın bazı bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesine katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır (Eğitim Fakülteleri 1998: 26).

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerileriyle ilgili ortalamaları bölümleri dikkate alınarak da incelenmiştir (bkz. Tablo 9). Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin "kararsız" (2-2,99) seçeneğini işaretledikleri etkinlikler şunlardır: İndeksleri ve elektronik veritabanlarını seçmek ve kullanmak; elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirici bilgileri anlamak ve uygulamak; bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür gibi sınırlamalar

yapmak, kavramlar arasındaki ilişkileri göstermek); bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak; web kaynaklarını kullanmak; kütüphane kataloğunu kullanmak. Sonuç olarak, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin bilgi erişim aşamasıyla ilgili etkinliklerde “kararsız” olduklarını söyleyebiliriz. Fakülte kütüphanesindeki koşulların (Kütüphane içinden kataloğun taranamaması, Kütüphanenin kapalı raf sistemiyle çalışması, veritabanı, internet ve web kaynaklarına ulaşmak için gerekli altyapı ve donanımın Kütüphane’de bulunmaması, söz konusu erişim araçlarının kullanımını öğretecek bir kütüphanecinin olmaması) ilgili becerilerin gelişmesini olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir. Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri diğer tüm etkinlikler için “zorlanmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Öğrencilerin kendilerini tam yeterli gördükleri (hiç zorlanmıyorum) ve zorlandıklarını veya çok zorlandıklarını ifade ettikleri etkinlik bulunmamaktadır (bkz. Tablo 9). Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile ilgili bulguların genel bulgulardan çok farklı olmadıkları görülmektedir.

Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin yanıtları incelendiğinde diğer bölümlerden bazı konularda farklılıklar gösterdikleri görülmektedir. Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin kararsız oldukları etkinlikler şunlardır: İndeksleri ve elektronik veritabanlarını seçmek ve kullanmak; ödev/araştırma konusunu seçmek, konuyu genişletmek ve daraltmak; bilgi gereksinimini tanımlamak; bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek; web kaynaklarını kullanmak; elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirici bilgileri anlamak ve uygulamak; bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür gibi sınırlamalar yapmak, kavramlar arası ilişkileri Boole mantığını kullanarak belirtmek); web kaynaklarını güncellik, güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmek (bkz. Tablo 9).

Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin diğer bölümlerden farklı olarak araştırma konusunu belirlemek ve araştırma konusunu sınırlandırmak konularında da “kararsız” seçeneğine yöneldikleri görülmektedir. Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri yukarıda sayılanlar dışında kalan

etkinliklerde zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin zorlanmadıkları konular bilginin kullanılması, değerlendirilmesi, iletimi, düzenlenmesi aşamaları ile ilişkilidir ve diğer bölümlerle benzerlikler göstermektedir. Ancak diğer bölümlerden farklı olarak Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin bilginin sunumunda uygun teknolojiyi (power point gibi) kullanmak konusunda da zorlanmadıklarını belirttikleri görülmüştür. Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin alanları gereği bilgisayar ve öğretim teknolojileri konularına daha yatkın oldukları düşünülebilir.

Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerine gelince, öğrencilerin “kararsız” (2-2,99) kaldıkları seçenekler şöyle sıralanabilir: İndeksleri ve elektronik veritabanlarını seçmek ve kullanmak; bilginin iletiminde/sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak. Öğrencilerin sadece belirtilen iki etkinlikte kararsız kaldıkları ve diğer bölümlerin öğrencilerine göre bilgi okuryazarlığı becerilerinde daha yüksek ortalamalar tutturdıkları görülmektedir. Öğrenciler, diğer bölüm öğrencilerinin kararsız oldukları kütüphane kataloglarını kullanmak, bilgisayarla bilgi ararken tarih, dil gibi sınırlamalar yapmak ve kavramlar arası ilişkileri göstermek, web kaynakları ve elektronik veritabanlarını kullanmak, web kaynaklarını değerlendirmek gibi etkinliklerde zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin kaynakça hazırlamak ve ödev bölümlerini düzenlemekle ilgili iki etkinlikte ise hiç zorlanmadıklarını belirttikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin “kararsız” olduklarını belirttikleri etkinlikler ise şunlardır: İndeksleri ve elektronik veritabanlarını seçmek ve kullanmak; bilginin iletiminde/sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak; elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirici bilgileri anlamak ve uygulamak; web kaynaklarını kullanmak; bilgisayarla bilgi ararken kullanılan teknikler; bilgi gereksinimini tanımlamak ve web kaynaklarını değerlendirmek (bkz. Tablo 9).

Öğrenciler yukarıda sayılanların dışında kalan etkinliklerde zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin ödev konusuna ilişkin bilgi gereksinimi tanımlamak, web kaynaklarını kullanmak,

veritabanları ve indeksleri kullanmak, elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirici bilgileri anlamak ve uygulamak, bilgisayarla bilgi aramak, bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arası ilişkileri kurmak, kütüphane kataloglarını kullanmak, web kaynaklarını değerlendirmek konularında Okul Öncesi Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencileriyle benzerlik gösterdikleri görülmektedir.

Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin ise indeksleri ve elektronik veritabanlarını seçmek ve kullanmak; elektronik bilgi erişim sistemlerindeki (veritabanları, arama motorları, vb) yönlendirici bilgileri anlamak ve uygulamak; bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak; bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arasında ilişkileri göstermek amacıyla Boole işleçlerini kullanmak; bilgi gereksinimini tanımlamak; ödev/araştırma konusunu genişletmek ve daraltmak; bilginin iletiminde/sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak; bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek; web arama motorlarını kullanmak; kütüphane kataloglarını kullanmak; katalogda kaynaklarla ilgili sunulan bilgiyi anlamak; web kaynaklarını güncellik, güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmek; bilgi ararken farklı arama yaklaşımları denemek gibi etkinliklerde “kararsız” (2-2,99) olduklarını belirttikleri görülmektedir. Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre daha fazla etkinlikte kararsızlık düzeyini işaretledikleri görülmektedir.

Öğrencilerin bilgiyi yorumlamak; mevcut bilgiyle yeni bilgiyi ilişkilendirmek; kaynağın ana fikrini çıkarmak; kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek; bilgiyi yeniden ifade etmek; çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak; ödevin bölümlerini düzenlemek; bilginin kaynağına gönderme/atıf yapmak; kaynakça hazırlamak; sözlü ve yazılı sunum yapmak; bilgi sunumunda sayfa sayısı, zaman gibi sınırlamalara uymak gibi etkinliklerde zorlanmadıkları görülmektedir. Öğrencilerin bilginin analizi, sentezi, yorumlanması, düzenlenmesi ve sunumu aşamaları ile ilgili etkinliklerde zorlanmamaları müfredatlarına bağlanabilir.

Sonuç olarak, öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerileri açısından bakıldığında bölümler arasında benzerlikler kadar farklılıkların da olduğu görülmektedir. Örneğin, Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin, Okul Öncesi, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin “kararsız” oldukları bazı etkinliklerde (bilgi gereksinimini tanımlamak, web kaynaklarını kullanmak, elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirici bilgileri anlamak ve uygulamak, bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arası ilişkileri kurmak, katalog kullanmak, katalogdaki künye bilgilerini anlamak, web kaynaklarını değerlendirmek) zorlanmadıkları görülmektedir. Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencilerinin ise diğer öğrencilerin zorlanmadıklarını belirttikleri bazı konularda kararsız oldukları görülmektedir. Eğitim Fakültesindeki bölümlerin öğretim programlarında öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesine katkıda bulunabilecek “Yazılı Anlatım”, Sözlü Anlatım”, “Bilgisayar”, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme”, “Gelişim ve Öğrenme” ve “Özel Öğretim Yöntemleri” gibi dersler bulunmaktadır (Sakarya Üniversitesi...2004; Bkz.: Ek-3). Bölümler arası bilgi okuryazarlığı düzeylerindeki benzerliklerin ortak programa bağlı söz konusu derslerden, farklılıkların ise bazı bölümlerde verilen ancak diğer bölümlerde verilmeyen (Araştırma Yöntemleri gibi) derslerden kaynaklandığı düşünülebilir. Bölüm öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı düzeylerindeki farklılıkların öğrencilerin yüksek öğretim öncesinde aldıkları eğitim, ilgi alanları, kişisel çalışmaları gibi etkenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 9: Deneklerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinlikleri İle İlgili Ortalamalarının Bölümlere Göre Dağılımı

Etkinlikler	Okul Ögrt.		Öncesi		Fen Bilgisi Ögrt.		Sınıf Ögrt.		Sosyal Bilgiler Ögrt.		Türkçe Ögrt.	
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss
1.	3.36	.95	2.73	.90	3.35	.94	3.12	.97	3.14	1.00		
2.	2.96	1.17	2.94	.97	3.17	1.01	2.81	1.03	2.92	.99		
3.	3.33	1.09	2.85	1.05	3.27	1.04	3.13	1.14	2.92	.97		
4.	2.99	1.21	2.82	1.1	3.33	1.02	3.07	1.13	2.84	1.19		
5.	3.06	1.22	3.10	1.07	3.36	1.07	3.21	1.07	3.12	1.15		
6.	3.39	.90	3.17	.98	3.44	.94	3.18	1.07	3.17	1.03		
7.	3.44	1.23	3.40	1.1	3.78	1.03	3.47	1.12	3.31	1.07		
8.	2.68	1.24	2.93	1.23	3.15	1.28	2.54	1.27	2.75	1.30		
9.	2.35	1.18	2.55	1.09	2.79	1.2	2.19	1.11	2.27	1.07		
10.	3.27	1.24	3.35	1.26	3.48	1.28	3.16	1.36	2.89	1.32		
11.	2.38	1.25	2.78	1.19	3.02	1.3	2.45	1.12	2.37	1.15		
12.	2.59	1.20	2.76	1.02	3.19	1.2	2.65	1.13	2.76	1.20		
13.	2.59	1.14	2.79	1.05	3.38	1.11	2.61	1.23	2.68	1.09		
14.	3.41	1.22	2.93	1.05	3.75	1.06	3.10	1.02	2.81	1.17		
15.	2.87	1.13	2.78	1.15	3.19	1.3	2.97	1.32	2.89	1.17		
16.	3.12	1.2	3.19	1.27	3.49	1.17	3.29	1.18	2.96	1.19		
17.	2.96	1.24	3.28	1.15	3.61	1.09	3.36	1.19	3.19	1.22		
18.	3.59	1.09	3.27	.93	3.59	.99	3.57	1.13	3.38	1.04		
19.	3.26	1.07	3.16	1.00	3.47	1.07	3.29	1.16	3.37	1.05		
20.	2.88	1.20	2.85	1.07	3.13	1.06	2.89	1.20	2.9	1.28		
21.	3.58	1.14	3.59	.913	3.92	.84	3.78	.816	3.68	.96		
22.	3.75	.96	3.58	.96	3.91	.80	3.69	.923	3.67	.83		
23.	3.76	.82	3.45	.88	3.86	.82	3.78	.95	3.75	.918		
24.	3.89	.75	3.69	.98	3.87	.75	3.86	.88	3.74	.92		
25.	3.63	.88	3.28	1.03	3.54	.10	3.44	1.08	3.46	.93		
26.	3.29	1.21	3.12	1.19	3.58	1.06	3.53	1.00	3.38	1.00		
27.	3.79	1.06	3.29	1.15	4.00	.83	3.58	1.12	3.59	1.11		
28.	3.59	.99	3.27	1.13	3.77	.96	3.29	1.12	3.68	.96		
29.	3.63	.90	3.49	1.13	4.05	.78	3.60	1.09	3.58	.95		
30.	3.06	1.22	3.34	1.1	3.33	1.11	3.46	1.12	3.21	1.11		
31.	3.39	1.17	3.16	1.12	3.68	.99	3.55	1.12	3.57	1.11		
32.	3.35	1.10	3.17	1.12	3.35	1.06	3.13	1.16	3.05	1.14		
33.	2.63	1.15	3.38	1.14	2.93	1.16	2.22	1.08	2.57	1.2		
34.	3.37	.97	3.56	.88	3.58	.84	3.33	.99	3.15	.99		
35.	3.35	.96	3.42	.88	3.57	.88	3.41	.90	3.50	.93		
Toplam	3.21	1.1	3.16	1.05	3.48	1.01	3.19	1.1	3.14	1.07		

\bar{X} : ortalama

ss: standart sapma

Bölümler arasındaki farklılıkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı da araştırılmış, bu amaçla tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ve Tukey HSD testi kullanılmış, anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır (Büyüköztürk 2002: 47; George ve Mallery 2001: 131-140; bkz. Tablo 10). Varyans analizi sonucunda, p-değerleri 0.05'den büyük olan 14 etkinlikte (bilgi gereksinimini tanımlamak; anahtar kelimeleri belirlemek; uygun bilgi kaynağını seçmek; bilgi arama stratejisini gözden geçirmek; bilginin nitelik ve nicelik

açısından konuya uygunluğunu değerlendirmek; bilgiyi güncellik, güvenilirlik açısından değerlendirmek; web kaynaklarını değerlendirmek; kaynağın ana fikrini belirlemek; bilgi kaynakları arasındaki farklılıkları belirlemek; var olan bilgiyle yeni bilgiyi ilişkilendirmek; bilgiyi yeniden ifade etmek; sözlü sunum yapmak; bilgi sunumunda sınırlamalara uymak; bilgi arama sürecini değerlendirmek) öğrencilerin zorlanma düzeylerinde bölümler arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür (bkz.: Tablo 10). P değeri 0.05'den küçük olan diğer etkinliklerde ise bölümler arası farkın anlamlı olduğu kabul edilmiştir. Hangi etkinliklerde hangi bölümler arasındaki farkın anlamlı olduğunu belirlemek için kullanılan Tukey HSD testinin sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda "araştırma konusunu belirlemek" etkinliğinde zorlanma düzeyi açısından Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenliği Bölümleri öğrencileri arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Başka bir ifade ile, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ilgili etkinlikte Fen Bilgisi Bölümü öğrencilerine göre daha az zorlanmaktadır.

Araştırma konusunun sınırlandırılması etkinliğinde Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile Fen Bilgisi ve Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencileri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Başka bir ifadeyle, Fen Bilgisi ve Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencileri bu konuda Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinden daha fazla zorlanmaktadır.

Tablo 10 : Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Becerileri Konusunda Bölümler Arası Farklılıkların Anlamlılığı

Etkinlikler	F	p
1. Ödev/Araştırma konusunu kendim belirlemek durumunda kaldığımda	6,244	,000
2. Ödev/Araştırma konusuna ilişkin bilgi gereksinimimi tanımlamakta	1,654	,160
3. Ödev/Araştırma konusunu genişletmekte ve daraltmakta	3,987	,003
4. Gereksinim duyduğum bilgiyi nasıl ve nerede bulacağımı bilmekte	3,488	,008
5. Bilgi aramada konuyu en iyi ifade eden kelimeleri (anahtar kelimeleri) belirlemekte	1,344	,253
6. Hangi tür bilgi kaynağının bilgi gereksinimi için daha uygun olduğuna karar vermekte	1,686	,152
7. Farklı türdeki bilgi kaynaklarını (ansiklopedi, dergi, rehber, yıllık gibi) kullanmakta	2,556	,038
8. Web kaynaklarını (elektronik dergiler, ansiklopediler, web sayfaları vb.) kullanmakta	3,836	,004
9. Bilgiye erişimi sağlayan indeksleri ve elektronik veritabanlarını seçmekte ve kullanmakta	4,596	,001
10. Web arama motorlarını (google, altavista, arabul, gibi) kullanmakta	2,613	,035
11. E-bilgi erişim sistemlerindeki (veritabanları) yönlendirici bilgileri anlamakta ve uygulamakta	6.216	,000
12. Bilgisayarla bilgi ararken tarih, dil ve tür gibi sınırlamalar yapmakta	4,523	,001
13. Bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arasındaki ilişkileri ("ve, veya, değil" ile) belirlemekte	9,569	,000
14. Bilgi ararken başarısız olursam farklı arama yaklaşımlar denemekte	10,819	,000
15. Kütüphane katalogları kullanmakta	1,611	,171
16. Kataloğda kaynaklarla ilgili sunulan bilgiyi anlamakta	2,761	,027
17. Diğer kütüphaneleri kullanmakta	4,165	,003
18. Elde ettiğim bilginin nitelik ve nicelik açısından konuya uygunluğunu değerlendirmekte	1,451	,216
19. Bilgiyi, güncellik, güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmekte	1,134	,340
20. Web kaynaklarını güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmekte	1.139	,337
21. Elde ettiğim bilgi kaynağını okuyup temel fikrini belirlemekte	2,077	,083
22. Okuduğum bilgi kaynakları arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemekte	2,231	,065
23. Elde ettiğim bilgiyi yorumlamakta	2,536	,040
24. Önceki bilgilerimle yeni elde ettiğim bilgiyi ilişkilendirmekte	1,032	,390
25. Kaynaklardan elde ettiğim bilgiyi kendi sözcüklerimle yeniden ifade etmekte	1,488	,205
26. Ödev/araştırma yaparken çok sayıda kaynağı bir arada kullanmakta	2.417	,048
27. Ödevin bölümlerini (kapak, içindekiler, giriş, gelişme, kaynakça, ekler, gibi) düzenlemekte	6.705	,000
28. Ödev içinde hangi bilginin nereden alındığını göstermekte (gönderme/atıf, alıntı yapma)	4.254	,002
29. Ödevde/araştırmada kullandığım farklı türde kaynakların kaynakça bilgilerini hazırlamakta	6.156	,000
30. Ödev/araştırma sonuçlarımı sözlü olarak sunmakta	1.345	,252
31. Araştırma sonuçlarımı yazılı olarak (ödev, rapor, makale, vb) sunmakta	2.773	,027
32. Bilginin sunumunda sayfa sayısı, zaman gibi sınırlamalara uymakta	1.592	,175
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmakta (power point, word dosyası)	10.643	,000
34. Yaptığım ödevleri/araştırmaları eleştirmekte (güçlü ve zayıf yönlerini tanımlamakta)	3.076	,016
35. Bilgi ile ilgili faaliyetlerimden ileriye yönelik dersler çıkarmakta	1.010	,402

Gereksinim duyulan bilginin nasıl ve nereden bulunacağını bilmek etkinliğinde Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin Fen Bilgisi ve Türkçe Öğretmenliği Bölümleri öğrencilerinden; farklı türde bilgi kaynaklarını kullanmak konusunda Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin Türkçe Bölümü öğrencilerinden; web kaynaklarını kullanmak konusunda Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ve Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümlerinin öğrencilerinden; indeksler ve veritabanlarını kullanmak konusunda yine Sınıf

Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümleri öğrencilerinden daha az zorlandıkları görülmektedir.

İnternet arama motorlarının kullanımında Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencileri arasında Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin lehine; elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirici bilgileri anlamak ve uygulamak konusunda Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile Okul Öncesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümlerinin öğrencileri arasında yine Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin lehine fark bulunmuştur. Bilgisayarla bilgi ararken dil, tür sınırlamaları yapmak konusunda Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile Okul Öncesi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümleri öğrencileri arasında; bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arası ilişkileri kurmak (Boole işleçlerini kullanmak) konusunda Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileriyle tüm diğer öğrenciler arasında Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin lehine fark olduğu saptanmıştır.

Farklı arama stratejileri denemek konusunda Türkçe, Sosyal ve Fen Bilgileri Öğretmenliği Bölümleri öğrenciler ile Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileri arasında Sınıf Öğretmenliği Bölümünün lehine, aynı konuda Türkçe Öğretmenliği Bölümü ile Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü arasında Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü lehine; katalogda sunulan künye bilgilerini anlamak konusunda Türkçe Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği Bölümleri arasında Sınıf Öğretmenliği Bölümünün lehine; diğer kütüphaneleri kullanmak konusunda Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileri arasında Sınıf Öğretmenliği Bölümü lehine; bilgiyi yorumlamak etkinliğinde Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü ile Sınıf Öğretmenliği Bölümü arasında Sınıf Öğretmenliği Bölümü lehine; çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak konusunda yine Fen Bilgisi Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği Bölümü arasında Sınıf Öğretmenliği Bölümünün lehine fark bulunmuştur.

Ödev bölümlerini düzenlemek konusunda Sınıf Öğretmenliği Bölümü ile Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenliği Bölümleri arasında Sınıf Öğretmenliğinin lehine, aynı konuda Fen Bilgisi Öğretmenliği ile Okul Öncesi Öğretmenliği arasında Okul Öncesi Öğretmenliğinin lehine; bilginin kaynağına gönderme/atıf yapmak konusunda Sınıf Öğretmenliği Bölümü ile Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği arasında Sınıf Öğretmenliğinin lehine; kaynakça hazırlamak konusunda Sınıf Öğretmenliği ile tüm diğer bölümler arasında Sınıf Öğretmenliğinin lehine; yazılı sunum yapmak konusunda Fen Bilgileri Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği arasında Sınıf Öğretmenliği lehine; bilgi sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak konusunda Fen Bilgisi Öğretmenliği ile Okul Öncesi, Sosyal Bilgiler ve Türkçe Öğretmenliği Bölümleri arasında Fen Bilgileri Öğretmenliği lehine, aynı konuda Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği arasında Sınıf Öğretmenliği lehine; öğrencinin yaptığı ödevleri eleştirmesi konusunda Sınıf Öğretmenliği ile Türkçe Öğretmenliği Bölümleri arasında birincinin lehine fark bulunmuştur.

Sonuç olarak, araştırmada ele alınan bilgi okuryazarlığı etkinlikleri kapsamında Türkçe Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümlerinin öğrencileri hiçbir etkinlikte; Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencileri 1 etkinlikte; Okul Öncesi Öğretmenliği öğrencileri 4 etkinlikte; Sınıf Öğretmenliği öğrencileri ise 20 etkinlikte diğer bölümlerin öğrencilerinden (tamamından veya bir kısmından) olumlu yönde farklılık göstermiştir. Buradan Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı düzeylerinin diğer bölümlerin öğrencilerinden daha yüksek olduğu; buna karşılık Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Fen Bilgileri Öğretmenliği Bölümleri öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı düzeylerinin diğer bölümlerin öğrencilerine oranla daha düşük olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 11 : Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinliklerinde Zorlanma Düzeyleri Açısından Bölümler Arası Farklılıklar (Tukey HSD Testi)

Etkinlikler		Okul Öncesi Öğrt.	Fen Bil. Öğrt.	Sınıf Öğrt.	Sosyal Bil. Öğrt.	Türkçe Öğrt.
1. Araştırma konusunu belirlemek	Okul Ö. Öğrt.		-0,6255*	-0,0164	-0,3405	-0,3383
	Fen B. Öğrt.	0,6255*		0,6091*	0,2850	0,2872
	Sınıf Öğrt.	0,0164	-0,6091*		-0,3241	-0,3219
	Sosyal B. Öğrt.	0,3405	-0,2850	0,3241		0,0022
	Türkçe Öğrt.	0,3383	-0,2872	0,3219	-0,0022	
3. Araştırma konusunu sınırlandırmak	Okul Ö. Öğrt.		-0,5217*	-0,0833	-0,2369	-0,4781
	Fen B. Öğrt.	0,5217*		0,4384	0,2848	0,0437
	Sınıf Öğrt.	0,0833	-0,4384		-0,1536	-0,3947
	Sosyal B. Öğrt.	0,2369	-0,2848	0,1536		-0,2411
	Türkçe Öğrt.	0,4781*	-0,0437	0,3947	0,2411	
4. Bilginin nasıl ve nerede bulunacağını bilmek	Okul Ö. Öğrt.		-0,2649	0,3140	0,0827	-0,1475
	Fen B. Öğrt.	0,2649		0,5789*	0,3477	0,1175
	Sınıf Öğrt.	-0,3140	-0,5789*		-0,2313	-0,4615
	Sosyal B. Öğrt.	-0,0827	-0,3477	0,2313		-0,2302
	Türkçe Öğrt.	0,1475	-0,1175	0,4615*	0,2302	
7. Farklı türde bilgi kaynaklarını kullanmak	Okul Ö. Öğrt.		-0,0399	0,3423	0,0412	-0,1272
	Fen B. Öğrt.	0,0399		0,3821	0,0810	-0,0873
	Sınıf Öğrt.	-0,3423	-0,3821		-0,3011	-0,4695
	Sosyal B. Öğrt.	-0,0412	-0,0810	0,3011		-0,1684
	Türkçe Öğrt.	0,1272	0,0873	0,4695*	0,1684	
8. Web kaynaklarını kullanmak	Okul Ö. Öğrt.		0,2215	0,4926*	-0,1590	0,0334
	Fen B. Öğrt.	-0,2215		0,2711	-0,3805	-0,1880
	Sınıf Öğrt.	-0,4926	-0,2711		-0,6516*	-0,4591
	Sosyal B. Öğrt.	0,1590	0,3805	0,6516*		0,1925
	Türkçe Öğrt.	-0,0334	0,1880	0,4591	-0,1925	
9. İndeks ve veritabanları seçmek ve kullanmak	Okul Ö. Öğrt.		0,1988	0,4628*	-0,1422	-0,0861
	Fen B. Öğrt.	-0,1988		0,2640	-0,3410	-0,2849
	Sınıf Öğrt.	-0,4628	-0,2640		-0,6050	-0,5489*
	Sosyal B. Öğrt.	0,1422	0,3410	0,6050*		0,0561
	Türkçe Öğrt.	0,0861	0,2849	0,5489*	-0,0561	
10. Web arama motorlarını kullanmak	Okul Ö. Öğrt.		0,0833	0,2143	-0,1054	-0,3816
	Fen B. Öğrt.	-0,0833		0,1310	-0,1888	-0,4649
	Sınıf Öğrt.	-0,2143	-0,1310		-0,3197	-0,5959*
	Sosyal B. Öğrt.	0,1054	0,1888	0,3197		-0,2762
	Türkçe Öğrt.	0,3816	0,4649	0,5959*	0,2762	
11. Elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirici bilgileri uygulamak	Okul Ö. Öğrt.		0,4389	0,6830*	0,0659	0,0115
	Fen B. Öğrt.	-0,4389		0,2442	-0,3730	-0,4273
	Sınıf Öğrt.	-0,6830*	-0,2442		-0,6171*	-0,6715
	Sosyal B. Öğrt.	-0,0659	0,3730	0,6171*		-0,0544
	Türkçe Öğrt.	-0,0115	0,4273	0,6715*	0,0544	
12. Bilgisayarla bilgi ararken dil ve tür sınırlamaları yapmak	Okul Ö. Öğrt.		0,1309	0,5938*	0,0207	0,1431
	Fen B. Öğrt.	-0,1309		0,4629	-0,1102	0,0122
	Sınıf Öğrt.	-0,5938*	-0,4629		-0,5730*	-0,4507
	Sosyal B. Öğrt.	-0,0207	0,1102	0,5730*		0,1224
	Türkçe Öğrt.	-0,1431	-0,0122	0,4507	-0,1224	
13. Bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arası ilişkileri kurmak	Okul Ö. Öğrt.		0,2120	0,8244 *	0,0126	0,1294
	Fen B. Öğrt.	-0,2120		0,6124 *	-0,1994	-0,0826
	Sınıf Öğrt.	-0,8244*	-0,6124*		-0,8119*	-0,6950*
	Sosyal B. Öğrt.	-0,0126	0,1994	0,8119*		0,1168
	Türkçe Öğrt.	-0,1294	0,0826	0,6950*	-0,1168	

14. Farklı arama stratejileri denemek	Okul Ö. Öğrt.		-0,4805	0,3318	-0,3164	-0,6014*
	Fen B. Öğrt.	0,4805		0,8124*	0,1641	-0,1209
	Sınıf Öğrt.	-0,3318	-0,8124*		-0,6482*	-0,9333
	Sosyal B. Öğrt.	0,3164	-0,1641	0,6482*		-0,2850
	Türkçe Öğrt.	0,6014*	0,1209	0,9333*	0,2850	
16. Katalogda sunulan künye bilgilerini anlamak	Okul Ö. Öğrt.		0,0947	0,3884	0,1954	-0,1595
	Fen B. Öğrt.	-0,0947		0,2937	0,1008	-0,2542
	Sınıf Öğrt.	-0,3884	-0,2937		-0,1930	-0,5479
	Sosyal B. Öğrt.	-0,1954	-0,1008	0,1930		-0,3549
	Türkçe Öğrt.	0,1595	0,2542	0,5479*	0,3549	
17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Okul Ö. Öğrt.		0,3170	0,6488*	0,3911	0,2259
	Fen B. Öğrt.	-0,3170		0,3318	0,0740	-0,0912
	Sınıf Öğrt.	-0,6488*	-0,3318		-0,2577	-0,4229
	Sosyal B. Öğrt.	-0,3911	-0,0740	0,2577		-0,1652
	Türkçe Öğrt.	-0,2259	0,0912	0,4229	0,1652	
23. Bilgiyi yorumlamak	Okul Ö. Öğrt.		-0,3152	0,0982	0,0982	-0,0263
	Fen B. Öğrt.	0,3152		0,4134*	0,4134	0,2889
	Sınıf Öğrt.	-0,0982	-0,4134		0,0771	-0,1245
	Sosyal B. Öğrt.	-0,0211	-0,3363	0,0771		-0,0474
	Türkçe Öğrt.	0,0263	-0,2889	0,1245	0,1245	
26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Okul Ö. Öğrt.		-0,1653	0,2902	0,2368	0,0872
	Fen B. Öğrt.	0,1653		0,4555*	0,4021	0,2525
	Sınıf Öğrt.	-0,2902	-0,4555		-0,0534	-0,2030
	Sosyal B. Öğrt.	-0,2368	-0,4021	0,0534		-0,1497
	Türkçe Öğrt.	-0,0872	-0,2525	0,2030	0,1497	
27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Okul Ö. Öğrt.		-0,5285	0,2396	-0,2544	-0,1946
	Fen B. Öğrt.	0,5285*		0,7681*	0,2741	0,3339
	Sınıf Öğrt.	-0,2396	-0,7681*		-0,4940	-0,4342
	Sosyal B. Öğrt.	0,2544	-0,2741	0,4940*		0,0598
	Türkçe Öğrt.	0,1946	-0,3339	0,4342*	-0,0598	
28. Gönderme/atıf , alıntı yapmak	Okul Ö. Öğrt.		-0,3410	0,1771	-0,2958	0,0850
	Fen B. Öğrt.	0,3410		0,5181*	0,0452	0,4260
	Sınıf Öğrt.	-0,1771	-0,5181		-0,4729*	-0,0921
	Sosyal B. Öğrt.	0,2958	-0,0452	0,4729*		0,3808
	Türkçe Öğrt.	-0,0850	-0,4260	0,0921	-0,3808	
29. Kaynakça hazırlamak	Okul Ö. Öğrt.		-0,1300	0,4598*	-0,0034	-0,0938
	Fen B. Öğrt.	0,1300		0,5898*	0,1266	0,0362
	Sınıf Öğrt.	-0,4598	-0,5898*		-0,4632	-0,5536*
	Sosyal B. Öğrt.	0,0034	-0,1266	0,4632*		-0,0904
	Türkçe Öğrt.	0,0938	-0,0362	0,5536*	0,0904	
31. Yazılı sunum yapmak	Okul Ö. Öğrt.		-0,2654	0,2649	0,1222	0,1568
	Fen B. Öğrt.	0,2654		0,5303*	0,3876	0,4222
	Sınıf Öğrt.	-0,2649	-0,5303*		-0,1426	-0,1081
	Sosyal B. Öğrt.	-0,1222	-0,3876	0,1426		0,0346
	Türkçe Öğrt.	-0,1568	-0,4222	0,1081	-0,0346	
33. Bilginin iletiminde uygun teknolojiyi kullanmak	Okul Ö. Öğrt.		0,7061*	0,2634	-0,4394	-0,1036
	Fen B. Öğrt.	-0,7061*		-0,4427	-1,1455*	-0,8097
	Sınıf Öğrt.	-0,2634	0,4427		-0,7028*	-0,3670
	Sosyal B. Öğrt.	0,4394	11,455*	0,7028*		0,3358
	Türkçe Öğrt.	0,1036	0,8097*	0,3670	-0,3358	
34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Okul Ö. Öğrt.		0,1861	0,2158	-0,0393	-0,2198
	Fen B. Öğrt.	-0,1861		0,0296	-0,2254	-0,4060
	Sınıf Öğrt.	-0,2158	-0,0296		-0,2551	-0,4356*
	Sosyal B. Öğrt.	0,0393	0,2254	0,2551		-0,1806
	Türkçe Öğrt.	0,2198	0,4060	0,4356*	0,1806	

4.3.2.2. Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığıyla İlgili Konularda Eğitim Almış Olma Durumları [↔](#)

Öğretmen adaylarına ankette yer alan etkinlikler çerçevesinde bilgi okuryazarlığı kapsamına giren konularda eğitim alıp almadıkları da sorulmuştur. Öğretmen adaylarının eğitimleri süresince almış oldukları dersler ve buna bağlı olarak kazanmış oldukları beceriler kapsamında bilgi okuryazarlığı becerilerinin de olup olmadığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Eğitim fakültelerinin ders programlarında bilgi okuryazarlığı adı altında bir ders olmadığı bilinmekle birlikte ilgili konuların en azından bir kısmının farklı dersler kapsamında ele alınmış olması olasılığı bulunmaktadır. Bilgi okuryazarlığı becerileri ders dışı kurslar, seminerler aracılığıyla kazanılmış olabileceği gibi ilk ve orta öğretimde de söz konusu becerilerin kazanılmış olması olasılığı bulunmaktadır..

Ankette listelenen etkinliklerle ilgili konularda eğitim aldığını belirten öğrenci oranı % 29'u geçmemektedir. Bu oran etkinliğe göre % 8 ile % 29 arasında değişmektedir. Bilgi okuryazarlığı aşamalarıyla ilgili toplam 35 etkinlikten 10'unda öğrencilerin %90'ından fazlası, 17'sinde % 80 ile % 90 arası ve 8'inde % 71 ile % 80 arası eğitim almadıklarını belirtmişlerdir (bkz: Tablo 12). Bilgi okuryazarlığı becerilerinin tek bir dersle değil bir eğitim süreci sonunda kazanılabileceği bilinmektedir. Öğrencilerin ilgili becerilerin bir kısmını Türkçe, Araştırma Yöntemleri, İletişim, Sözlü Anlatım, Kompozisyon gibi bazı derslerde aldıkları eğitim sonucunda kazanmaları beklenebilir. Nitekim öğrencilerin % 20-30 oranında ders aldıklarını belirttikleri konular (% 29'u gönderme/atıf yapmak ve kaynakça hazırlamak, % 28'si ödev bölümlerini düzenlemek konularında eğitim aldıklarını belirtmiştir) daha çok bu derslerin kapsamına girebilecek konulardır. Bu durumda daha yüksek yüzdelerin elde edilememiş olması bölüm programları arasındaki farklılıklar ve öğrencilerin soruyu öğrendikleriyle ilişkilendirememiş olabilecekları ile açıklanabilir.

Tablo12: Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinlikleriyle İlgili Eğitim Alma Durumları

Etkinlikler	Evet	Hayır	Boş	Toplam
1. Araştırma konusunu belirlemek	37 %8.49	397 %91.06	2 %0.46	436 %100
2. Bilgi gereksinimini tanımlamak	38 %8.71	393 %90.14	5 %1.15	436 %100
3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	41 %9.40	390 %89.45	5 %1.15	436 %100
4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	56 %12.84	372 %85.32	8 %1.84	436 %100
5. Anahtar kelimeleri belirlemek	42 %9.63	388 %88.99	6 %1.38	436 %100
6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	44 %10.09	387 %88.76	5 %1.15	436 %100
7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	60 %13.76	371 %85.09	5 %1.15	436 %100
8. Web kaynaklarını kullanmak	74 %16.97	360 %82.57	2 %0.46	436 %100
9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	32 %7.34	402 %92.20	2 %0.46	436 %100
10. Web arama motorlarını kullanmak	54 %12.38	376 %86.24	6 %1.38	436 %100
11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	36 %8.26	393 %90.14	7 %1.60	436 %100
12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	38 %8.71	393 %90.14	5 %1.15	436 %100
13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	45 %10.32	382 %87.62	9 %2.06	436 %100
14. Farklı arama yaklaşımları denemek	45 %10.32	390 %89.45	1 %0.23	436 %100
15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	32 %7.34	390 %89.45	14 %3.21	436 %100
16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	33 %7.57	390 %89.45	13 %2.98	436 %100
17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	32 %7.34	394 %90.37	10 %2.29	436 %100
18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	51 %11.70	384 %88.07	1 %0.23	436 %100
19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	54 %12.38	379 %86.93	3 %0.69	436 %100
20. Web kaynaklarını değerlendirmek	37 %8.49	398 %91.28	1 %0.23	436 %100
21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	76 %17.43	356 %81.65	4 %0.92	436 %100
22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	76 %17.43	355 %81.42	5 %1.15	436 %100
23. Bilgiyi yorumlamak	83 %19.04	349 %80.44	4 %0.92	436 %100
24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	79 %18.12	352 %80.73	5 %1.15	436 %100
25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	73 %16.74	359 %82.34	4 %0.92	436 %100
26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	63 %14.45	361 %82.80	12 %2.75	436 %100
27. Ödev bölümlerini düzenlemek	113 %25.92	316 %72.47	7 %1.61	436 %100
28. Gönderme/atf, alıntı yapmak	126 %28.90	308 %70.64	2 %0.46	436 %100
29. Kaynakça hazırlamak	127 %29.13	308 %70.64	1 %0.23	436 %100
30. Sözlü sunum yapmak	108 %24.77	322 %73.85	6 %1.38	436 %100
31. Yazılı sunum yapmak	101 %23.16	330 %75.69	5 %1.15	436 %100
32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	90 %20.64	344 %78.90	2 %0.46	436 %100
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	100 %22.94	334 %76.60	2 %0.46	436 %100
34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	86 %19.72	348 %79.82	2 %0.46	436 %100
35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	67 %15.37	365 %83.71	4 %0.92	436 %100

Öğrencilerin yüksek oranlarda eğitim almadıklarını belirttikleri konular ise daha çok (%92 indeksleri ve elektronik veritabanlarını seçmek ve kullanmak; % 91 bilgisayarla bilgi aramak ve web kaynaklarını değerlendirmek; %90 bilgi gereksinimini tanımlamak gibi) kütüphanelerde kütüphaneciler tarafından verilen kullanıcı eğitimi/bilgi okuryazarlığı eğitimi programlarının içinde yer alan/yer alması gereken konulardır. Fakülte Kütüphanesinde bu konularda eğitim verilmediği bilinmektedir. Eğitim aldığını belirten öğrencilerin (%10 veya daha az) söz konusu eğitimi ilk veya ortaöğretim yıllarında almış olmaları olasılığı yüksektir

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ile ilgili çeşitli etkinliklerde zorlanma düzeyleri ve söz konusu alanlarda daha önce eğitim alıp almadıkları incelendikten sonra bir konuda eğitim almış olan öğrencilerle almamış olanların o konudaki zorlanma düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı da araştırılmıştır. Bu amaçla t-testi katsayıları hesaplanarak tablo 13'de sunulmuştur.

Otuzbeş etkinlikten 23'ünde eğitim alan öğrencilerle almayan öğrencilerin zorlanma düzeyleri arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Bu durum söz konusu etkinliklerde öğrencilerin zorlanma nedenlerinin eğitim almamış olma durumu ile ilişkili olduğu anlamına gelmektedir. Başka bir ifade eğitim alan öğrenciler eğitim almayanlara göre daha az zorlanmaktadır. Söz konusu etkinlikler şunlardır: Gereksinim duyulan bilgiyi bulmak, bilgi kaynaklarını kullanmak, indeksleri ve elektronik veritabanları kullanmak, web arama motorlarını kullanmak, elektronik bilgi erişim sistemlerindeki yönlendirici bilgileri anlamak, bilgisayarla bilgi aramak, bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arasındaki ilişkileri kurmak, katalogları kullanmak, bilgiyi değerlendirmek, web kaynaklarını değerlendirmek, bilgi kaynağının temel fikrini belirlemek, bilgi kaynakları arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek, bilgiyi yorumlamak, bilinenlerle yeni elde edilen bilgiyi ilişkilendirmek, bilgiyi yeniden ifade etmek, çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak, ödevin bölümlerini düzenlemek,

gönderme/atıf, alıntı yapmak, kaynakça hazırlamak, sözlü sunum yapmak, bilgi sunumunda sınırlamalara uymak, bilginin iletiminde/sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak, bilgi problemi çözme çabalarından ileriye yönelik dersler çıkarmak.

Otuzbeş etkinlikten 12'sinde eğitim aldığını belirten öğrencilerle almadıklarını belirten öğrencilerin zorlanma düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır. Eğitim almamış olmalarına rağmen öğrencilerin söz konusunu etkinliklerde zorlanmadıkları veya eğitim almış olmalarına rağmen zorlandıkları şeklinde yorumlanabilecek olan bu durum çelişkili görünmekle birlikte, öğrencilerin söz konusu alanlarda (kütüphane kullanımı, katalog bilgilerini anlamak, web kaynaklarını kullanmak gibi etkinliklerde olduğu gibi) becerilerini kendi çabalarıyla geliştirmiş olabilecekleri veya ilgili becerilerin belli bir ders kapsamında söz konusu başlık altında öğretilen beceriler olmalarından çok eğitim sürecinde kazanılan beceriler olmaları (bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek gibi) veya ilgili alanda aldıkları eğitimin yetersiz olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı konularında daha önce eğitim alıp almadıkları bölümlere göre de ayrıca incelenmiş ve bulgular Tablo 14'de sunulmuştur. Öğrencilerin bölümlere göre eğitim aldıkları ve almadıkları etkinliklerde bazı farklılıklar görülmektedir. Aynı programda okuyan öğrencilerin farklı cevaplar vermeleri ise söz konusu eğitimi farklı yerlerde ve zamanlarda (ilk veya ortaöğretim sırasında, bir başka kütüphaneyi kullanırken gibi) almış olmalarından veya soru ile aldıkları eğitim arasında ilişki kuramamış olmalarından kaynaklanabilir.

Tablo 13: Eğitim Alan Ve Almayan Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinliklerinde Zorlanma Düzeyleri Arasındaki Farkın Anlamlılığı

Etkinlikler		N	X	SS	t	SD	p																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
1. Araştırma konusunu belirlemek	Evet	37	3,02	.98	-.691	432	.490																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	397	3,14	.98				2. Bilgi gereksinimini tanımlamak	Evet	38	2,92	1,07	-.322	432	.748	Hayır	393	2,97	1,02	3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	Evet	41	2,97	1,14	-1.129	432	.260	Hayır	390	3,12	1,06	4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	Evet	56	3,45	1,09	3.004	432	.003	Hayır	372	2,96	1,12	5. Anahtar kelimeleri belirlemek	Evet	42	3,19	1,04	-.045	432	.964	Hayır	388	3,19	1,10	6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	Evet	44	3,50	1,00	1.688	432	.092	Hayır	387	3,23	.97	7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	Evet	60	4,00	.97	3.857	432	.000	Hayır	371	3,43	1,06	8. Web kaynaklarını kullanmak	Evet	74	3,04	1,31	1.634	432	.103	Hayır	359	2,77	1,26	9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	32	3,12	1,31	3.546	432	.004	Hayır	402	2,38	1,12	10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000	Hayır	376	3,14	1,27	11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339
2. Bilgi gereksinimini tanımlamak	Evet	38	2,92	1,07	-.322	432	.748																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	393	2,97	1,02				3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	Evet	41	2,97	1,14	-1.129	432	.260	Hayır	390	3,12	1,06	4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	Evet	56	3,45	1,09	3.004	432	.003	Hayır	372	2,96	1,12	5. Anahtar kelimeleri belirlemek	Evet	42	3,19	1,04	-.045	432	.964	Hayır	388	3,19	1,10	6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	Evet	44	3,50	1,00	1.688	432	.092	Hayır	387	3,23	.97	7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	Evet	60	4,00	.97	3.857	432	.000	Hayır	371	3,43	1,06	8. Web kaynaklarını kullanmak	Evet	74	3,04	1,31	1.634	432	.103	Hayır	359	2,77	1,26	9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	32	3,12	1,31	3.546	432	.004	Hayır	402	2,38	1,12	10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000	Hayır	376	3,14	1,27	11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89								
3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	Evet	41	2,97	1,14	-1.129	432	.260																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	390	3,12	1,06				4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	Evet	56	3,45	1,09	3.004	432	.003	Hayır	372	2,96	1,12	5. Anahtar kelimeleri belirlemek	Evet	42	3,19	1,04	-.045	432	.964	Hayır	388	3,19	1,10	6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	Evet	44	3,50	1,00	1.688	432	.092	Hayır	387	3,23	.97	7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	Evet	60	4,00	.97	3.857	432	.000	Hayır	371	3,43	1,06	8. Web kaynaklarını kullanmak	Evet	74	3,04	1,31	1.634	432	.103	Hayır	359	2,77	1,26	9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	32	3,12	1,31	3.546	432	.004	Hayır	402	2,38	1,12	10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000	Hayır	376	3,14	1,27	11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																				
4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	Evet	56	3,45	1,09	3.004	432	.003																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	372	2,96	1,12				5. Anahtar kelimeleri belirlemek	Evet	42	3,19	1,04	-.045	432	.964	Hayır	388	3,19	1,10	6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	Evet	44	3,50	1,00	1.688	432	.092	Hayır	387	3,23	.97	7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	Evet	60	4,00	.97	3.857	432	.000	Hayır	371	3,43	1,06	8. Web kaynaklarını kullanmak	Evet	74	3,04	1,31	1.634	432	.103	Hayır	359	2,77	1,26	9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	32	3,12	1,31	3.546	432	.004	Hayır	402	2,38	1,12	10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000	Hayır	376	3,14	1,27	11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																
5. Anahtar kelimeleri belirlemek	Evet	42	3,19	1,04	-.045	432	.964																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	388	3,19	1,10				6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	Evet	44	3,50	1,00	1.688	432	.092	Hayır	387	3,23	.97	7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	Evet	60	4,00	.97	3.857	432	.000	Hayır	371	3,43	1,06	8. Web kaynaklarını kullanmak	Evet	74	3,04	1,31	1.634	432	.103	Hayır	359	2,77	1,26	9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	32	3,12	1,31	3.546	432	.004	Hayır	402	2,38	1,12	10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000	Hayır	376	3,14	1,27	11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																												
6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	Evet	44	3,50	1,00	1.688	432	.092																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	387	3,23	.97				7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	Evet	60	4,00	.97	3.857	432	.000	Hayır	371	3,43	1,06	8. Web kaynaklarını kullanmak	Evet	74	3,04	1,31	1.634	432	.103	Hayır	359	2,77	1,26	9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	32	3,12	1,31	3.546	432	.004	Hayır	402	2,38	1,12	10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000	Hayır	376	3,14	1,27	11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																								
7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	Evet	60	4,00	.97	3.857	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	371	3,43	1,06				8. Web kaynaklarını kullanmak	Evet	74	3,04	1,31	1.634	432	.103	Hayır	359	2,77	1,26	9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	32	3,12	1,31	3.546	432	.004	Hayır	402	2,38	1,12	10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000	Hayır	376	3,14	1,27	11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																				
8. Web kaynaklarını kullanmak	Evet	74	3,04	1,31	1.634	432	.103																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	359	2,77	1,26				9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	32	3,12	1,31	3.546	432	.004	Hayır	402	2,38	1,12	10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000	Hayır	376	3,14	1,27	11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																
9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	32	3,12	1,31	3.546	432	.004																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	402	2,38	1,12				10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000	Hayır	376	3,14	1,27	11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																												
10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	54	3,94	1,07	-4.401	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	376	3,14	1,27				11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000	Hayır	392	2,58	1,18	12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																								
11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	36	3,33	1,24	3.615	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	392	2,58	1,18				12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000	Hayır	393	2,72	1,14	13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																				
12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	38	3,60	1,19	4.478	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	393	2,72	1,14				13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002	Hayır	382	2,76	1,14	14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																
13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Evet	45	3,33	1,14	3.128	432	.002																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	382	2,76	1,14				14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365	Hayır	390	3,18	1,16	15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																												
14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	45	3,35	1,15	.907	432	.365																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	390	3,18	1,16				15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037	Hayır	390	2,99	1,14	16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																								
15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	32	3,43	1,04	2,097	432	.037																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	390	2,99	1,14				16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497	Hayır	390	3,29	1,09	17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																				
16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	33	3,42	1,27	.680	432	.497																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	390	3,29	1,09				17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340	Hayır	394	3,33	1,13	18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																
17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	32	3,53	1,13	.955	432	.340																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	394	3,33	1,13				18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687	Hayır	384	3,48	1,02	19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																												
18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	51	3,54	1,06	.403	432	.687																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	384	3,48	1,02				19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000	Hayır	379	3,22	1,07	20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																								
19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	54	3,88	.88	-9.983	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	379	3,22	1,07				20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002	Hayır	398	2,88	1,15	21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																				
20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	37	3,48	.98	3.048	432	.002																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	398	2,88	1,15				21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001	Hayır	356	3,66	.92	22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																
21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	76	4,01	.80	3.285	432	.001																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	356	3,66	.92				22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021	Hayır	355	3,70	.84	23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																												
22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	76	3,94	.81	2.311	432	.021																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	355	3,70	.84				23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013	Hayır	349	3,70	.81	24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																								
23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	83	3,95	.86	2.487	432	.013																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	349	3,70	.81				24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010	Hayır	352	3,77	.84	25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																				
24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	79	4,03	.70	2.597	432	.010																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	352	3,77	.84				25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000	Hayır	352	3,42	.95	26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																
25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	79	3,69	.97	4.436	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	352	3,42	.95				26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011	Hayır	358	3,40	.94	27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																												
26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	73	3,86	.76	2.608	432	.011																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	358	3,40	.94				27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000	Hayır	316	3,61	1,04	28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	113	3,92	.88	3.030	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	316	3,61	1,04				28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026	Hayır	308	3,46	1,04	29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Evet	126	3,70	1,0	2.242	432	.026																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	308	3,46	1,04				29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000	Hayır	308	3,57	1,07	30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
29. Kaynakça hazırlamak	Evet	127	3,92	.83	3.792	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	308	3,57	1,07				30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006	Hayır	322	3,23	1,13	31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
30. Sözlü sunum yapmak	Evet	108	3,54	.97	2.776	432	.006																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	322	3,23	1,13				31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209	Hayır	344	3,50	1,05	32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
31. Yazılı sunum yapmak	Evet	90	3,34	1,26	-1.133	432	.209																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	344	3,50	1,05				32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014	Hayır	344	3,62	1,05	33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	90	3,74	1,12	2.490	432	.014																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	344	3,62	1,05				33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000	Hayır	334	2,55	1,13	34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	100	3,35	1,19	6.085	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	334	2,55	1,13				34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000	Hayır	348	3,32	.94	35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	86	3,74	.78	4.222	432	.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	348	3,32	.94				35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	67	3,55	.90	.957	432	.339																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
	Hayır	365	3,43	.89																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							

Tablo 14: Deneklerin Bölümlere Göre Bilgi Okuryazarlığı İle İlgili Eğitim Alıp Almadıkları

Etkinlikler	Okul Öncesi Öğrt.			Fen Bilgisi Öğrt.			Sınıf Öğrt.			Sosyal Bil. Öğrt.			Türkçe Öğrt.		
	E	H	Y	E	H	Y	E	H	Y	E	H	Y	E	H	Y
1.	2 %2	92 %96	2 %2	18 %26	51 %74		2 %2	110 %98		10 %12	73 %88		5 %7	71 %93	
2.	8 %8	84 %88	4 %4	13 %22	55 %77	1 %1	4 %4	108 %96		5 %6	78 %94		8 %10	68 %90	
3.	6 %6	88 %92	2 %2	15 %22	53 %77	1 %1	9 %8	102 %91	1 %1	8 %10	74 %89	1 %1	3 %4	73 %96	
4.	9 %9	83 %89	4 %4	15 %22	53 %77	1 %1	15 %13	96 %86	1 %1	10 %12	71 %86	2 %2	7 %9	96 %91	
5.	3 %4	90 %93	3 %3	17 %25	51 %74	1 %1	8 %8	104 %92		6 %8	76 %92		9 %12	66 %87	1 %1
6.	4 %4	89 %93	3 %3	16 %25	52 %74	1 %1	8 %7	103 %92	1 %1	9 %11	74 %89		6 %8	70 %92	
7.	11 %12	80 %83	5 %5	13 %19	56 %81		13 %12	99 %88		15 %18	68 %82		8 %10	68 %90	
8.	21 %22	73 %76	2 %2	16 %23	53 %77		14 %12	98 %88		14 %17	69 %83		9 %12	67 %88	
9.	6 %6	88 %92	2 %2	8 %12	61 %88		7 %6	105 %94		4 %5	79 %95		7 %9	69 %91	
10.	13 %14	79 %82	4 %4	16 %23	52 %76	1 %1	13 %11	98 %88	1 %1	9 %11	74 %89		3 %4	73 %96	
11.	6 %6	85 %89	5 %5	8 %12	59 %85	2 %3	9 %8	103 %92		7 %8	76 %92		6 %8	70 %92	
12.	12 %13	80 %83	4 %4	8 %12	61 %88		8 %7	103 %92	1 %1	6 %7	77 %93		4 %5	72 %95	
13.	8 %8	80 %84	8 %8	11 %16	58 %84		11 %10	101 %90		9 %11	73 %88	1 %1	6 %8	70 %92	
14.	9 %9	89 %90	1 %1	10 %14	59 %86		10 %9	102 %91		10 %12	73 %88		6 %8	70 %92	
15.	10 %10	84 %88	2 %2	7 %10	61 %89	1 %1	3 %3	103 %92	6 %5	9 %11	71 %85	3 %4	3 %4	72 %93	2 %3
16.	5 %5	88 %92	3 %3	4 %6	62 %90	3 %4	7 %6	102 %91	3 %3	10 %12	71 %86	2 %2	7 %9	67 %88	2 %3
17.	10 %11	79 %82	7 %7	6 %9	62 %90	1 %1	5 %4	107 %96		6 %8	76 %92		5 %7	70 %92	2 %1
18.	10 %10	85 %89	1 %1	12 %17	57 %83		15 %13	97 %87		10 %12	73 %88		4 %5	72 %95	
19.	10 %10	84 %88	2 %2	17 %25	52 %75		11 %10	100 %89	1 %1	7 %8	76 %92		9 %12	67 %88	
20.	9 %9	86 %90	1 %1	10 %14	59 %86		7 %6	105 %94		7 %8	76 %92		4 %5	72 %95	
21.	9 %9	83 %87	4 %4	14 %20	55 %80		22 %20	90 %80		17 %21	66 %79		10 %13	66 %87	
22.	13 %14	79 %82	4 %4	10 %14	59 %86		21 %19	91 %81		20 %24	62 %75	1 %1	12 %16	64 %84	
23.	14 %15	80 %83	2 %2	16 %23	52 %76	1 %1	20 %18	92 %82		19 %23	63 %77		14 %17	62 %83	
24.	14 %15	78 %81	4 %4	12 %18	56 %81	1 %1	22 %20	90 %80		15 %18	68 %82		12 %16	64 %84	
25.	16 %17	76 %79	4 %4	9 %13	60 %87		21 %19	91 %81		15 %18	68 %82		12 %16	64 %84	
26.	7 %7	81 %85	8 %8	14 %20	54 %78	1 %1	19 %17	90 %80	3 %3	15 %18	68 %82		8 %10	68 %90	
27.	18 %19	73 %76	5 %5	27 %39	42 %61		28 %25	84 %75		28 %34	54 %65	1 %1	12 %16	63 %83	1 %1
28.	30 %31	65 %68	1 %1	26 %38	43 %62		27 %24	84 %75	1 %1	30 %36	53 %64		13 %17	63 %83	
29.	22 %23	73 %76	1 %1	32 %46	37 %54		28 %25	84 %75		30 %36	53 %64		15 %20	61 %80	
30.	18 %19	72 %75	6 %6	30 %43	39 %57		20 %18	92 %82		26 %31	57 %69		14 %18	62 %82	
31.	19 %20	72 %75	5 %5	33 %48	36 %52		21 %19	91 %81		12 %14	71 %86		16 %21	60 %79	
32.	14 %15	80 %83	2 %2	29 %42	40 %58		14 %12	98 %88		21 %25	62 %75		12 %16	64 %84	
33.	20 %21	74 %77	2 %2	42 %61	27 %39		14 %12	98 %88		12 %14	71 %86		12 %16	64 %84	
34.	12 %13	82 %85	2 %2	26 %38	43 %62		18 %16	94 %84		19 %23	64 %77		11 %14	65 %86	
35.	10 %10	82 %86	4 %4	18 %26	51 %74		19 %17	93 %83		10 %12	73 %88		10 %13	66 %87	

Bölümler arası farklılıkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı da sınanmış bu amaçla tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) ve Tukey HSD testi kullanılmış, anlamlılık düzey değeri $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir (Bkz. Tablo 15). Varyans analizi sonucunda 18 etkinlikle (p -değerleri 0.05'den büyük olan) ilgili konularda eğitim alma durumunda bölümler arası anlamlı bir farkın olmadığı, 17 etkinlikle ilgili eğitim alma durumunda ise bölümler arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Tablo 15: Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığıyla İlgili Konularda Aldıkları Eğitim Açısından Bölümler arası Farkların Anlamlılığı

	F	I.	p
1. Araştırma konusunu belirlemek	7,822		.000
2. Bilgi gereksinimini tanımlamak	4,093		.003
3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	3,368		.001
4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	1,283		.276
5. Anahtar kelimeleri belirlemek	2,696		.030
6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	3,751		.005
7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	1,375		.242
8. Web kaynaklarını kullanmak	2,581		.037
9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	,797		.528
10. Web arama motorlarını kullanmak	3,945		.004
11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	1,139		.337
12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	2,825		.025
13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	2,550		.039
14. Farklı arama yaklaşımları denemek	,529		.715
15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	,439		.781
16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	,264		.901
17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	4,017		.003
18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	1,523		.195
19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	2,210		.067
20. Web kaynaklarını değerlendirmek	1,336		.256
21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	,885		.472
22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	,357		.839
23. Bilgiyi yorumlamak	,956		.431
24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	,375		.826
25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	1,145		.335
26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	1,156		.330
27. Ödev bölümlerini düzenlemek	2,286		.059
28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	2,641		.033
29. Diğer kütüphaneleri kullanmak	4,193		.002
30. Sözlü sunum yapmak	4,168		.003
31. Yazılı sunum yapmak	5,062		.001
32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	6,240		.000
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	18,406		.000
34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	4,031		.003
35. İleriye yönelik değerlendirme	1,422		.226

Bölümler arası farklılığın hangi bölümlerin lehine olduğunu saptamak için ayrıca Tukey HSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 16'da sunulmuştur. Bölümler arası farklılıklar 13 etkinlikte Fen Bilgisi Bölümü öğrencileri ile diğer bölümler arasında Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin aleyhine, 5 etkinlikte ise Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencileriyle diğer bölümlerdeki öğrenciler arasında Okul Öncesi Bölümü öğrencilerinin aleyhine ortaya çıkmaktadır.

Tablo 16: Öğrencilerin Eğitim Alma Durumuna İlişkin Bölümler Arası Farklılıklar (Tukey HSD Testi)

Soru		Okul Öncesi	Fen Bilgisi	Sınıf Öğrt.	Sosyal bil. Öğr.	Türkçe Öğrt.
1. Araştırma konusunu belirlemek	Okul. Ö. Öğrt.		-0.1984	0.0446	-0.0580	-0.0033
	Fen. B. Öğrt.	0.1984*		0.2430*	0.1404*	0.1951*
	Sınıf Öğrt.	-0.0446	-0.2430		-0.1026	-0.0479
	Sosyal. B. Öğrt.	0.0580	-0.1404	0.1026		0.0547
	Türkçe. Öğrt.	0.0033	-0.1951	0.0479	-0.0547	
2. Bilgi gereksinimi tanımlamak	Okul. Ö. Öğrt.		-0.0507	0.1310*	0.1064	0.0614
	Fen. B. Öğrt.	0.0507		0.1817*	0.1572*	0.1121
	Sınıf Öğrt.	-0.1310*	-0.1817*		-0.0245	-0.0695
	Sosyal. B. Öğrt.	-0.1064	-0.1572*	0.0245		-0.0450
	Türkçe. Öğrt.	-0.0614	-0.1121	0.0695	0,0450	
3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	Okul. Ö. Öğrt.		-0.1422	0.0060	-0.0163	0.0647
	Fen. B. Öğrt.	0.1422		0.1482*	0.1259	0.2069*
	Sınıf Öğrt.	-0.0060	-0.1482*	0.0223	-0.0223	0.0587
	Sosyal. B. Öğrt.	0.0163	-0.1259	-0.0587	-0.0810	0.0810
	Türkçe. Öğrt.	-0.0647	-0.2069*	0.0587	0.0810	
5. Anahtar kelimeleri belirlemek	Okul. Ö. Öğrt.		-0.1422	0.0238	0.0198	-0.0406
	Fen. B. Öğrt.	0.1422		0.1660*	0.1620	0.1016
	Sınıf Öğrt.	-0.0238	-0.1660*		-0.0040	-0.0644
	Sosyal. B. Öğrt.	-0.0198	-0.1620	0.0040		-0.0604
	Türkçe. Öğrt.	0.0406	-0.1016	0.0644	0.0604	
6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	Okul. Ö. Öğrt.		-0.1712	0.0149	-0.0043	0.0252
	Fen. B. Öğrt.	0.1712*		0.1861*	0.1669*	0.1964*
	Sınıf Öğrt.	-0.0149	-0.1861		-0.0191	0.0103
	Sosyal. B. Öğrt.	0.0043	-0.1669	0.0191		0.0295
	Türkçe. Öğrt.	-0.0252	-0.1964	-0.0103	-0,0295	
8. Web kaynaklarını kullanmak	Okul. Ö. Öğrt.		0.0285	0.1622*	0.0917	0.1420
	Fen. B. Öğrt.	-0.0285		0.1337	0.0632	0.1135
	Sınıf Öğrt.	-0.1622*	-0.1337		-0.0705	-0.0202
	Sosyal. B. Öğrt.	-0.0917	-0.0632	0.0705		0.0503
	Türkçe. Öğrt.	-0.1420	-0.1135	0.0202	-0.0503	
10. Web arama motorlarını kullanmak	Okul. Ö. Öğrt.		-0.0421	0.0848	0.1103	0.1793*
	Fen. B. Öğrt.	0.0421		0.1269	0.1524	0.2214*
	Sınıf Öğrt.	-0.0848	-0.1269		0.0255	0.0945
	Sosyal. B. Öğrt.	-0.1103	-0.1524	-0.0255		0.0690
	Türkçe. Öğrt.	-0.1793*	-0.2214	-0.0945	-0.0690	
12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Okul. Ö. Öğrt.		0.0924	0.1190	0.1360	0.1557*
	Fen. B. Öğrt.	-0.0924		0.0267	0.0437	0.0633
	Sınıf Öğrt.	-0.1190	-0.0267		0.0170	0.0367
	Sosyal. B. Öğrt.	-0.1360	-0.0437	-0.0170		0.0197
	Türkçe. Öğrt.	-0.1557	-0.0633	-0.0367	-0.0197	

13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Okul. Ö. Öğrt.		0.0906	0.1518	0.1175	0.1711*
	Fen. B. Öğrt.	-0.0906		0.0612	0.0269	0.0805
	Sınıf Öğrt.	-0.1518	-0.0612		-0.0343	0.0193
	Sosyal. B. Öğrt.	-0.1175	-0.0269	0.0343		0.0536
	Türkçe. Öğrt.	-0.1711*	-0.0805	-0.0193	-0.0536	
17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Okul. Ö. Öğrt.		0.1341	0.2054*	0.1536	0.1579
	Fen. B. Öğrt.	-0.1341		0.0713	0.0196	0.0238
	Sınıf Öğrt.	-0.2054*	-0.0713		-0.0517	-0.0475
	Sosyal. B. Öğrt.	-0.1536	-0.0196	0.0517		0.0043
	Türkçe. Öğrt.	-0.1579	-0.0238	0.0475	-0.0043	
28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	Okul. Ö. Öğrt.		-0.0435	0.0744	-0.0281	0.1623
	Fen. B. Öğrt.	0.0435		0.1179	0.0154	0.2058*
	Sınıf Öğrt.	-0.0744	-0.1179		-0.1025	0.0879
	Sosyal. B. Öğrt.	0.0281	-0.0154	0.1025		0.1904
	Türkçe. Öğrt.	-0.1623	-0.2058*	-0.0879	-0.1904	
29. Kaynakça hazırlamak	Okul. Ö. Öğrt.		-0.2138*	0.0000	-0.1114	0.0526
	Fen. B. Öğrt.	0.2138*		0.2138*	0.1023	0.2664*
	Sınıf Öğrt.	0.0000	-0.2138*		-0.1114	0.0526
	Sosyal. B. Öğrt.	0.1114	-0.1023	0.1114		0.1641
	Türkçe. Öğrt.	-0.0526	-0.2664*	-0.0526	-0.1641	
30. Sözlü sunum yapmak	Okul. Ö. Öğrt.		-0.1223	0.1339	-0.0008	0.1283
	Fen. B. Öğrt.	0.1223		0.2562*	0.1215	0.2506*
	Sınıf Öğrt.	-0.1339	-0.2562		-0.1347	-0.0056
	Sosyal. B. Öğrt.	0.0008	-0.1215	0.1347		0.1290
	Türkçe. Öğrt.	-0.1283	-0.2506	0.0056	-0.1290	
31. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Okul. Ö. Öğrt.		-0.1762	0.1146	-0.0594	0.0916
	Fen. B. Öğrt.	0.1762		0.2908*	-0.1168	0.2677*
	Sınıf Öğrt.	-0.1146	-0.2908*		0.1739	-0.0230
	Sosyal. B. Öğrt.	0.0594	-0.1168	0.1739		0.1509
	Türkçe. Öğrt.	-0.0916	-0.2677*	0.0230	-0.1509	
32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Okul. Ö. Öğrt.		-0.2328*	0.0625	-0.0655	0.0296
	Fen. B. Öğrt.	0.2328*		0.2953*	0.1673	0.2624
	Sınıf Öğrt.	-0.0625	-0.2953*		-0.1280	-0.0329
	Sosyal. B. Öğrt.	0.0655	-0.1673	0.1280		0.0951
	Türkçe. Öğrt.	-0.0296	-0.2624*	0.0329	-0.0951	
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Okul. Ö. Öğrt.		-0.3587*	0.1250	0.1054	0.0921
	Fen. B. Öğrt.	0,3587*		0,4837*	0,4641*	0,4508*
	Sınıf Öğrt.	-0.1250	-0.4837*		-0.0196	-0.0329
	Sosyal. B. Öğrt.	-0.1054	-0.4641*	0.0196		-0,0133
	Türkçe. Öğrt.	-0,0921	-0,4508*	0,0329	0,0133	
34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Okul. Ö. Öğrt.		-0,2101*	0,0060	-0,0622	0,0219
	Fen. B. Öğrt.	0,2101*		0,2161*	0,1479	0,2321*
	Sınıf Öğrt.	-0,0060	-0,2161*		-0,0682	0,0160
	Sosyal. B. Öğrt.	0,0622	-0,1479	0,0682		0,0842
	Türkçe. Öğrt.	-0,0219	-0,2321*	-0,0160	-0,0842	

*: lehte fark

-*: aleyhte fark

4.3.2.3. Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığıyla İlgili Konularda Eğitim Alma Gereksinimleri [↔↔](#)

Öğrencilere ankette yer verilen konularda eğitim almak isteyip istemedikleri de sorulmuştur. Eğitim almak isteyen öğrencilerin oranları konuya/etkinliğe bağlı olarak % 86 ile % 55 arasında değişmektedir. Öğrencilerin eğitim almak istemedikleri konu yoktur. Burada en düşük oranın % 55 olması öğrencilerin yarıdan fazlasının ele alınan konuların tamamında eğitim gereksinimi duyduğunu göstermesi açısından önemlidir (bkz: Tablo 17).

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ile ilgili çeşitli etkinliklerde zorlanma düzeyleri ve söz konusu alanlarda eğitim almak isteyip istemedikleri incelendikten sonra eğitim almak isteyen ve istemeyen öğrencilerin zorlanma düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı da araştırılmış ve bu amaçla t-testi kullanılmıştır (bkz. Tablo 18).

Eldeki bulgulardan eğitim almak isteyen öğrencilerle eğitim almak istemeyen öğrencilerin zorlanma dereceleri arasında istatistiksel açıdan 35 etkinliğin tamamında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır. Başka bir ifade ile, öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerini kazanma için gerekli eğitimi alırlarsa zorlanma düzeylerinin düşeceği söylenebilir.

Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ile ilgili konularda eğitim alma istekleri bölümlere göre de ayrıca incelenmiş, bulgular Tablo 19'da sunulmuştur.

Tablo 17: Deneklerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinlikleriyle İlgili Olarak Eğitim Almak İsteyip İstemedikleri

Etkinlikler	Evet	Hayır	Boş	Toplam
1. Araştırma konusunu belirlemek	337 %77.29	96 %22.02	3 %0.69	436 %100
2. Bilgi gereksinimini tanımlamak	333 %76.38	97 %22.24	6 %1.38	436 %100
3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	318 %72.93	112 %25.69	6 %1.38	436 %100
4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	334 %76.60	96 %22.02	6 %1.38	436 %100
5. Anahtar kelimeleri belirlemek	333 %76.38	97 %22.24	6 %1.38	436 %100
6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	335 %76.83	96 %22.02	5 %1.15	436 %100
7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	256 %58.71	172 %39.45	8 %1.84	436 %100
8. Web kaynaklarını kullanmak	350 %80.27	84 %19.27	2 %0.46	436 %100
9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	374 %85.78	60 %13.76	2 %0.46	436 %100
10. Web arama motorlarını kullanmak	331 %75.92	100 %22.93	5 %1.15	436 %100
11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	354 %81.20	75 %17.20	7 %1.60	436 %100
12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	342 %78.44	90 %20.64	4 %0.92	436 %100
13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	333 %76.38	96 %22.02	7 %1.60	436 %100
14. Farklı arama yaklaşımları denemek	323 %74.08	109 %25	4 %0.92	436 %100
15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	289 %66.29	134 %30.73	13 %2.98	436 %100
16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	243 %55.74	180 %41.28	13 %2.98	436 %100
17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	259 %59.40	166 %38.07	11 %2.53	436 %100
18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	283 %64.91	152 %34.86	1 %0.23	436 %100
19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	294 %67.43	140 %32.11	2 %0.46	436 %100
20. Web kaynaklarını değerlendirmek	334 %76.60	99 %22.71	3 %0.69	436 %100
21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	258 %59.17	175 %40.14	3 %0.69	436 %100
22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	240 %55.04	191 %43.81	5 %1.15	436 %100
23. Bilgiyi yorumlamak	251 %57.57	181 %41.51	4 %0.92	436 %100
24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	259 %59.40	173 %39.68	4 %0.92	436 %100
25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	265 %60.78	167 %38.30	4 %0.92	436 %100
26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	269 %61.70	157 %36.01	10 %2.29	436 %100
27. Ödev bölümlerini düzenlemek	244 %55.96	183 %41.97	9 %2.07	436 %100
28. Gönderme/atf, alıntı yapmak	260 %59.63	173 %39.68	3 %0.69	436 %100
29. Kaynakça hazırlamak	243 %55.73	190 %43.58	3 %0.69	436 %100
30. Sözlü sunum yapmak	278 %63.76	152 %34.86	6 %1.38	436 %100
31. Yazılı sunum yapmak	269 %61.70	160 %36.70	7 %1.60	436 %100
32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	281 %64.45	151 %34.63	4 %0.92	436 %100
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	338 %77.52	96 %22.02	2 %0.46	436 %100
34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	296 %67.89	137 %31.42	3 %0.69	436 %100
35. İleriye yönelik değerlendirme yapmak	300 %68.81	134 %30.73	2 %0.46	436 %100

Tablo 18: Eğitim Almak İsteyen Öğrencilerle Eğitim Almak İstemeyen Öğrencilerin Bilgi Okuryazarlığı Etkinliklerinde Zorlanma Düzeyleri Arasındaki Farkın Anlamlılığı

Etkinlikler		N	X	ss	t	sd	p
1. Araştırma konusunu belirlemek	Evet	337	3.05	.97	-3.127	432	.002
	Hayır	96	3.40	.92			
2. Bilgi gereksinimini tanımlamak	Evet	333	2.86	.99	-4.160	432	.000
	Hayır	97	3.39	.99			
3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	Evet	318	3.01	1.03	-3.025	432	.003
	Hayır	112	3.36	1.13			
4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	Evet	334	2.90	1.10	-4.160	432	.000
	Hayır	96	3.43	1.10			
5. Anahtar kelimeleri belirlemek	Evet	333	3.03	1.08	-5.664	432	.000
	Hayır	97	3.92	.97			
6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	Evet	335	3.13	.93	-5.320	432	.000
	Hayır	96	3.71	1.00			
7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	Evet	256	3.32	1.05	-4.620	432	.000
	Hayır	172	3.79	1.02			
8. Web kaynaklarını kullanmak	Evet	350	2.60	1.20	-7.599	432	.000
	Hayır	84	3.71	1.17			
9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Evet	374	2.29	1.08	-6.805	432	.000
	Hayır	60	3.33	1.18			
10. Web arama motorlarını kullanmak	Evet	331	3.06	1.27	-5.613	432	.000
	Hayır	100	3.86	1.07			
11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Evet	354	2.44	1.13	-7.965	432	.000
	Hayır	75	3.58	1.09			
12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Evet	342	2.56	1.08	-9.021	432	.000
	Hayır	90	3.72	1.08			
13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işlemleri)	Evet	333	2.64	1.08	-6.648	432	.000
	Hayır	96	3.48	1.14			
14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Evet	323	3.03	1.14	-5.726	432	.000
	Hayır	109	3.74	1.02			
15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	Evet	289	2.89	1.15	-3.553	432	.000
	Hayır	134	3.13	1.08			
16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	Evet	243	3.06	1.08	-5.429	432	.001
	Hayır	180	3.65	1.06			
17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	Evet	259	3.14	1.17	-4.881	432	.000
	Hayır	166	3.66	.98			
18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	Evet	283	3.37	1.07	-3.605	432	.000
	Hayır	152	3.72	.91			
19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	Evet	294	3.05	1.07	-7.686	432	.000
	Hayır	140	3.85	.86			
20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Evet	334	2.74	1.11	-6.570	432	.000
	Hayır	99	3.57	1.06			
21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	Evet	258	3.55	.96	-5.091	432	.000
	Hayır	175	3.98	.76			
22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	Evet	240	3.60	.88	-3.875	432	.000
	Hayır	191	3.91	.76			
23. Bilgiyi yorumlamak	Evet	251	3.59	.87	-4.780	432	.000
	Hayır	181	3.96	.70			
24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	Evet	259	3.61	.88	-7.230	432	.000
	Hayır	173	4.13	.60			
25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	Evet	265	3.28	.99	-7.053	432	.000
	Hayır	167	3.75	.85			
26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	Evet	269	3.26	1.13	-6.948	432	.000
	Hayır	157	3.56	1.00			
27. Ödev bölümlerini düzenlemek	Evet	244	3.47	1.05	-5.109	432	.000
	Hayır	183	3.96	.88			
28. Gönderme/atf, alıntı yapmak	Evet	260	3.25	1.09	7.200	432	.000
	Hayır	173	3.92	.83			
29. Kaynakça hazırlamak	Evet	243	3.42	1.02	-6.362	432	.000
	Hayır	190	3.99	.82			
30. Sözlü sunum yapmak	Evet	278	3.08	1.11	-6.113	432	.000
	Hayır	152	3.87	.97			
31. Yazılı sunum yapmak	Evet	269	3.35	1.12	-3.439	432	.001
	Hayır	160	3.71	.98			
32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	Evet	281	2.98	1.08	-6.244	432	.000
	Hayır	151	3.64	.98			
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Evet	338	2.55	1.17	-6.284	432	.000
	Hayır	96	3.38	1.03			
34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	Evet	296	3.24	.97	-6.122	432	.000
	Hayır	137	3.75	.72			
35. İleriye yönelik dersler çıkarmak	Evet	300	3.32	.91	-4.456	432	.000
	Hayır	134	3.72	.84			

Tablo 19: Öğrencilerin Bölümlere Göre Bilgi Okuryazarlığı İle İlgili Konularda Eğitim Alma İstekleri

Etkinlikler	Okul Öncesi			Fen Bilgisi Öğrt.			Sınıf Öğrt.			Sosyal Bilgiler			Türkçe		
	E	H	Y	E	H	Y	E	H	Y	E	H	Y	E	H	Y
1.	69 %72	24 %25	3 %3	54 %78	15 %22		86 %77	26 %23		68 %82	15 %8		60 %79	16 %21	
2.	69 %72	22 %23	5 %5	52 %81	16 %18	1 %1	82 %73	30 %27		69 %83	14 %17		57 %75	19 %25	
3.	65 %68	29 %30	2 %2	52 %81	16 %18	1 %1	80 %71	31 %28	1 %1	63 %76	18 %22	2 %2	58 %76	18 %24	
4.	72 %75	21 %22	3 %3	58 %84	10 %15	1 %1	84 %75	27 %24	1 %1	64 %77	18 %22	1 %1	56 %74	20 %26	
5.	70 %73	23 %24	3 %3	58 %84	9 %13	2 %3	84 %75	28 %25		69 %83	14 %17		52 %69	23 %30	1 %1
6.	74 %77	19 %20	3 %3	57 %83	11 %16	1 %1	86 %77	25 %22	1 %1	67 %81	16 %19		51 %67	25 %33	
7.	42 %44	48 %50	6 %6	40 %58	29 %42		67 %60	45 %40		57 %69	25 %30	1 %1	50 %66	25 %33	1 %1
8.	72 %75	22 %23	2 %2	53 %77	16 %23		87 %78	25 %22		77 %93	6 %7		61 %80	15 %20	
9.	82 %85	12 %13	2 %2	58 %84	11 %16		91 %81	21 %19		80 %96	3 %4		63 %73	13 %17	
10.	74 %77	19 %20	3 %3	48 %70	20 %29	1 %1	77 %69	34 %30	1 %1	71 %86	12 %14		61 %80	15 %20	
11.	80 %83	11 %12	5 %5	54 %78	13 %19	2 %3	83 %74	29 %26		73 %88	10 %12		64 %84	12 %16	
12.	76 %79	17 %18	3 %3	53 %77	16 %23		76 %68	35 %31	1 %1	72 %87	11 %13		65 %86	11 %14	
13.	71 %74	19 %20	6 %6	54 %78	15 %22		77 %69	35 %31		70 %84	12 %15	1 %1	61 %80	15 %20	
14.	67 %70	26 %27	3 %3	58 %84	11 %16		70 %62	42 %38		70 %84	12 %15	1 %1	58 %76	18 %24	
15.	66 %69	28 %29	2 %2	42 %61	26 %38	1 %1	67 %60	39 %35	6 %5	58 %70	22 %26	3 %4	56 %74	19 %25	1 %1
16.	56 %58	36 %38	4 %4	45 %65	21 %31	3 %4	56 %50	53 %47	3 %3	52 %63	28 %34	3 %3	55 %73	20 %26	1 %1
17.	49 %51	39 %41	8 %8	38 %55	30 %44	1 %1	63 %56	49 %44		57 %61	25 %38	1 %1	52 %68	23 %31	1 %1
18.	55 %57	40 %42	1 %1	45 %65	24 %35		72 %64	40 %36		55 %66	28 %34		56 %74	20 %26	
19.	62 %65	32 %33	2 %2	50 %72	19 %28		70 %62	42 %38		62 %75	21 %25		50 %66	26 %34	
20.	72 %75	23 %24	1 %1	56 %81	13 %19		77 %69	35 %31		72 %87	9 %11	2 %2	57 %75	19 %25	
21.	52 %54	41 %43	3 %3	36 %52	33 %48		62 %55	50 %45		58 %70	25 %30		56 %66	26 %34	
22.	47 %49	45 %47	4 %4	32 %46	37 %54		58 %52	54 %48		55 %66	27 %33	1 %1	48 %63	28 %37	
23.	51 %53	43 %45	2 %2	34 %49	34 %49	1 %2	61 %55	51 %45		56 %68	26 %31	1 %1	49 %65	27 %35	
24.	50 %52	43 %45	3 %3	35 %51	33 %48	1 %1	65 %58	47 %42		58 %70	25 %30		51 %67	25 %33	
25.	52 %54	40 %42	4 %4	42 %61	27 %39		67 %60	45 %40		59 %71	24 %29		45 %59	31 %41	
26.	60 %63	29 %30	7 %7	42 %61	26 %38	1 %1	60 %54	50 %44	2 %2	59 %71	24 %29		48 %63	28 %37	
27.	49 %51	41 %43	6 %6	41 %59	28 %41		54 %48	57 %51	1 %1	55 %66	27 %32	1 %1	45 %59	30 %40	1 %1
28.	57 %59	36 %38	3 %3	43 %62	26 %38		59 %53	53 %47		55 %66	28 %34		46 %60	30 %40	
29.	52 %54	41 %43	3 %3	38 %55	31 %45		53 %47	59 %53		55 %66	28 %34		45 %59	31 %41	
30.	63 %66	27 %28	6 %6	41 %59	28 %41		67 %60	45 %40		58 %70	25 %30		49 %65	27 %35	
31.	55 %57	35 %37	6 %6	45 %65	24 %35		67 %60	44 %39	4 %1	57 %69	26 %31		45 %59	31 %41	
32.	65 %68	29 %30	2 %2	44 %64	25 %36		65 %58	46 %41	1 %1	57 %69	25 %30	1 %1	58 %68	24 %32	
33.	76 %79	18 %19	2 %2	44 %64	25 %36		88 %79	24 %21		72 %87	11 %13		58 %76	18 %24	
34.	70 %73	24 %25	2 %2	40 %58	28 %41	1 %1	72 %64	40 %36		64 %77	19 %23		50 %66	26 %34	
35.	67 %70	27 %28	2 %2	45 %65	24 %35		68 %41	44 %39		66 %80	17 %20		54 %71	22 %29	

Öğrencilerin eğitim alma istekleri konusunda bölümlerarası anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) ve Tukey HSD testi kullanılmış, anlamlılık düzey değeri $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir (Bkz. Tablo 20). Varyans analizi sonucunda, p-değerleri 0.05'den büyük olan 28 etkinlikte öğrencilerin eğitim alma istekleri konusunda bölümler arası anlamlı bir fark olmadığı, sadece 7 etkinlikte anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır

Tablo 20: Öğrencilerin Eğitim Alma İstekleri Konusunda Bölümler Arası Farklılığın Anlamlılığı (ANOVA)

	F	p
1. Araştırma konusunu belirlemek	0,180	,948
2. Bilgi gereksinimi tanımlamak	1,190	,314
3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	0,548	,700
4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	0,979	,418
5. Anahtar kelimeleri belirlemek	1,546	,187
6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	2,108	,078
7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	1,359	,247
8. Web kaynaklarını kullanmak	2,227	,065
9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	2,746	,028
10. Web arama motorlarını kullanmak	2,108	,078
11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	3,316	,010
12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	3,176	,013
13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	2,881	,022
14. Farklı arama yaklaşımları denemek	4,409	,001
15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	0,818	,513
16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	2,122	,077
17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	1,652	,160
18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	0,961	,428
19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	0,979	,418
20. Web kaynaklarını değerlendirmek	3,624	,006
21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	1,706	,147
22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	2,358	,052
23. Bilgiyi yorumlamak	1,725	,143
24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	1,169	,323
25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	0,781	,538
26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	2,214	,066
27. Ödev bölümlerini düzenlemek	1,682	,153
28. Gönderme/atf, alıntı yapmak	1,216	,303
29. Kaynakça hazırlamak	1,881	,112
30. Sözlü sunum yapmak	2,288	,059
31. Yazılı sunum yapmak	0,685	,602
32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	0,921	,451
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	3,318	,010
34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	2,172	,071
35. İleriye yönelik değerlendirme	2,328	,055

Bölümler arasındaki farkın hangi bölümler arasında ve hangi bölümler lehine olduğunu saptamak için yapılan Tukey HSD testi sonuçları Tablo 21’de sunulmuştur. Farklılıklar genellikle Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ile diğer bölümlerin öğrencileri arasında Sınıf Öğretmenliği lehine çıkmıştır. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanma konusundaki bulgular ise Fen Bilgisi Öğretmenliği öğrencileri lehinedir. Eldeki sonuçlar Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin genelde, diğer bölümlerin öğrencilerine nazaran daha az eğitime gereksinim duyduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 21: Öğrencilerin Eğitim Alma İstekleri Açısından Bölümler Arası Farklılıklar (Tukey HSD Testi)

Soru		Okul Öncesi	Fen Bilgisi	Sınıf Öğrt.	Sosyal bil. Öğr.	Türkçe Öğrt.
9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	Okul. Ö. Öğrt.		0,0553	0,0833	-0,0680	0,0669
	Fen. B. Öğrt.	-0,0553		0,0281	-0,1233	0,0116
	Sınıf Öğrt.	-0,0833	-0,0281		-0,1514	-0,0164
	Sosyal. B. Öğrt.	0,0680	0,1233	0,1514*		0,1349
	Türkçe. Öğrt.	-0,0669	-0,0116	0,0164	-0,1349	
11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	Okul. Ö. Öğrt.		0,0969	0,1964*	0,0580	0,0954
	Fen. B. Öğrt.	-0,0969		0,0995	-0,0389	-0,0015
	Sınıf Öğrt.	-0,1964*	-0,0995		-0,1384	-0,1010
	Sosyal. B. Öğrt.	-0,0580	0,0389	0,1384		0,0374
	Türkçe. Öğrt.	-0,0954	0,0015	0,1010	-0,0374	
12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	Okul. Ö. Öğrt.		0,0861	0,2470*	-0,0133	-0,0011
	Fen. B. Öğrt.	-0,0861		0,1610	-0,0994	-0,0871
	Sınıf Öğrt.	-0,2470	-0,1610		-0,2603	-0,2481
	Sosyal. B. Öğrt.	0,0133	0,0994	0,2603*		0,0122
	Türkçe. Öğrt.	0,0011	0,0871	0,2481	-0,0122	
13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işleçleri)	Okul. Ö. Öğrt.		0,0820	0,1771*	-0,0029	0,0620
	Fen. B. Öğrt.	-0,0820		0,0951	-0,0849	-0,0200
	Sınıf Öğrt.	-0,1771	-0,0951		-0,1800	-0,1151
	Sosyal. B. Öğrt.	0,0029	0,0849	0,1800*		0,0648
	Türkçe. Öğrt.	-0,0620	0,0200	0,1151	-0,0648	
14. Farklı arama yaklaşımları denemek	Okul. Ö. Öğrt.		-0,0802	0,1354	-0,1071	-0,0027
	Fen. B. Öğrt.	0,0802		0,2156*	-0,0269	0,0774
	Sınıf Öğrt.	-0,1354	-0,2156*		-0,2425*	-0,1382
	Sosyal. B. Öğrt.	0,1071	0,0269	0,2425*		0,1043
	Türkçe. Öğrt.	0,0027	-0,0774	0,1382	-0,1043	
20. Web kaynaklarını değerlendirmek	Okul. Ö. Öğrt.		-0,0408	0,0833	-0,1448	0,0208
	Fen. B. Öğrt.	0,0408		0,1241	-0,1041	0,0616
	Sınıf Öğrt.	-0,0833	-0,1241		-0,2282*	-0,0625
	Sosyal. B. Öğrt.	0,1448	0,1041	0,2282*		0,1657
	Türkçe. Öğrt.	-0,0208	-0,0616	0,0625	-0,1657	
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	Okul. Ö. Öğrt.		0,1957*	0,0476	-0,0341	0,0702
	Fen. B. Öğrt.	-0,1957		-0,1480	-0,2298*	-0,1255
	Sınıf Öğrt.	-0,0476	0,1480		-0,0818	0,0226
	Sosyal. B. Öğrt.	0,0341	0,2298*	0,0818		0,1043
	Türkçe. Öğrt.	-0,0702	0,1255	-0,0226	-0,1043	

Araştırma kapsamında öğrencilerin bilgi okuryazarlığı ile ilgili konularda eğitim almış olma durumları ile eğitim almak isteme durumları arasında ilişki olup olmadığı da araştırılmıştır. Bu amaçla Pearson korelasyon katsayıları hesaplanarak Tablo 22’de sunulmuştur. Eldeki bulgular 22 etkinlikte negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Burada birinci aşamada eğitim almadıklarını belirten, diğer bir deyişle soruya “hayır” yanıtı veren öğrencilerin ikinci aşamada eğitim almak istediklerini belirttikleri, diğer bir deyişle soruya “evet” yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu durum öğrencilerin eğitim almadıkları konularda eğitim almaya istekli olduklarını göstermesi açısından önemlidir.

12 etkinlikte öğrencilerin ilgili konularda eğitim almış olma durumları ile eğitim almak isteme durumları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle öğrencilerin eğitim almadıklarını söyledikleri konularda eğitim almaya istekli olmadıkları veya eğitim aldıklarını söyledikleri konularda yine eğitim almak istedikleri görülmektedir. Ancak 12 etkinlikte söz konusu olan bu ilişkinin korelasyon katsayısı düşüktür.

Bir etkinlikte (2. Bilgi gereksinimini tanımlamak) öğrencilerin eğitim almış olma durumu ile eğitim almak isteği arasında anlamlı ilişki bulunamamıştır.

Tablo 22: Öğrencilerin Eğitim Almış Olma Durumları ile Eğitim Alma İstekleri Arasındaki İlişki (Korelasyon Testi)

	İlişki Katsayısı r
1. Araştırma konusunu belirlemek	-0.162**
2. Bilgi gereksinimini tanımlamak	0.000
3. Konuyu genişletmek ve daraltmak	0.048
4. Bilgiyi nasıl ve nerede bulacağını bilmek	0.048
5. Anahtar kelimeleri belirlemek	0.105*
6. Hangi tür kaynağın uygun olduğuna karar vermek	0.033
7. Farklı türdeki bilgi kaynakları kullanmak	0.059
8. Web kaynaklarını kullanmak	-0.187**
9. İndeksleri ve elektronik veritabanlarını kullanmak	-0.161**
10. Web arama motorlarını kullanmak	-0.008
11. E-bilgi erişim sis. yönlendirici bilgileri uygulamak	0.004
12. Bilgisayarla bilgi aramak (tarih, dil ve tür sınırlamaları)	-0.057
13. Bilgisayarla bilgi aramak (Boole işlemleri)	-0.015
14. Farklı arama yaklaşımları denemek	-0.236**
15. Kütüphane kataloglarını kullanmak	0.238**
16. Katalog/künye bilgilerini anlamak	0.281**
17. Diğer kütüphaneleri kullanmak	0.240**
18. Bilgiyi nitelik ve nicelik açısından değerlendirmek	0.005
19. Bilgiyi güvenilirlik, doğruluk vb. açısından değerlendirmek	-0.080
20. Web kaynaklarını değerlendirmek	-0.098*
21. Kaynağın temel fikrini belirlemek	-0.031
22. Kaynaklar arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemek	-0.024
23. Bilgiyi yorumlamak	-0.043
24. Bilinenle yeni bilgiyi ilişkilendirmek	-0.083
25. Bilgiyi yeniden ifade etmek	-0.045
26. Çok sayıda kaynağı bir arada kullanmak	0.156**
27. Ödev bölümlerini düzenlemek	0.035
28. Gönderme/atıf, alıntı yapmak	-0.023
29. Kaynakça hazırlamak	-0.114*
30. Sözlü sunum yapmak	-0.027
31. Yazılı sunum yapmak	-0.072
32. Bilginin sunumunda sınırlamalara uymak	-0.014
33. Bilginin sunumunda uygun teknolojiyi kullanmak	-0.206**
34. Yaptığım ödevleri eleştirmek	-0.039
35. İleriye yönelik değerlendirme	-0.077

*p<0.05

**p<0.01

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5. 1. SONUÇ

İçinde bulunduğumuz çağda yaşamboyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme ve bilgi okuryazarlığı becerileri tüm meslekler ve tüm toplum bireyleri için vazgeçilemeyecek beceriler haline gelmiştir. Çocuklar ve gençlerin yetiştirilmesindeki rolleri, öğretmen adaylarının bu becerilere sahip olmalarını bir gereklilik haline getirmekte ve dört yıllık eğitimlerinin sonunda bilgi gereksinimini tanımlama, bilgiyi arama, bulma, analiz etme, düzenleme, iletme ve bu süreci değerlendirme, kısaca bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olarak mezun olmalarını sağlamak giderek artan bir önem kazanmaktadır. Bu nedenle, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeylerini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalı, bilgi okuryazarlığı düzeylerindeki eksik yönler belirlenmeli ve eğitim sürecinde bu eksikliklerin giderilmesi yoluna gidilmelidir.

Araştırmaya bu bakış açısıyla başlanmış ve Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin (öğretmen adaylarının) bilgi okuryazarlığı düzeyleri araştırılarak, resmi eğitim sürecinin sonunda öğrencilerin hangi bilgi okuryazarlığı becerilerinin geliştiği ve varsa eksiklerinin hangi aşamalarda ortaya çıktığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kütüphanesi'nde öğrencilere yönelik herhangi bir oryantasyon, kullanıcı eğitimi veya bilgi okuryazarlığı eğitimi verilmediği, sınırlı sayıdaki koleksiyonun kütüphanecilik eğitimi olmayan personel tarafından kapalı raf uygulamasıyla kullanıma sunulduğu, kütüphane

içinde kullanıcılara ayrılmış terminaller olmadığı için kütüphane kataloğunun kullanıcılar tarafından ancak kütüphane dışından çevrim içi kataloğa yapılacak bir bağlantıyla taranabildiği saptanmıştır. Bu durum kütüphane koşullarının ve kütüphane hizmetlerinin öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesine katkısı olmadığını ortaya çıkarmaktadır.

Ders programlarının öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesine katkısı olup olmadığı da araştırılmış. Bu amaçla ilk aşamada öğrencilere 35 farklı bilgi okuryazarlığı etkinliğini içeren bir liste sunulmuş ve söz konusu etkinliklerle ilgili zorlanma düzeyleri sorulmuştur. Bu aşamadan elde edilen bulgular öğrencilerin bilginin kullanılması (kaynakların değerlendirilmesi, bilginin sentezi, yorumlanması) ve iletimi (yeniden ifade edilmesi, düzenlenmesi ve sunulması) aşamalarında zorlanmadıklarını göstermektedir. Diğer bir deyişle, aldıkları eğitim öğrencilerin söz konusu bilgi becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Diğer taraftan öğrencilerin bilgi ihtiyacının tanımlanması ve bilgi erişimi (bilgiyi arama ve bulma, gerek bilgi erişiminde gerekse bilginin sunumunda teknoloji kullanımı) aşamalarıyla ilgili etkinliklerde “zorlanmıyorum”, “hiç zorlanmıyorum”, “zorlanıyorum”, “çok zorlanıyorum” seçeneklerinden hiç birine yönelmeyip “kararsızım” seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Kararsızlık seçeneği zorlanma ve zorlanmama durumlarına eşit uzaklıkta bir seçenek olarak sunulmuş olmasına rağmen öğrencilerin özellikle bilgi ve deneyim sahibi olmadıkları alanlarda bu seçeneğe yöneldikleri gözlenmiş ve kararsızlık düzeyini işaret eden bulgular ilgili alanda yetersizlik göstergesi olarak kabul edilmiştir. Söz konusu alanlarda eğitim almak isteyen öğrencilerin oranlarının yüksek oluşu da bu yaklaşımı desteklemektedir.

Araştırma kapsamında öğrencilerin bilgi becerileri açısından bölümler arası farklılıkların olup olmadığı da araştırılmış ve bazı farklılıklar saptanmıştır. Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencileri iki etkinlikte, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencileri dokuz etkinlikte, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri 11 etkinlikte, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri 12

etkinlikte, Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ise 14 etkinlikte “kararsız” olduklarını belirtmişlerdir. Eldeki bulgulara dayanılarak Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı düzeylerinin diğer bölümlerin öğrencilerine göre daha gelişmiş olduğu söylenebilir.

Bölüm ders programlarından kaynaklandığı düşünülen söz konusu farklılıklar öğrencilerin eksiklerini kapatmaya yönelik her türlü girişime ışık tutması ve hangi bölümlerde hangi konuların ağırlıklı olarak ele alınması gerektiğini göstermesi açısından önemlidir. Örneğin, ödev bölümlerini düzenlemek ve ödevde kullanılan kaynakların listesini hazırlamak konularında hiç zorlanmadıkları belirten Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerine bu konularda çok temel düzeyde eğitim vermeye gerek yoktur. En doğru yaklaşım temel bilgilerin hızla gözden geçirilmesinden sonra öğrencilerin gereksinimlerine göre konuyu detaylandırmak olacaktır.

Öğrencilere ankette yer alan etkinlikler çerçevesinde bilgi okuryazarlığı kapsamına giren konularda eğitim alıp almadıkları da sorulmuştur. Söz konusu alanlarda eğitim aldıklarını belirten öğrencilerin oranı % 8 ile % 29 arasında değişmektedir. Öğrencilerin söz konusu eğitimi farklı dersler kapsamında Fakülte'deki eğitim süreçleri içinde almış olmaları kadar ilk ve ortaöğretim sürecinde almış olmaları olasılığı da vardır. Hiç bir etkinlik için ilgili alanda eğitim aldığını belirten öğrenci oranı % 30'u bulmamaktadır.

İlgili konularda eğitim almak isteyip istemediklerinin sorulduğu bir sonraki aşamadan elde edilen bulgular öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerini kazanmak için eğitim almak istediklerini göstermektedir. Öğrencilerin, ankette belirtilen etkinlikler için farklı oranlarda eğitim alma isteğinde buldukları görülmekle beraber bu oranın hiç bir etkinlikte % 50'nin altına düşmemesi çarpıcıdır. Bu durum öğrencilerin en az yarısının bazı durumlarda tamamına yakın bir kısmının bilgi okuryazarlığı alanında eğitim gereksinimi olduğunu ve böyle bir eğitimi almaya istekli olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerileriyle ilgili alanlarda eksiklikleri olduğu ve böyle bir eğitim almaya istekli oldukları saptanmış ve aldıkları eğitim ve kendilerine sunulan kütüphane hizmetlerinin öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesi konusunda yeterli olmadığı şeklindeki hipotezimiz kanıtlanmıştır.

Sonuç ve bulgular ışığında geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

5. 2. ÖNERİLER

Bilgi okuryazarlığının eğitim sistemine yerleşmesi için öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı becerileriyle donanmalarının gereği ve önemi kabul edilmiştir. Araştırmamızdan elde ettiğimiz bulgular eğitim fakültelerimizden mezun olan öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin her yönüyle gelişmediğini ortaya koymaktadır. Bu durumda öğrencilerin söz konusu becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmak için neler yapılmalı konusu üzerinde durmak gerekmektedir. Bu bölümde konuyla ilgili öneriler sunulacaktır.

Öncelikle öğretmen adaylarının mevcut bilgi okuryazarlığı düzeylerinin saptanması önemlidir. Bu alanda benzer çalışmalar yapılması, söz konusu bilginin toplanması açısından faydalı olacak ve teknolojik alt yapı, kütüphane olanakları, eğitim-öğretim kadrosunun niteliği, öğretim yöntemlerinin etkisi gibi etkenlerin yaratabileceği farklılıklar ortaya çıkarılacaktır.

Bu bölümde, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmak için neler yapılmalı, nasıl yapılabilir, kimler sorumluluk almalı, bilgi okuryazarlığı eğitiminin içeriği ne olmalı konularında öneriler getirilmeye çalışılacaktır. Öneriler Sakarya Üniversitesi örneği üzerinde yoğunlaşmakla birlikte çoğu genellenebilir niteliktedir.

Eğitim fakültelerinin bağlı olduğu üniversitelerdeki kütüphane olanakları ve teknoloji alt yapısı bilgi okuryazarlığının öğretim programıyla bütünleştirilmesi açısından önemlidir. Gerekli alt yapıya sahip olmadıkça, öğrencilere ilgili becerileri kullanabilecekleri ortam ve olanaklar yaratılmadıkça bu konuda eğitim vermenin fazla anlamı yoktur. Bu durumda öncelikle Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Kütüphanesinin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Kütüphane koleksiyonunun farklı tür ve formatlarda güncel kaynaklarla

zenginleştirilmesi, özellikle müracaat koleksiyonunun elden geçirilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir.

Kütüphane içine yerleştirilecek terminaller aracılığıyla Eğitim Fakültesi Kütüphanesinin katalog kayıtları vakit geçirilmeden Kütüphane içinden erişilir hale getirilmelidir. Fakülte Kütüphanesindeki internet bağlantı sayısı artırılarak internet kaynaklarına erişim, veritabanı kullanımı ve diğer bilgi merkezlerinin kataloglarının taranabilmesi için gerekli altyapı oluşturulmalıdır.

Kapalı raf sisteminden açık raf sistemine geçilmeli ve öğrencilere raftaki benzer kaynakları da görme, inceleme olanağı yaratılarak kaynakların yer numarası, sınıflama nosyonu, raf düzeni ve kütüphane düzeni hakkında bilgi ve deneyim sahibi olmaları sağlanmalıdır.

Fakülte Kütüphanesinin yeniden yapılandırılması sürecinde öncelikle personel istihdam edilmelidir. Fakülte Kütüphanesinde istihdam edilecek kütüphanecinin kütüphanecilik eğitimi almış olmasının yanı sıra eğitim öğretim alanında çalışmaya yatkın, pedagojik formasyon sahibi veya pedagoji alanında donanımlı ve iletişim, işbirliği becerileri gelişmiş olması önem taşımaktadır. Pedagoji bilgisi kullanıcı/bilgi okuryazarlığı eğitimi vermesi, iletişim ve işbirliği becerileri Fakülte öğretim kadrosuyla bu alanda iş birliğine gidebilmesi açısından önemlidir. Ayrıca, Fakülte Kütüphanesindeki teknolojik altyapıyı hazırlamak ve elektronik kaynakların kullandırılması konusunda eğitim vermek açısından kütüphanecinin bilgisayar okuryazarlık düzeyinin de yüksek olması önem taşımaktadır.

Bilgi okuryazarlığı eğitiminin eğitim fakültelerine yerleşmesi için öncelikle bilgi okuryazarlığı konusunda konferanslar, seminerler düzenlenerek Fakülte öğrencileri ve öğretim üyeleri konunun önemi üzerinde bilgilendirilmelidir. Bilgilendirme çalışmalarında Fakülte yönetiminin ve kütüphanecinin aktif rol

oynaması kaçınılmazdır. Bu alanda üniversitelerimizdeki Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri ile işbirliğine gidilebilir.

Uzun vadede eğitim fakültelerinin öğretim programlarına bir bilgi okuryazarlığı dersi konulması için çalışmalar yapılmalıdır. Eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sonucunda YÖK Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi tarafından merkezi sistemle oluşturulan ders programları fakültelerin kendi istekleri çerçevesinde yeni dersler açmalarına olanak vermemektedir. Ancak eğitim fakültelerinde verilmekte olan seçmeli dersler kapsamında böyle bir düzenleme yapılması olasıdır. Öğrencilere bu derslerde kazandıkları becerileri kullanma ve geliştirme fırsatı tanımak için böyle bir dersin birinci veya en geç ikinci sınıf programı içinde yer alması önerilebilir.

Kısa vadede Fakülte Kütüphanesinin bilgi okuryazarlığı alanında seminerler düzenlemeye başlaması önerilebilir. Tabii bunun için öncelikle daha önce sözü edilen kütüphane alt yapısıyla ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Araştırma sonucunda öğrencilerin sıkıntı çektikleri saptanan konuları ele alan kullanıcı eğitimi programları planlanmalı, kütüphane oryantasyon programları başlatılmalıdır. Bunun yanı sıra öğretim üyeleriyle işbirliği sonucu bilgi okuryazarlığı alanına giren bazı konuların derslerde ele alınması, hali hazırda derslerde ele alınmakta olan konuların gerekli durumlarda daha detaylı olarak ele alınması için girişimlerde bulunulması, kütüphanede öğrencilere verilecek eğitimin sonucunda edindikleri bilgi çerçevesinde deneyim kazanmaları için yine öğretim üyeleriyle öğrencilere yönelik araştırma projeleri, ödev ve araştırma konuları saptanması önerilebilir. Kütüphaneci ve akademisyenlerin işbirliğine gitmeleri öğrencilerin kaynaklara yönlendirilmesinde ve bu kaynakların temini ve erişimi noktasında da faydalı olacaktır.

Öğrencilere bilgi okuryazarlığı eğitimi kütüphaneciler tarafından verilmelidir. Kullanıcıların bilgi arama davranışları hakkında bilgi sahibi olmaları, bilginin nasıl düzenlendiğini, nasıl erişileceğini, nasıl iletileceğini bilmeleri, bilgi

ile kullanıcıyı buluşturma noktasındaki fonksiyonları, bilgi bilim alanında çalışıyor olmaları kütüphanecileri bu konuda sorumlu ve yetkili kılmaktadır. Nitekim farklı ülkelerdeki uygulamaların da bu yönde olduğu görülmektedir.

Eğitim sisteminde kaynağa dayalı eğitim yönteminin uygulanabilmesi kütüphanecilerin görevini yerine getirmesine bağlıdır. Bu noktada, Kütüphanecilik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bilgi ve bilgisayar okuryazarlığı becerilerine ve bilincine sahip olarak mezun olmaları, meslekteki kütüphanecilerin hizmet içi eğitim ve yaşamboyu öğrenme/sürekli öğrenme kapsamında kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Üniversite kütüphanelerinde çalışan ve kullanıcı eğitimi/bilgi okuryazarlığı eğitimi veren kütüphanecilerin bir tartışma platformu oluşturmaları ve bilgi okuryazarlığı eğitimi alanında işbirliğine gitmeleri de olumlu sonuçlar doğuracaktır. Ayrıca ulusal bilgi okuryazarlığı standartlarının hazırlaması için çalışmalar yapılmalı, uluslararası özellikle Avrupa Birliği kapsamında bilgi okuryazarlığı çalışmaları alanında işbirliğine gidilmelidir.

Bilgi okuryazarlığı eğitimi seçmeli dersler, kısa seminerler gibi yüz yüze eğitimle verilebileceği gibi uzaktan eğitim ve web tabanlı kullanıcı eğitimi kapsamında çevrimiçi olarak da verilebilir. Her durumda programların değerlendirilmesi ve elde edilen bulgular ışığında programın geliştirilmesi mutlaka planlama kapsamına alınması gereken bir konudur. Bu amaçla ölçüm kriterlerinin de programla birlikte hazırlanması önem kazanmaktadır. Uzaktan eğitim ve web tabanlı kullanıcı eğitimi yaklaşımlarında donanıma gereksinim duyulması, interaktif olmaması gibi olumsuzlukları vardır. Yine de geniş kitlelere/gruplara ulaşmak için tercih edilebilir. Tabii burada web tabanlı kullanıcı eğitiminden yararlanacak öğrencilerin bilgisayar okuryazarı olmaları gerektiği de unutulmamalıdır. Söz konusu yaklaşımda bilgisayar okuryazarı olmayan öğrencilere erişim şansı yoktur.

Uzun vadede öğretmen adayları için düzenlenecek/hazırlanacak bilgi okuryazarlığı programının zorunlu ders kapsamında ele alınması faydalı olacaktır. Zorunlu statüsünün yanı sıra dersin kredili olması da gerek katılım gerekse başarı düzeyi açısından katkı sağlayacaktır.

Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarı olmaları eğitimleri esnasında alacakları bilgi okuryazarlığı eğitimiyle gerçekleşirken, meslekteki öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olmaları için hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir.

Eğitim Fakültesinde öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı düzeyleri arasında çok büyük farklılıklar görülmemesine rağmen araştırma sonucunda bazı becerilerin bazı bölümlerde daha çok geliştiği ortaya çıkmıştır. Eğitim programları hazırlanırken bu durumun göz önünde tutulmasında fayda vardır. Öğrencilerin daha az bildikleri ve deneyime gereksinim duydukları konulara ağırlık verilmesi önemlidir. Bu noktada bölümlerin durumlarına ve özel gereksinimlerine göre oluşturulacak temel bir program üzerinde uyarlamalar yapılması doğru olacaktır. Alana uygun kaynakların tanıtımı, alana uygun örnekler kullanılması ve etkinlikler hazırlanması da önemlidir. Bilgi okuryazarlığı eğitiminin uygulamalı olarak verilmesi en idealidir. Öğrencilerin becerileri ancak uygulamalar sayesinde gelişecektir. Bu nedenle verilecek eğitim öğrencilere uygulama yaptırma olanağı içermiyorsa öğretim üyeleriyle işbirliği yoluna gidilerek öğrencilerin aldıkları diğer dersler kapsamında öğrendiklerini uygulamaları için olanaklar yaratılmalıdır.

Bilgi okuryazarlığı dersinin içeriği oluşturulurken bilgi okuryazarlığı tanımları, bilgi okuryazarlığı standartları ve bilgi okuryazarlığı aşamalarından, bu konuda literatürde yapılan çalışmalardan ve benzer uygulamalardan faydalanılabilir. Bilgi okuryazarlığı eğitim programının içeriği tasarlanırken bilgi okuryazarlığının tüm aşamalarını içeren bir program olması ve bölümlerin gereksinimleri ve öğrencilerin eksiklikleri yönünde şekillendirilmesinin yanı sıra bilgi okuryazarlığının ön koşulu olan bilgisayar okuryazarlığı eğitimi ile ilişkisinin

de dikkate alınması gerekmektedir. Bu amaçla öğrencilere bilgisayar okuryazarlığı becerilerini kazandırmaya yönelik derslerin içeriği ayrıntısıyla incelenmeli, bu dersleri veren öğretim elemanlarıyla iş birliğine gidilmeli ve iki programda aktarılan bilgilerin tamamlayıcı olmasına dikkat edilmelidir.

Bilgi okuryazarlığı dersinin öğrencilerin düzeylerine uygun ve ders programlarına paralel olarak hazırlanması ayrı bir önem taşımaktadır. Eğitim fakültelerinde öğretmen adayları için hazırlanacak bir bilgi okuryazarlığı programının içeriği gerek ders programları gerekse öğretmen adaylarının mevcut düzeyleri temel alınarak belirlenmelidir. Araştırmamızdan elde edilen bulgular öğretmen adaylarının özellikle bilginin kullanımı ve sentezi bilgi sahibi olduklarını göstermektedir. Bu durum bir bilgi okuryazarlığı programında kütüphaneciler tarafından gerçekleştirilmesi, öğretilmesi en güç aşama olarak kabul edilebilecek sentez aşamasının eğitim paketinin içeriğine alınması gereğini ortadan kaldırmaktadır. Sonuçta eldeki bulgulara dayanarak bilgi gereksinimin tanımlanması, bilgi erişim (bilgi arama, bulma) ve bilginin iletimi aşamalarını içeren bir eğitim paketinin öğretmen adaylarının gereksinimlerini karşılayacağı söylenebilir. Eğitim fakülteleri için genel hatlarıyla şöyle bir program önerilebilir:

Bilgi gereksinimlerinin belirlenmesi

- Bilgi tanımı (data, information, knowledge)
- Bilgi miktarındaki artış
- Araştırma konusunun tanımlanması
- Araştırma konusunun daraltılması veya genişletilmesi

Kütüphane/bilgi merkezleri düzeni ve kullanımı

- Bilgi merkezleri ve türleri
- Kütüphane düzeni
- Kütüphane hizmetleri
- Konu başlıkları,
- Sınıflama sistemleri,
- Yer numarası nosyonları

Bilgi kaynaklarının türleri, türlerin özellikleri, kullanımları

- Birincil, ikincil kaynaklar,
- Danışma kaynakları ve türleri
- Web kaynakları ve elektronik kaynaklar (web üzerindeki bilgi kaynakları, web sayfaları elektronik dergi, ansiklopediler, vb.)

Bilgi erişim araçları,

- Türleri ve kullanımları
 - Kütüphane katalogları,
 - İndeksler, abstraklar,
 - Elektronik veri tabanları,
 - İnternet erişim araçları

Bilgisayarla tarama ile ilgili kavram ve teknikler

- Bilgisayarda arama yöntemleri
- Anahtar kelime,
- Boole işleçleri,
- Kesme işlemi,
- Yakınlık belirteçleri

İnternet araçları, kullanımları, kullanım kuralları

- E-posta,
- Ftp,
- www (www arama motorları, İnternet rehberleri vb.).

Bilgi kaynaklarının değerlendirilmesi

- Güncellik
- Güvenirlik
- Otorite
- Doğruluk

Bilginin sunumu

- Ödev, rapor, tez yazarken dikkat edilecek hususlar.
- Amaç ve kapsam belirleme
- Kaynakça hazırlama
- Bibliyografik künye okuma
- Alıntı ve gönderme yapma
- Sözlü sunum
- Sunum için uygun teknolojiyi belirleme ve kullanma

Telif hakları, intihal vb. konular

- Telif hakkı yasası
- Fikir ve Sanat Eserleri Koruma Kanunu
- Dürüst paylaşım (fair use)
- Ahlaki Kurallar

Önerilen bilgi okuryazarlığı eğitim paketi içeriğinde gereksinimler doğrultusunda değişiklikler ve eklemeler yapılabilir. Örneğin, www erişim araçları gibi bazı konuların bilgisayar okuryazarlığı kapsamında ele alınıyor olma olasılığı yüksektir. Burada konunun bilgi erişim açısından ele alınması ve gereksiz tekrarlardan kaçınılması gerekir.

Yukarıda önerilen eğitim paketinde eklemeler yapılarak farklı bölümler ve fakültelerde okuyan öğrenciler için uyarlanması da olasıdır.

KAYNAKÇA

AASL/AECT (American Association of School Librarians ve Association for Educational Communication and Technology). Information Literacy Standarts for Student Learning. Chicago, American Library Association, 1998.

ACRL (Association of College and Research Libraries & American Library Association). *Information Literacy Competency Standarts for Higher Education*.(January 2000). (17 Eylül 2002.
<<http://www.ala.org/acrl/ilcomstan.html>>.

AÇIKGÖZ, Kamile Ün. Aktif Öğrenme. İzmir: Eğitim Dünyası, 2003.

AIYEPEKU, Wilson; Morayo Atinmo, Rasheed Aderinoye. "Towards A Functional Infoliteracy Campaign in Afriva State" UNESCO, the U.S. Natioanal Commission on Libraries and Information sacience and the National Forum on Information Literacy, at the Information Literacy Meeting of Experts Prague, The Czech Republic, July 2002.

AKKOYUNLU, Buket. "Bilgisayar Okuryazarlığı Yetenekleri İle Mevcut Ders Programlarının Kaynaştırılmasının Öğrenci Tutum Ve Davranışlarına Etkisi". *H. Üniversiteler. Eğitim Fakültesi Dergisi*, XII, 1996:127-134.

AKKOYUNLU, Buket. Öğretmenler ve öğretmen adayları için eğitimde İnternet kullanımı. İstanbul: BİTAV ve Ceren Yayın-Dağıtım. 2002.

ALA (American Library association). (1989). Presidential Committee on information literacy final report 13 Eylül 2002. <<http://www.ala.org/acrl/nili/ilil1st.html>>.

ANGLEY, R. ve J. PURDUE. Information Literacy: An Overview. a series of discussion papers, Western Washington University. Issue 6. 07.01.2003. <<http://www.ac.wwu.edu/~dialogue/issue6.html>>.

ARI, Ramazan. Gelişim ve Öğrenme. Konya: Atlas Kitabevi, 2003.

BARTON, Holly. "Information literacy: learing how to learn" 23 Mart 2003. <http://www.ri.net/RITTI_Fellows/Barton/infolit.html>.

BASKAN, G. Atanur. "Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XX, 2001:16-25.

BAWDEN, David. "Information and Digital Literacies; a reiew of Concepts". *Journal of Documentation*, LVII, 2, 2001:218-59.

BAYRAK, oşkun. "Modern Eğitimde Öğretmen Profili". *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, IX, 1999:9-16.

Bilgi Teknolojileri ve İnternet: Temel Kavramlar Bilgisayar Okuryazarlığı Nedir? 22.04.2003. <<http://www.mersin.edu.tr/tkm/css/b102.html>>.

Bilişim Teknolojileri ve Politikaları Özel İhtisas Komisyonu Raporu. (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı yayın No: DPT: 2560-ÖİK 576). Ankara, 1999.

BRAUN, Joseph A. "A Baker's Dozen: Ideas and Resources in Social Studies Teacher Education" *International Journal of Social Education*, XV, 2000/2001:12-30.

BREIVIK, P.Senn ve FORD, Barbara J. "Promoting Learning in Libraries through Information Literacy". *American Libraries*, XXIV, 1, 1993: 98-99.

BREIVIK, P.Senn. Information Literacy for the Sceptical Library Director. IATUL Conference Queensland University of Technology, Brisbane, Queensland, Australia 3rd - 7th July, 2000.

BROWN, C. M. ve L. R. KRUMHOLZ. "Integration Information Literacy into the Science Curriculum" *College&Research Libraries*, LXIII, March 2002:111-123.

BRUCE, Christine. Information Literacy Blueprint. 1994. 14.03.2002. <<http://www.gu.edu.au/ins/lils/infolit/resources/blueprint/blueprint.html>>. Information Literacy: An International Review of Programs and Research. *The Australian Library Journal*,_August 1999:209-218.

Information Literacy Research: Dimensions of the Emerging Collective Consciousness. *AARL*, June 2000: 91-109.

Seven Faces of Information Literacy in Higher Education. (1997).14.03.2002.

<<http://www2.fit.qut.edu.au/InfoSys/bruce/inflit/faces/faces1.htm>>.

BRUNHEIN, Robert. "Information Literacy : a core competency". *Australian Academic and research Libraries*. XXIII, sayı 4, 1992: 188-96.

BUNDY, Alan. Information Literacy: The Key Competency for the 21st Century.(1998). 14.03.2002.

<<http://www.library.unisa.edu.au/papers/inlit21htm>>.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. Veri Analizi El Kitabı. Ankara: PegemA, 2002.

CARR, Jo Ann. "Information Literacy and Teacher Education. ERIC Digest" New York: ERIC Clearinghouse on Information Resources, 1998.

CAUL (Council of Australia University Librarians) (2001). Information literacy standarts. (2001).Canberra. 15 Şubat 2003.

<<http://www.caul.edu.au/caul-doc/InfoLitStandards2001.doc> >.

CLAY, S. T. ve S. HARLAN, Judy Swanson. "Mystery to Mastery: the CSU Information Competence Project". *Research Strageies*, XVII, 2000: 157-166.

Definitions of Information Literacy and Related Terms. 16.01.2003.

<<http://nosferatu.cas.usf.edu/lisi/il/definitions.html>>

DOYLE, Christian S. *Information Literacy in an Information Society: A Concept for the Information Age*. New York, Syracuse University, 1994.

DRUCKER, Peter F. *Kapitalist Ötesi Toplum*. Ankara: İnkilap Kitapevi, 1994.

DUMAN, Ahmet. "İnternet, Öğrenme ve Eğitim Üzerine Bir Deneme" *Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi*, DCLXIII, 1998.

Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi. Ankara: Yükseköğretim Kurulu, Mart 1998.

Eğitim Fakültesi Bulunan Üniversiteler. 18.02.2003.

<http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/egitim_fakbulunan_uni_hm>.

EISENBERG, Michael B. "This Man Wants to change Your Job" *School Library Journal*, September 2002.

EISENBERG, M. B. ve D. JOHNSON. "Learning and Teaching Information Technology Computer Skills in Context" Syracuse, New York: ERIC Clearinghouse on Information Resources, September 2002.

ERDEM, E. ve Ö. DEMİREL. "Program Geliştirmede Yapılandırmacılık Yaklaşımı". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXIII, 2002: 81-87.

ERDEM, M. ve Buket AKKOYUNLU. "Sosyal Bilgiler kapsamında beşinci sınıf öğrencileriyle yürütülen ekiple proje tabanlı öğrenmenin etkinliği üzerine bir çalışma". < http://www.ef.sakarya.edu.tr/sayfa/bildiri/index_b.htm>

ERDEM, M. ve Buket AKKOYUNLU. "WWW Üzerinden Bilgiye Erişim Konusunda Sahip Olunan Bilgi Düzeyi ve Bu konuda Hissedilen Bilgi

İhtiyacı Üzerine Bir Çalışma". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXIII, 2002: 95-103.

FIDZANI, B.T. "Information Needs and Information-seeking Behaviour of Graduate Students at the University of Botswana". *Library Review*, XXXVII, sayı 7, 1998:329-340.

FINDIKÇI, İlhami. "Bilgi Toplumunda Eğitim ve Öğretmen". *Bilgi ve Toplum*, I, 1998:83-92.

FORD, Barbara. Information Literacy as a Barrier. 60th IFLA General Conference - Conference Proceedings - August 21-27, 1994.

Gelişim ve Öğrenme. Ed.: Ayşegül Ataman. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2000.

Genel Bilgiler. 2004. 16.06.2004.

<<http://www.ef.sakarya.edu.tr/sayfa/genel/index.htm>>.

GEORGE, D. ve P. MALLERY. SPSS for Windows Step by Step A Simple Guide and Reference 10.0 Update. Boston: Allyn & Bacon, 2001.

GRAFSTEIN, Ann. "A Discipline-Based Approach to Information Literacy". *The Journal Academic Librarianship*, XXVIII, sayı 4, 2002:197-204.

GÜRDAL, Oya. "Yaşamboyu Öğrenme Etkinliği". *Türk Kütüphaneciliği*, XIV, sayı 2, 2000:176-187.

GÜRŞİMŞEK, Işık. "Öğretmen Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XIV, 1998:25-28.

- GÜVEN, İsmail. “Öğretmen Yetiştirme Uluslararası Boyutu (UNESCO 45. Uluslararası Eğitim Kongresi)”. *Milli Eğitim Dergisi*, CL, 2001. 20 Mayıs 2003. <<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/150/guven.htm>>.
- HANCOCK, Vicki E. “Information Literacy for Lifelong Learning.” *ERIC Digest CD-ROM Fulltext*. Syracuse, New York: ERIC Clearinghouse on Information Resources, 1993.
- Hayatboyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu. (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Yayın No: DPT: 2568-ÖİK 584). Ankara, 2001.
- ISTE. National International Technology Standards for Students. Eugene: ISTE Publications, 1998.
- JINGXIA, Li. “The public library and citizens’ information literacy education in China: a case study of Wuhan area, China. 68th IFLA Council and General Conference. August 18-24, 2002.
- KAPITZKE, Cushla. “Information Literacy: The Changing Library”. *Journal of Adolescent & Adult Libraries*, XXXI, sayı 1, 2001: 49-52.
- KARAGÖZOĞLU, Galip ve DİĞERLERİ “Türkiye’de Öğretmen Eğitim Politikaları ve Modelleri”. Avrupa Konseyi Ülkelerinde Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri, İzmir: MEB Yayınları, 1993: 209-222.
- KAVUNCU, Emine. Özel İlköğretim Okul Kütüphanelerinde Kullanıcı Eğitim Programlarının Geliştirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi 2001.

KRUEGER, K., L. HANSE ve S. E. SMALDİNO. "Preservice Teacher Technology Competencies" *TechTrends*, XXXIV, April 2000: 47-50.

KURBANOĞLU, S. ve B. AKKOYUNLU. "Öğrencilere Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Kazandırılması Üzerine Bir Çalışma". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXI, 2001a: 81-87.

"Bilgi Okuryazarlığı: Bir İlköğretim Okulunda Yürütülen Uygulamalı Çalışma". *Türk Kütüphaneciliği*, XVI, sayı 1, 2002a: 20-40.

"Öğretmen Adaylarına Uygulanan Bilgi Okuryazarlığı Programının Etkililiği ve Bilgi Okuryazarlığı Becerileri ile Bilgisayar Öz-Yeterlilik Algısı Arasındaki İlişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXII, 2002b: 98-105.

KURBANOĞLU, Serap. "Öğrencilere Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Kazandırılması Önemi ve Okul Kütüphanecilerinin Bu Alandaki Rölü". *Türk Kütüphaneciliği*, II, sayı 1, 2001: 1-19.

LENOX, M. F. ve M. L. WALKER. "Information literacy: challenge for the future." *International Journal of Information and Library Research*. IV, sayı 1, 1992:1-18.

"Information Literacy in the educational Process". *The educational Forum*. LVII sayı 2, 1993:312-324.

LOVELESS, A. M. ve D. J. LONGMAN. "Information Literacy: Innuendo or Insight?" *British Educational Research Association Annual Conference*, September 11-14 1997

McCRANK, Lawrence J. "Academic Programs for Information Literacy: Theory and Structure". *RQ*, XXXI, sayı 4, 1992:485-497.

MEMMEDOVA, Ayten. "Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE)'de Rol Alan Format Öğretmenlerin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinde ve BDE Uygulamalarına İlişkin Görüşleri" II. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempzyumu. Sakarya: 2002.
< http://www.ef.sakarya.edu.tr/sayfa/bildiri/sayi_4/23.doc>.

NUGENT, C. ve R. MYERS. "Learning by Doing: The Freshman-year Curriculum and Library Instruction". *Research Strategies*, XVII, 2000:147-155.

ORR, D., M. APPLETON ve M. WALLİN. "Information Literacy and Flexible Delivery: Creating a Conceptual Framework and Model". *The Journal of American Librarianship*, XXVII, sayı 6, 2001: 457-463.

ÖZDEN, Yüksel. Eğitimde Dönüşüm. Yeni Değer ve Oluşumlar. Ankara: Pengem, 1998.

PAUSCH, L. M. ve M. P. POPP. Assesment of Information Literacy: Lessons from the Higher Education Assesment Movement.(1997). American Library Association. 14.03.2002.
<<http://www.ala.org/acrl/paperhtm/d30.html>>.

PLOTNICK, Eric. "Information Literacy: Definations/Perspectives". *Teacher Librarian*, XXVIII, sayı 1, 1997:27-29.

RADER, Hannalore B. "Information Literacy:a Revolution in the Library". *RQ*, XXXI, sayı 1, 1991:25-28.

Revised IT Strategic Plan 2003 – FOR CONSULTATION 12 haziran 2003

<[http://www.uwa.edu.au/it_data/page/13811/IT_Strategy_Revision_2003 - Sep-update.doc](http://www.uwa.edu.au/it_data/page/13811/IT_Strategy_Revision_2003_Sep-update.doc)>

SAAD, M.S.M. ve A.N. ZAINAB. Information literacy programmes in Malaysian public universities: an observation. 68th IFLA Council and General Conference. August 18-24. 2002.

SAATÇIOĞLU Ö., Ö. ÖZMEN ve P.S. ÖZER. Bilgi Okuryazarlığı: Üniversite Eğitiminde Yeni Bir Boyut. I.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi tebliğleri, İzmit: Kocaeli Üniversitesi 10-11 Mayıs 2002:287-299.

SAATÇIOĞLU Ö., Ö. ÖZMEN ve P.S. ÖZER. “Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Geliştirilmesinde Kütüphanelerin Rolü ve 9 Eylül Üniversitesi Uygulaması”. Bilgi Dünyası 4, sayı 1, 2003:45-63.

SABAN, Ahmet Öğrenme Öğretme Süreci: yeni teoriler ve yaklaşımlar. Ankara: Nobel yayın, 2000.

SACCHANAND, Chutima. “Information literacy instruction to distance students in higher education: librarians’ key role. 68th IFLA Council and General Conference. August 18-24, 2002.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi. 16. Haziran 2004-06-22

<<http://www.ef.sakarya.edu.tr/sayfa/bolum/index.htm>>.

SCANKS. What Work Requires of Schools: A SCANS Report for America 2000. The Secretary’s Commission on Achieving Necessary Skills, U.S. Department of Labor. 22.04.2003.

<<http://www.uni.edu/darrow/frames/scans.html>>.

SCHWARZ, Gretchen. "Renewing Teaching Through Media Literacy". *Kappa Delta Pi Record*, XXXVII, sayı 1, 2000: 8-12.

SEAMANS, Nancy H. "Information Literacy: A Study of Freshman Students's Perceptions, with Recommendations". (Unpublished Doctoral Dissertation). Blacksburg, Virginia: Virginia Polytechnic Institute and State University, 2001.

SHAPIRO, J.J. ve Hughes, S.K. "Information literacy as a liberal art: enlightenment proposals for a new curriculum". *Educom Review*, XXXI, sayı 2, 1996.

SHEEHY, Ethly Jean. "Student Teacher Mentoring Program: Teacher Training for Information Literacy in the Classroom". (Unpublished Doctoral Dissertation). Albany: State University of New York, 2001.

SNAVELY, L. ve N. COOPER. "The Information Literacy Debate". *The Journal of Academic Librarianship*, XXIII, sayı 1, 1997: 9-13.

SPITZER, K. L. ve M. B. EISENBERG. Carrie A. Lowe. *Information Literacy: Essential Skills for the Information Age*. Syracuse, New York: ERIC Clearinghouse on Information & Technology. IR-104, 1998.

ŞAHİNEL, Semih. *Eleştirel Düşünme*. Ankara: PegemA Yayıncılık, 2002.

TÜSİAD. Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması. Türk Sanayi ve İşadamları Derneği. (rapor No: TY/184/1999). Ankara, 1999. 31.12.2002. <<http://www.tusiag.odg/turkish/rapor/mesleki/mesleki02-1.pdf>>.

YALVAÇ, Mesut. "21. Yüzyılda Enformasyon Profesyonellerinin Eğitim ve Öğretiminde Enformasyon Okuryazarlığı Standartları" Türk Kütüphaneciliği, XV, sayı 2, 2001: 136-149.

YALVAÇ, Mesut. "Web'de Enformasyon Okuryazarlığı". *Bilgi Dünyası*, II, sayı 1, 2001: 48-66.

Yükseköğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu. (Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Yayın No: DPT: 2534-ÖİK 550). Ankara, 2000.

ZHANG, Wenxian. "Building Partnerships in Liberal Arts Education: Library Team Teaching". *Reference Services Review*, XXIX, sayı 2, 2001: 141-150.

ZOLLER, Uri, David Ben-Chaim. "Computer Inclination of students and Their Teachers in the Context of Computer Literacy Education" *The Journal of Computers in Mathematics and science Teaching*, XV, sayı 4, 1996: 401-421.

EK-1: Eğitim Fakültesi Bulunan Üniversiteler

1	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
2	Adnan Menderes Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
3	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Uşak Eğitim Fakültesi
4	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
5	Akdeniz Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
6	Anadolu Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
7	Atatürk Üniversitesi	Ağrı Eğitim Fakültesi
8	Atatürk Üniversitesi	Bayburt Eğitim Fakültesi
9	Atatürk Üniversitesi	Erzincan Eğitim Fakültesi
10	Atatürk Üniversitesi	Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi
11	Balikesir Üniversitesi	Necatibey Eğitim Fakültesi
12	Boğaziçi Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
13	Celal Bayar Üniversitesi	Demirci Eğitim Fakültesi
14	Cumhuriyet Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
15	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
16	Çukurova Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
17	Dicle Üniversitesi	Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi
18	Dicle Üniversitesi	Siirt Eğitim Fakültesi
19	Dokuz Eylül Üniversitesi	Buca Eğitim Fakültesi
20	Dumlupınar Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
21	Ege Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
22	Erciyes Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
23	Firat Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
24	Firat Üniversitesi	Muş Eğitim Fakültesi
25	Gazi Üniversitesi	Gazi Eğitim Fakültesi
26	Gazi Üniversitesi	Kastamonu Eğitim Fakültesi
27	Gazi Üniversitesi	Kırşehir Eğitim Fakültesi
28	Gaziantep Üniversitesi	Adıyaman Eğitim Fakültesi
29	Gaziantep Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
30	Gaziantep Üniversitesi	Kilis Muallim Rifat Eğitim Fakültesi
31	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
32	Hacettepe Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
33	İnönü Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
34	İstanbul Üniversitesi	Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi
35	Kafkas Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
36	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Fatih Eğitim Fakültesi
37	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Giresun Eğitim Fakültesi
38	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Rize Eğitim Fakültesi
39	Kırıkkale Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
40	Kocaeli Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
41	Marmara Üniversitesi	Atatürk Eğitim Fakültesi
42	Mersin Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
43	Muğla Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
44	Mustafa Kemal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
45	Niğde Üniversitesi	Aksaray Eğitim Fakültesi
46	Niğde Üniversitesi	Eğitim Fakültesi

47	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Amasya Eğitim Fakültesi
48	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
49	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Sinop Eğitim Fakültesi
50	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
51	Osmangazi Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
52	Pamukale Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
53	Sakarya Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
54	Selçuk Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
55	Süleyman Demirel Üniversitesi	Burdur Eğitim Fakültesi
56	Trakya Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
57	Uludağ Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
58	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
59	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Hakkari Eğitim Fakültesi
60	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	Ereğli Eğitim Fakültesi

Vakıf Üniversiteleri

1	Başkent Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
2	Bilkent Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
3	Maltepe Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
4	Ufuk Üniversitesi	Eğitim Fakültesi
5	Yeditepe Üniversitesi	Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Fakültesi Bulunan Üniversiteler

1	Ankara Üniversitesi	Eğitim Bilimleri Fakültesi
---	---------------------	----------------------------

Kaynak: http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/egitim_fak_bulunan_uni.htm

**EK-2:SAKARYA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ İLK ÖĞRETİM
BÖLÜMÜ PROGRAMLARI**

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

BİRİNCİ YIL

1.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Temel Matematik 1	2	0	2
Canlılar Bilimi	3	0	3
Türk Tarihi ve Kültürü	3	0	3
Coğrafyaya Giriş	2	0	2
Türkçe 1:Yazılı Anlatım 1	2	0	2
Yabancı Dil 1	3	0	3
Atatürk İlk. ve İnk. Trh. 1	2	0	2
Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	0	3
Kredi : 20			

2.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Temel Matematik 2	2	0	2
Genel Kimya	3	0	3
Uygurlık Tarihi	2	0	2
Türkiye Coğ. ve Jeopolitiği	3	0	3
Türkçe 2: Sözlü Anlatım 2	2	0	2
Yabancı Dil 2	3	0	3
Atatürk İlk. ve İnk. Trh. 2	2	0	2
Okul Deneyimi 1	1	4	3
Kredi : 20			

İKİNCİ YIL

3.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Genel Fizik	3	0	3
T.Dili 1: Ses ve Şekil Bilgisi	2	0	2
Ülkeler Coğrafyası	2	0	2
Cumhuriyet Dön. Türk Ed.	3	0	3
Sanat Eğ. Kuramları ve Yönt.	2	0	2
Müzik 1	2	0	2
Beden Eğitimi 1	2	0	2
Bilgisayar	2	2	3
Gelişim ve Öğrenme	3	0	3
Kredi : 22			

4.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Çevre Bilimi	2	0	2
T.Dili 2: Cümle ve Metin Bil	2	0	2
Çocuk Edebiyatı	3	0	3
Resim-iş Eğitimi	2	0	2
Müzik 2	2	0	2
Beden Eğitimi 2	2	0	2
Fen Bilgisi Laboratuvarı	1	2	2
Güzel Yazı Tek. ve Öğr.	1	2	2
Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	3	2	4
Kredi : 21			

ÜÇÜNCÜ YIL**5.Yarıyıl**

DERSİN ADI	T	U	K
Müzik Öğretimi	2	2	3
Fen Bilgisi Öğretimi 1	2	2	3
İlk okuma ve Yazma Öğretimi	2	2	3
Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi 1	2	2	3
Matematik Öğretimi 1	2	2	3
Öğ. Tek. Ve Materyal Gelişt	2	2	3
Seçmeli 1	2	0	2
Kredi : 20			

6.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Beden Eğ. ve Oyun Öğr.	2	2	3
Fen Bilgisi Öğretimi 2	2	2	3
Türkçe Öğretimi	2	2	3
Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi 1	2	2	3
Matematik Öğretimi 2	2	2	3
Sınıf Yönetimi	2	2	3
Seçmeli 2	2	0	2
Kredi : 20			

DÖRDÜNCÜ YIL**7.Yarıyıl**

DERSİN ADI	T	U	K
Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi	2	2	3
Vatandaşlık Bilgisi	2	0	2
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	2	0	2
İlköğretimde Drama	2	2	3
Okul Deneyimi 2	1	4	3
Seçmeli 3	2	0	2
Kredi : 15			

8.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Birleştirilmiş Sınıflarda Öğr.	2	0	2
Sağlık ve Trafik Eğitimi	2	0	2
Rehberlik	3	0	3
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
Seçmeli 4	2	0	2
Kredi : 14			
Toplam Kredi : 152			

T: HAFTALIK TEORİK DERS SAATI
U: HAFTALIK UYGULAMA DERS SAATI
K: DERSİN KREDİSİ

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

BİRİNCİ YIL

1.Yarıyıl				2.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Fizik 1	4	2	5	Fizik 2	4	2	5
Kimya 1	4	2	5	Kimya 2	4	2	5
Matematik 1	4	0	4	Matematik 2	4	0	4
Atatürk İlkeleri Ve İnkilap Tarihi 1	2	0	0	Atatürk İlkeleri Ve İnkilap Tarihi 2	2	0	0
Türkçe 1: Yazılı Anlatım	2	0	2	Türkçe 2: Sözlü Anlatım	2	0	2
Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	0	3	Okul Deneyimi 1	1	4	3
Kredi : 19				Kredi : 19			

İKİNCİ YIL

3.Yarıyıl				4.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Biyoloji 1	4	2	5	Biyoloji 2	4	2	5
Kimya 3	2	0	2	Fizik 3	2	0	2
Matematik 3	4	0	4	Kimya 4	2	0	2
Bilgisayar	2	2	3	Matematik 4	4	0	4
Yabancı Dil 1	3	0	3	Yabancı Dil 2	3	0	3
Gelişim Ve Öğrenme	3	0	3	Öğrenmede Planlama Ve Değerlendirme	3	2	4
Kredi : 20				Kredi : 20			

ÜÇÜNCÜ YIL**5.Yarıyıl**

Dersin Adı	T	U	K
Fizik 4	2	0	2
Biyoloji 3	2	0	2
Fen Bilg. Lab. Uyg. 1	2	2	3
Matematik 5	2	2	3
Öğr. Tek. Materyal Gelişt.	2	2	3
Seçmeli 1	3	0	3
Seçmeli 2	3	0	3
Kredi : 19			

6.Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K
Biyoloji 4	2	0	2
Matematik Öğretimi	2	2	3
Fen Bilg. Lab. Uyg. 2	2	2	3
Sınıf Yönetimi	2	2	3
Özel Öğretim Yöntemleri 1	2	2	3
Seçmeli 3	3	0	3
Seçmeli 4	3	0	3
Kredi : 20			

DÖRDÜNCÜ YIL**7.Yarıyıl**

Dersin Adı	T	U	K
Fen, Teknoloji Ve Toplum	3	0	3
Fen Bil. Özel Konular 1	3	0	3
Biyoloji 5	2	0	2
Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi	2	2	3
Okul Deneyimi 2	1	4	3
Özel Öğretim Yöntemleri 2	2	2	3
Kredi : 17			

8.Yarıyıl

Dersin Adı	T	U	K
Fen Bil. Özel Konular 2	3	0	3
Rehberlik	3	0	3
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
Seçmeli 5	3	0	3
Kredi : 14			
Toplam Kredi : 148			

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

BİRİNCİ YIL

1.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Sosyal Bilimlere giriş 1	2	0	2
İlk Çağ Tarihi ve Uygarlığı	3	0	3
Genel ve Fiziki Coğrafya	4	0	4
Türkçe 1: Yazılı Anlatım	2	0	2
Yabancı Dil 1	3	0	3
Atatürk İlk. ve İnk. Trh. 1	2	0	2
Kredi : 19			

2.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Felsefeye Giriş	2	0	2
Orta Çağ Tarihi ve Uygarlığı	4	0	4
Gen. Beşeri ve Eko. Coğr.	4	0	4
Türkçe 2:Sözlü Anlatım	2	0	2
Yabancı Dil 2	3	0	3
Atatürk İlk. ve İnk. Trh. 2	2	0	2
Okul Deneyimi 1	1	4	3
Kredi : 20			

İKİNCİ YIL

3.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü	2	0	2
Ülkeler Coğrafyası	2	0	2
Sosyolojiye Giriş	2	0	2
Türk Ed. 1: Eski Türk ve T. Halk Ed.	2	0	2
Edebiyat Bilgi ve Teorileri	2	0	2
T.Dili 1: Ses ve Şekil Bilgisi	3	0	3
Bilgisayar	2	2	3
Gelişim ve Öğrenme	3	0	3
Kredi : 19			

4.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Osmanlı Tarihi	4	0	4
Türkiye Beşeri ve Eko. Coğr.	2	0	2
Psikolojiye Giriş	2	0	2
Sosyal Bil . Sözlü ve Yazılı Ede. İnc.	2	0	2
Türk Ed. 2: Yeni Türk Ed.	2	0	2
T.Dili 2: Cümle ve Metin Bil.	3	0	3
Konuşma ve Yazma Eğt.	2	2	3
Öğr. Planlama ve Değ.	3	2	4
Kredi : 22			

ÜÇÜNCÜ YIL**5.Yarıyıl**

DERSİN ADI	T	U	K
Cumhuriyet Tarihi	2	0	2
Türkiye Fiziki Coğrafyası	2	0	2
Siyasal Düşünce Tarihi	2	0	2
Ekonomiye Giriş	2	0	2
Vatandaşlık Bilgisi 1	2	0	2
Arkeoloji ve Sanat Tarihi	2	0	2
Çocuk Edebiyatı.	3	0	3
Öğretim Tek. Ve Materyal Gelişt.	2	2	3
Kredi : 18			

6.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Çağdaş Dünya Tarihi	3	0	3
Siyasi Coğrafya	2	0	2
Sosyal Bilimlerde Araşt. Yöntemleri	2	0	2
Vatandaşlık Bilgisi 2	2	0	2
Türkçe Öğretimi	2	2	3
Sınıf Yönetimi	2	2	3
Özel Öğretim Yöntemleri 1	2	2	3
Seçmeli 1	2	0	2
Kredi : 20			

DÖRDÜNCÜ YIL**7.Yarıyıl**

DERSİN ADI	T	U	K
Vatandaşlık Eğ. Semineri	2	0	2
Konu Alanı Ders Kitabı İnc.	2	2	3
Çevre Sorunları Coğrafyası	2	0	2
Özel Öğretim Yöntemleri 2	2	2	3
Okul Yönetimi 2	1	4	3
Seçmeli 2	2	0	2
Kredi : 15			

8.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Günümüz Dünya Sorunları	2	0	2
İnsan İlişkileri ve İletişim	2	0	2
Rehberlik	3	0	3
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
Seçmeli 3	2	0	2
Kredi : 14			
Toplam Kredi : 147			

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

BİRİNCİ YIL

1.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
O.Ö. Eğitimin İlke ve Yönt.	3	0	3
İnsan Anatomisi ve Fizy.	3	0	3
Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi	3	0	3
Türkçe 1: Yazılı Anlatım	2	0	2
Yabancı Dil 1	3	0	3
Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi 1	2	0	2
Öğr. Mesleğine Giriş	3	0	3
Kredi : 20			

2.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Anne ve Çocuk Sağl. Ve Hastalık	3	0	3
Çocuk Hareket Gel. ve Eğ.	3	0	3
Çocukta Oyun Gelişimi	3	0	3
Anne ve Çocuk Beslenmesi	3	0	3
Türkçe 2: Sözlü Anlatım 2	2	0	2
Yabancı Dil 2	3	0	3
Atatürk İlk. ve İnk. Trh. 2	2	0	2
Uygulama 1	0	6	3
Kredi : 20			

İKİNCİ YIL

3.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Müzik Öğretimi 1	2	2	3
Çocukta Dil ve Kavram Gel.	3	0	3
O.Ö. Matematik Öğretimi	3	0	3
Konuşma ve Yazma Eğ. 1	3	0	3
O.Ö. Bilgisayar Öğretimi	1	2	2
Gelişim ve Öğrenme	3	0	3
Kredi : 17			

4.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Müzik Öğretimi 2	2	2	3
Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozukluğu	2	2	3
O.Ö. Fen Öğretimi	2	2	3
Konuşma ve Yazma Eğitimi	3	0	3
Beden Eğ. ve Oyun Öğr. 1	2	2	3
Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	3	2	4
Kredi : 19			

ÜÇÜNCÜ YIL**5.Yarıyıl**

DERSİN ADI	T	U	K
Beden Eğ. ve Oyun Öğr. 2	2	2	3
Resim Öğretimi 1	3	0	3
Çocuk Edebiyatı 1	2	2	3
O.Ö. Eğ. Araç Yapımı 1	3	0	3
Özel Eğitim	1	2	2
Anne-Baba Eğitimi	3	0	3
Öğretim Tek. Materyal Gel.	2	2	3
Kredi : 20			

6.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
O. Ö. Eğitiminde Drama	2	2	3
Resim Öğretimi 2	3	0	3
Çocuk Edebiyatı 2	2	2	3
O.Ö. Eğ. Araç Yapımı 2	3	0	3
Uygulama 2	0	6	3
Sınıf Yönetimi	2	2	3
Özel Öğretim Yöntemleri 1	2	2	3
Kredi : 21			

DÖRDÜNCÜ YIL**7.Yarıyıl**

DERSİN ADI	T	U	K
Uygulama 3	0	6	3
Çoc. Yaratıcılık ve Yaratıcı Çoc. Et.	2	2	3
Özel Öğretim Yöntemleri 2	2	2	3
Seçmeli 1	3	0	3
Seçmeli 2	3	0	3
Kredi : 15			

8.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Rehberlik	3	0	3
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
Seçmeli 3	2	0	2
Seçmeli 4	2	0	2
Kredi : 14			
Toplam Kredi : 146			

TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI

BİRİNCİ YIL

1.Yarıyıl				2.Yarıyıl			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
Türk Dil Bilgisi 1:Ses Bilgisi	2	0	2	T.Dil Bilgisi 2: Şekil Bilgisi	2	0	2
Osmanlı Türkçesi 1	2	0	2	Osmanlı Türkçesi 2	2	0	2
Edebiyat Bilgi ve Teorileri	3	0	3	Uygurluk Tarihi	2	0	2
Coğrafyaya Giriş	2	0	2	Ülkeler Coğrafyası	3	0	3
Yazılı Anlatım 1	2	0	2	Yazılı Anlatım 2	2	0	2
Yabancı Dil 1	3	0	3	Yabancı Dil 2	3	0	3
Atatürk İlk. ve İnk. Trh. 1	2	0	2	Atatürk İlk. ve İnk. Trh. 2	2	0	2
Öğretmenlik Mesl. Giriş	3	0	3	Okul Deneyimi 1	1	4	3
Kredi : 19				Kredi : 19			

İKİNCİ YIL

3.Yarıyıl				4.Yarıyıl			
DERSİN ADI	T	U	K	DERSİN ADI	T	U	K
T.Dil Bilgisi 3: Kelime Bilgisi	2	0	2	T.Dilbilgisi 4 : Cümle Bilgisi	2	0	2
Eski Türk Edebiyatı 1	2	0	2	Eski Türk Edebiyatı 2	2	0	2
Yeni Türk Edebiyatı 1	2	0	2	Yeni Türk Edebiyatı 2	2	0	2
Sözlü Anlatım	2	0	2	Anlama Tekn.:Okuma ve Dinleme	2	0	2
Türkiye Coğ. ve Jeopolitiği	3	0	3	Dil ve Kültür	2	0	2
Türk Tarihi ve Kültürü 1	2	0	2	Türk Tarihi ve Kültürü 2	2	0	2
Bilgisayar	2	2	3	Öğr. Planlama ve Değerl.	3	2	4
Gelişim ve Öğrenme	3	0	3	Seçmeli 1	2	0	2
Kredi : 19				Kredi : 18			

ÜÇÜNCÜ YIL**5.Yarıyıl**

DERSİN ADI	T	U	K
Eski Türkçe ve Metin İnc.	2	0	2
Konuşma ve Yazma Eğitimi	2	2	3
Metin Bilgisi	2	0	2
Yeni Türk Edebiyatı 3	2	0	2
Türk Halk Edebiyatı	3	0	3
Vatandaşlık Bilgisi	3	0	3
Öğr. Tek. Ve Materyal Gel.	2	2	3
Kredi : 18			

6.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Orta Türkçe ve Metin İnc.	2	0	2
Çağdaş Türk Edebiyatı	3	0	3
Çocuk Edebiyatı	3	0	3
Sosyal Bilimler Öğretimi	2	2	3
Sınıf Yönetimi	2	2	3
Özel Öğretim Yöntemleri 1	2	2	3
Seçmeli 2	2	0	2
Kredi : 19			

DÖRDÜNCÜ YIL**7.Yarıyıl**

DERSİN ADI	T	U	K
Yaşayan Türk Lehçeleri	2	0	2
Tiyatro ve Canlandırma	2	2	3
Konu Alanı Ders Kitabı İnc.	2	2	3
Özel Öğretim Yöntemleri 2	2	2	3
Okul Deneyimi 2	1	4	3
Seçmeli 3	2	0	2
Kredi : 16			

8.Yarıyıl

DERSİN ADI	T	U	K
Türkiye Türkçesi	2	0	2
Rehberlik	3	0	3
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
Seçmeli 4	2	0	2
Seçmeli 5	2	0	2
Kredi : 14			
Toplam Kredi : 142			

Kaynak: <http://web.sakarya.edu.tr/~trbol/>

EK-3: ANKET FORMU**1.Bölümünüz?**

a) Okul Öncesi Öğrt. b) Sınıf Öğrt. c) Türkçe Öğrt. d) Sosyal Bilgiler Öğrt. e) Fen Bilgisi Öğrt.

Değerli Katılımcı, Bu anket sizlerin bilgi ile ilgili konularda (bilgiyi bulmak, kullanmak, sunmak gibi) zorlandığınız alanları belirlemek amacıyla düzenlenmiştir. Çalışmanın temel amacı, öğrencilerin gereksinimlerini saptamak ve bu gereksinimleri karşılayacak bir ders düzenlemektir. Lütfen, aşağıdaki ifadeleri okuyarak ilgili seçeneği işaretleyiniz. Her soru için üç yanıt vermeniz gerekmektedir. Birinci aşamada ifade belirtilen konudaki zorlanma dereceniz sorulmakta ve sunulan 5 seçenekten birini işaretlemeniz istenilmektedir. İkinci aşamada, belirtilen konuda, eğitim alıp almadığınız sorulmaktadır. Burada seçeneklerde (E) Evet ve (H) Hayır anlamına gelmektedir. Üçüncü aşamada ise bu konuda eğitim almak isteyip istemediğiniz sorulmaktadır. Yine (E) Evet ve (H) Hayır seçeneklerinden birini işaretlemeniz beklenmektedir.	Çok zorlanıyorum	Zorlanıyorum	Kararsızım	Zorlanmıyorum	Hiç zorlanmıyorum	Bu konuda daha önce eğitim aldım (E) Evet – (H) Hayır	Bu konuda eğitim almak isterim (E) Evet – (H) Hayır
	1. Ödev/Araştırma konusunu kendim belirlemek durumunda kaldığımda						(E)-(H)
2. Ödev/Araştırma konusuna ilişkin bilgi gereksinimimi tanımlamakta						(E)-(H)	(E)-(H)
3. Ödev/Araştırma konusunu genişletmekte ve daraltmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
4. Gereksinim duyduğum bilgiyi nasıl ve nerede bulacağımı bilmekte						(E)-(H)	(E)-(H)
5. Bilgi aramada konuyu en iyi ifade eden kelimeleri (anahtar kelimeleri) belirlemekte						(E)-(H)	(E)-(H)
6. Hangi tür bilgi kaynağının hangi tür bilgi gereksinimi için daha uygun olduğuna karar vermekte						(E)-(H)	(E)-(H)
7. Farklı türdeki bilgi kaynaklarını (ansiklopedi, dergi, rehber, yıllık gibi) kullanmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
8. Web kaynaklarını (web üzerindeki bilgi kaynakları, web sayfaları, elektronik dergiler, ansiklopediler, vb.) kullanmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
9. Bilgiye erişimi sağlayan indeksleri ve elektronik veritabanlarını seçmekte ve kullanmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
10. Web arama motorlarını (google, altavista, arabil, gibi) kullanmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
11. Elektronik bilgi erişim sistemlerindeki (veritabanları, arama motorları, vb) yönlendirici bilgileri anlamakta ve uygulamakta						(E)-(H)	(E)-(H)
12. Bilgisayarla bilgi ararken tarih, dil ve tür gibi sınırlamalar yapmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
13. Bilgisayarla bilgi ararken kavramlar arasındaki ilişkileri "ve, veya, değil" (and,or, not) kullanarak belirlemekte						(E)-(H)	(E)-(H)
14. Bilgi ararken başarısız olursam farklı arama yaklaşımlar denemekte						(E)-(H)	(E)-(H)
15. Kütüphane kataloğunu kullanmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
16. Katalogda kaynaklarla ilgili sunulan bilgiyi anlamakta						(E)-(H)	(E)-(H)
17. Diğer kütüphaneleri kullanmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
18. Elde ettiğim bilginin nitelik ve nicelik açısından konuya uygunluğunu değerlendirmekte						(E)-(H)	(E)-(H)
19. Elde ettiğim bilgiyi, güncellik, güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmekte						(E)-(H)	(E)-(H)
20. Web kaynaklarını güncellik, güvenilirlik, doğruluk, tarafsızlık gibi unsurlar açısından değerlendirmekte						(E)-(H)	(E)-(H)
21. Elde ettiğim bilgi kaynağını okuyup temel fikrini belirlemekte						(E)-(H)	(E)-(H)
22. Okuduğum bilgi kaynakları arasındaki benzer ve farklı noktaları belirlemekte						(E)-(H)	(E)-(H)
23. Elde ettiğim bilgiyi yorumlamakta						(E)-(H)	(E)-(H)
24. Önceki bilgilerimle yeni elde ettiğim bilgiyi ilişkilendirmekte						(E)-(H)	(E)-(H)
25. Kaynaklardan elde ettiğim bilgiyi kendi sözcüklerimle yeniden ifade etmekte						(E)-(H)	(E)-(H)
26. Ödev/araştırma yaparken çok sayıda kaynağı bir arada kullanmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
27. Ödevin bölümlerini (kapak, içindekiler, giriş, gelişme, kaynakça, ekler, gibi) düzenlemekte						(E)-(H)	(E)-(H)
28. Ödev içinde hangi bilginin nereden alındığını göstermekte (gönderme/atıf, alıntı gibi metnin içinde kaynak belirtme)						(E)-(H)	(E)-(H)
29. Ödevde/araştırmada kullandığım farklı kaynakların (kitap, dergi, web sayfası gibi) listesini (kaynakça bilgileri) hazırlamakta						(E)-(H)	(E)-(H)
30. Ödev/araştırma sonuçlarımı sözlü olarak sunmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
31. Araştırma sonuçlarımı yazılı olarak (ödev, rapor, makale, vb) sunmakta						(E)-(H)	(E)-(H)
32. Bilginin sunumunda sayfa sayısı, zaman gibi sınırlamalara uymakta						(E)-(H)	(E)-(H)
33. Bilginin iletiminde/sunumunda uygun teknolojiyi kullanmakta (power point slaytları, video, word dosyası gibi)						(E)-(H)	(E)-(H)
34. Yaptığım ödevleri/araştırmaları eleştirmekte (güçlü ve zayıf yönlerini tanımlamakta)						(E)-(H)	(E)-(H)
35. Bilgi ile ilgili faaliyetlerimden (bilgiyi arama, bulma, kullanma, iletme) ileriye yönelik dersler çıkartmakta						(E)-(H)	(E)-(H)